ГНАТ ХОТКЕВИЧ

ПІДРУЧНИК ГРИ НА БАНДУРІ

ЧАСТИНА II
ВПРАВИ
ВИПУСК 2

ПЕРЕВИДАНО ФОТОДРУКОМ ТОВАРИСТВОМ ПРИХИЛЬНИКІВ КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ
ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Детройт — 1965

diasporiana.org.ua

Г. ХОТКЕВИЧ

ПІДРУЧНИК ГРИ НА БАНДУРІ

ЧАСТИНА II
ВПРАВИ
ВИПУСК 2

ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ КОМІТЕТ НАРКОМОСВІТИ УСРР ПО СЕКЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДОЗВОЛИВ ДО ВЖИТКУ ЯК ПІДРУЧНИК У МУЗПРОФШКОЛАХ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

1929

ЗМІСТ

Стор.

II. ВПРАВИ ДВОМА ПАЛЬЦЯМИ ОДНІЄЇ РУКИ

x. На пруструнках

1. Права рука

A. Унісони

a. Позиція З 2
b. Положення Н 3
c. Поперемінно Н і З . 3

B. Секунди

1. staccato 3
2. legato 3
a. позиція З . . . 3
б. положення Н . 4
в. поперемінно . . . 4

C. Терції

x. Разом

1. Позиція З

a. legato

k. з рівномірним діленням нот . 4
l. з нерівномірним діленням нот 5

б. staccato для всіх пальців

k. з рівномірним діленням нот . . . 5
l. з нерівномірним діленням нот 5

в. staccato й legato

k. без форшлягів 5
l. з форшлягами для пальців 2. 3. 4. 5 . . 6
m. для великого пальця з іншими 6

2. Положення Н

a legato 6

б. staccato для всіх пальців

в. staccato й legato 6

3. Перемінно Н і З

a. legato (для пальців 2. 3. 4. 5) 7
б. staccato (для пальців 2. 3. 4. 5) 7

в. staccato й legato

k. пальці 2. 3. 4. 5 7
l. в комбінаціях з першим 8

y. В перебій

1. Позиція З

a. staccato 8

б. legato

k. пальці 2. 3. 4. 5 . . 9
l. з великим 9

в. staccato й legato . . . 9

2. Положення Н

a. staccato 10

б. legato

k. для пальців 2. 3. 4. 5 10
l. з великим 10

в. legato й staccato

k. для пальців 2. 3. 4. 5 10
l. з великим 10

Стор.

D. Кварти

x. Самі кварти

1. Разом 10
2 В перебій 10

y. З терціями

1. Разом 11
2. В перебій 11

E. Квінти

З терціями

1. Разом 11
2. В перебій 11

y. З іншими інтервалами

1. Разом 11
2. В перебій 12

F. Сексти

x. Позиція З

a. staccato

1. Разом

k. самі сексти 12
l. з іншими інтервалами 13

2. В перебій

k. самі сексти 13
l. з іншими інтервалами 13

б. staccato й legato

k. верхні ноти legato, нижчі staccato 13
l. верхні ноти staccato, нижчі legato (великим пальцем) 14
m. мішано 14
n. з форшлягом 14

y. Положення Н

a. staccato

1. Разом

k. самі сексти (для всіх пальців) 15
l. з іншими інтервалами 15

2. В перебій

k. самі сексти 15
l. з іншими інтервалами 15

б. staccato й legato

k. верхні ноти legato, а нижчі (1 пал.) staccato . . . 15
l. верхні staccato, нижчі legato 16
m. мішано 16
n. з форшлягами 16

x. Положення Н і З (з першим пальцем)

a. staccato

1. Разом

k. самі сексти 16
l. з іншими інтервалами 16

2. В перебій

k. самі сексти 17
l. з іншими інтервалами 17

б. legato

k. перший З, решта Н 18
l. перший Н, решта З 18
m. мішано 18
n. з форшлягами 18

в. staccato й legato

k. на інтервалі сексти 18
l. з іншими інтервалами 19

Стор.

G. Октави

x. Позиція З

a. staccato

1. Разом

k. самі октави 19

l. з іншими інтервалами 20

2. В перебій

k. самі октави 20

l. з іншими інтервалами 20

б. staccato й legato

1. В інтервалі октави

k. перший legato, інші staccato 21

l. перший staccato 21

m. поперемінно 21

n. з форшлягами 21

2. З іншими інтервалами

y. Положення Н

a. staccato

1. Разом

k. самі октави 22

l. з іншими інтервалами 22

2. В перебій

k. самі октави 23

l. з іншими інтервалами 23

б. staccato і legato

1. В інтервалах октави

k. перший legato, інші staccato 23

l. перший staccato 24

m. поперемінно 24

n. з форшлягами 24

2. З іншими інтервалами

в. Положення З і Н

a. staccato

1. Разом

k. самі октави 24

l. з іншими інтервалами 24

б. legato

в. legato й staccato

k. в інтервалі октави 26

l. з іншими інтервалами 26

H. Децими 26

I. Ундецими 26

K. На різні інтервали 26

Л. Вправи дороз'тягання пальців . . 27

M. Для освободження пальців 27

2. ЛІВА РУКА

A. Унісони

1. Позиція З 29

2. Положення Н 29

3. Положення Н і З 29

4. Позиція П 30

k Положення З . . . 30

l. позиція Н 30

m. положення Н і З . . 30

5. поперемінно П і З

B. Секунди

1. Позиція З

a. legato 30

б. staccato 30

в. staccato й legato 30

2. Положення Н

a. legato 30

б. staccato 30

в. поперемінно staccato й legato . . . 31

3. Положення Н і З поперемінно

a. legato 31

б. staccato 31

в. staccato й legato 31

4. Позиція П

a. legato 31

б. staccato 31

Стор

1 Положення З

в. staccato й legato 32

k. без великого пальця 32

l. з великим 32

2 Положення Н

a. legato

k. без великого пальця 32

l. з великим пальцем 32

б. staccato (для всіх пальців)

в. staccato й legato

k. без великого пальця 32

l. з великим 33

5. Різні зміни позицій

1 З — ПЗ

a. legato

k. без великого 33

l. з великим 33

б. staccato

в. staccato й legato

k. без великого 34

l. з великим . 34

2 З — ПН

a. legato

k. без великого 34

3 ЗН — ПЗ

a. legato

k. без великого 34

4 ЗН — НП

a. legato

k. без великого 34

5 Мішано

C. Терції

X. Разом

1. Позиція З

a. legato 37

б. staccato 37

в. staccato й legato 37

2. Положення Н

a. legato . . 38

б. staccato 38

в. staccato й legato 38

3. Положення Н і З

4. Позиція П

a. legato 38

б staccato 38

в. staccato й legato 38

5. Положення Н в позиції П

(a. legato 39

6. Зміна П З і ПН

y. В перебій

1. Позиція З . . 39

2. Положення Н 39

3. Зміна З й Н 39

4. Позиція П 39

5. Положення Н в позиції П

в. без великого . . 40

б. з великим . . . 40

6. Поперемінно З і Н

а. без великого 40

б. з великим 40

7. Мішано в обох позиціях

Д. Кварти

1. Самі кварти

а. разом

k. позиція З 42

l. положення Н 42

Стор.

m. позиція П 42
n. положення Н 42
o. зміна Н і З в позиції П 43

б. в перебій

k. позиція З 43
l. позиція П 43
m. положення Н при поз. П 43
n. зміна позицій 44

2. Кварти й терції

a. разом

k. позиція З 45
l. позиція П 45

б. в перебій

k. зміна позицій 45

E. Квінти

1. Позиція З

a. разом

k. тільки квінти 48
б. в перебій з іншими інтервалами 48

F. Сексти

a. позиція З

k. з іншими інтервалами 48
б. позиція П 48
в. зміна позицій 48

Стор.

G. Октави

1. З різними інтервалами 49
2. Позиція П 50
3. Зміна позицій 50

H. Всякі інші інтервали

X. На басах

1. Права рука

a. без хроматизму 52
б. з хроматизмом 53

2. Ліва рука

У. На басах і приструнках

1. Обидві руки 53
2. Для правої руки з хроматизмом 54

III. Для двох пальців двох рук

1. *Staccato*

a. разом 54
б. в перебій 55

2. *legato* 56
3. *Staccato й legato* 58
4. *З форшляґами* 58
5. *З басами* 59

Укрголовліт № 11833. 28/XI 1931. Перша книжкова фабрика ДВОУ. УІІП — ім. Г. І. Петровського. Зам. № 613. Тир. 3.000.

До уваги читачів:

Користаючи з вільної сторінки в цій частині, додаємо світлину новітньої бандури концертового типу. Бандура є хроматична та з перестроювачем.

Цей тип бандури зконтруйовано за принципами Гната Хоткевича /лише додано півтони/ в дослідній майстерні Капелі Бандуристів 1946 року в Інґольштадті /Німеччина/.

Підручник гри на бандурі Г.Хотквича, якраз надається до цього типу бандури.

Видавництво

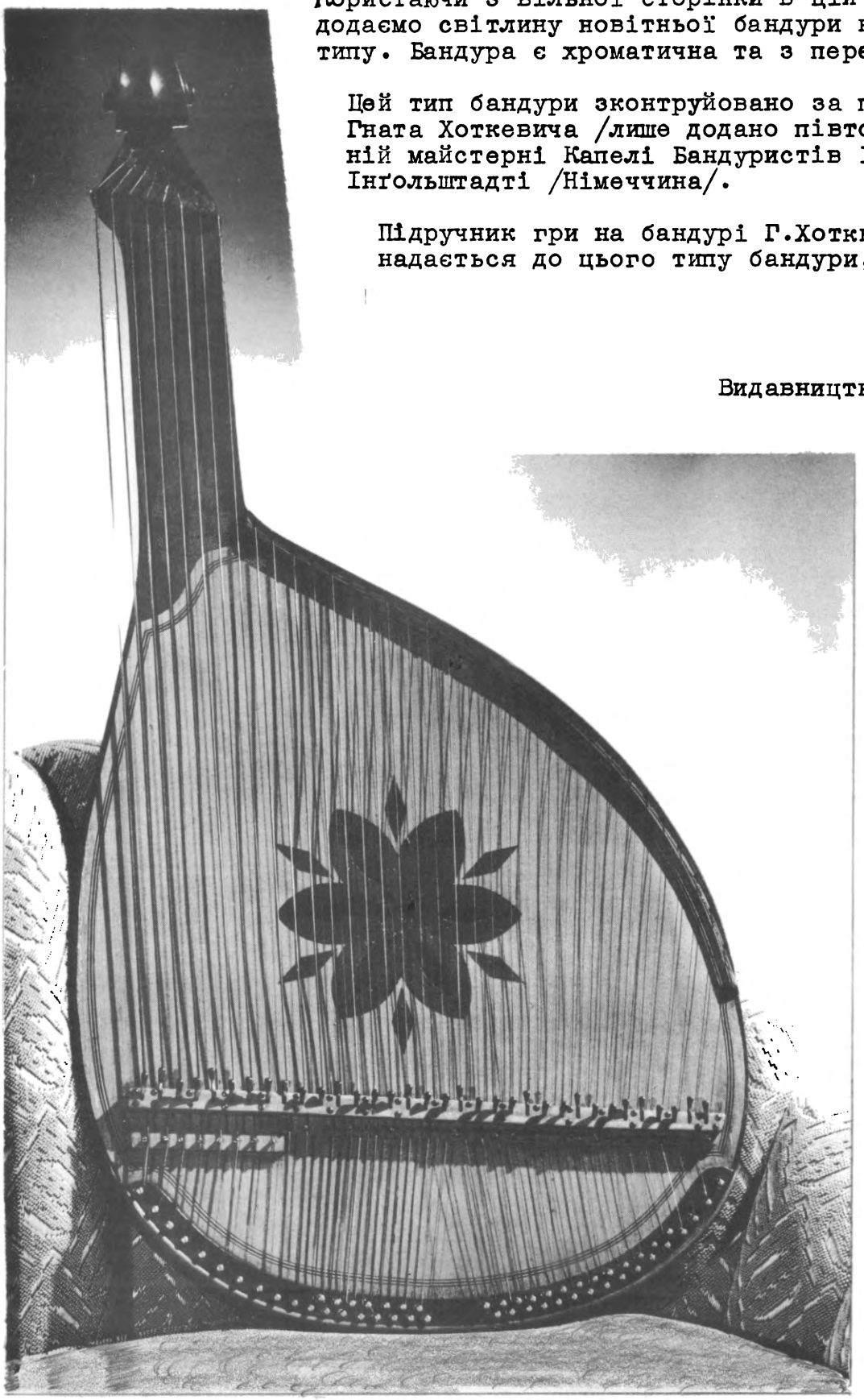

II. ВПРАВИ ДЛЯ ДВОХ ПАЛЬЦІВ ОДНІЄЇ РУКИ

Z. На приструнках 1. Права рука А. Унісони

а) Позиція 3

Грати пальцями: 1-2, 1-3, 1-4, 1-5, 2-1, 2-3, 2-4, 2-5, 3-1, 3-2, 3-4, 3-5, 4-1, 4-2, 4-3, 4-5, 5-1, 5-2, 5-3, 5-4.

Особливо стежити за тим, щоби один звук не приглушував другого; стежити за рівномірністю віддалення звуку від звуку.

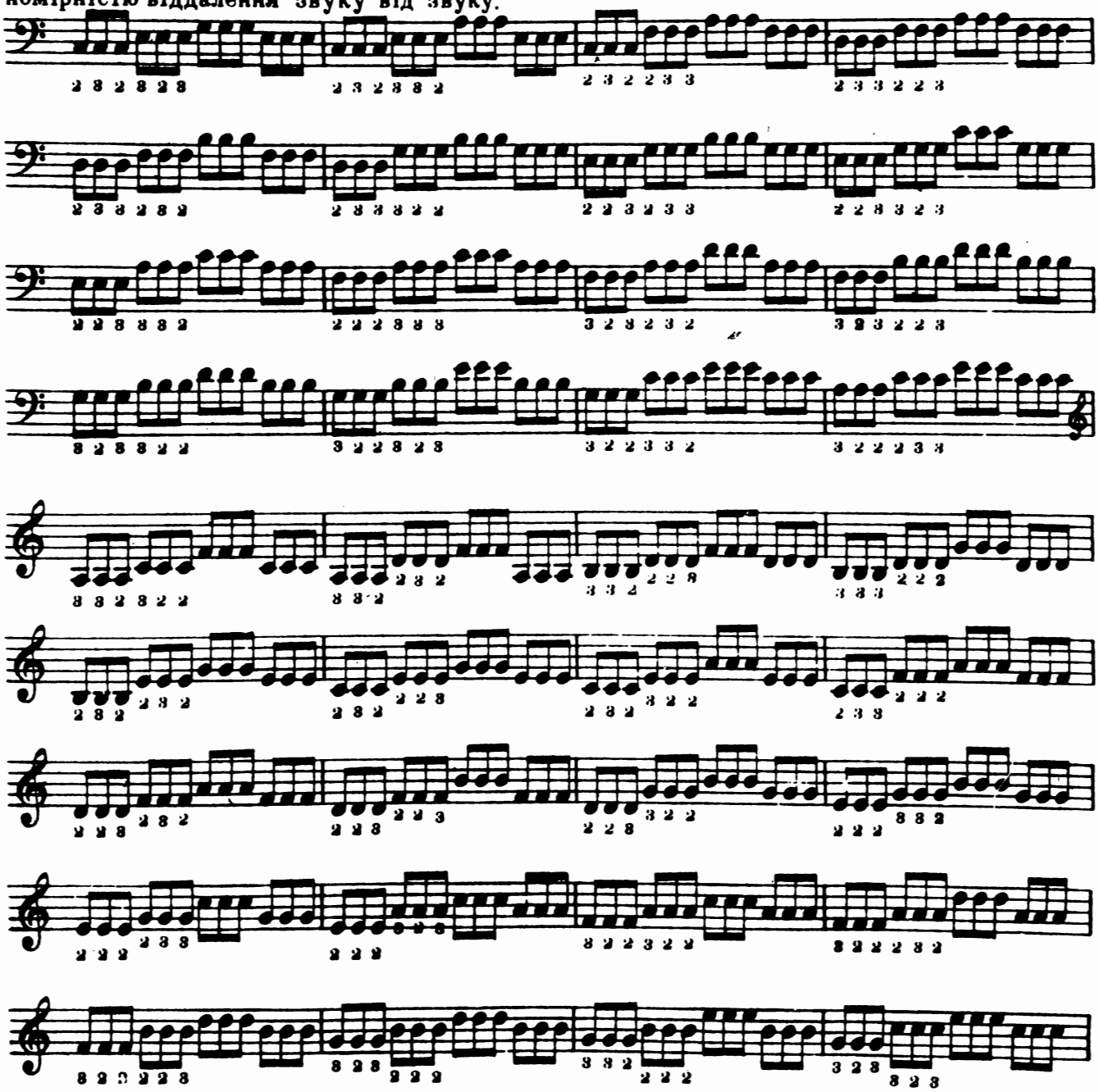

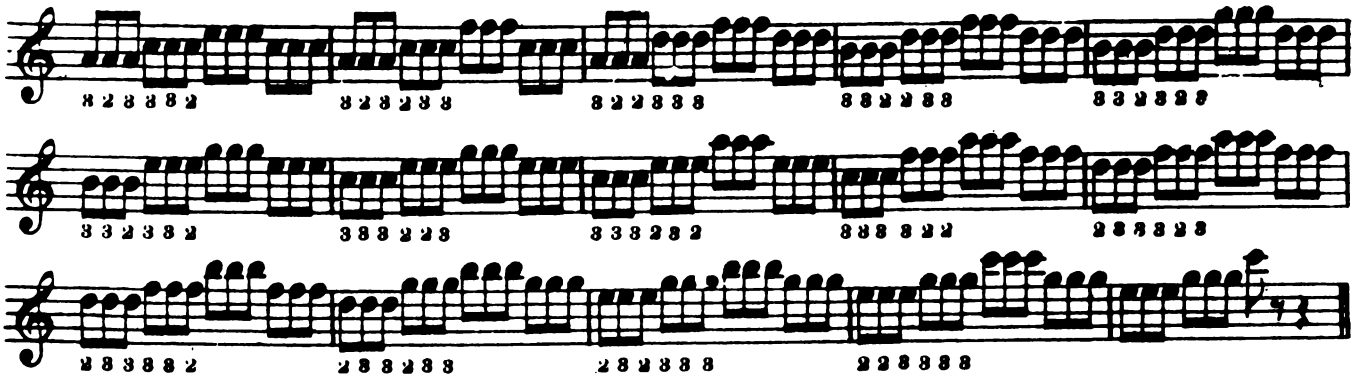

в. Положення Н

Знайти відповідні вправи з числа попередніх.

с. Положення З і НЗ

Починати то Н то З; грати в усяких комбінаціях пальців.

В. Секунди

1. staccato

Добиватися швидкости, наближаючися до трелі. Справжньої трелі на бандурі добитися трудно, просто вже по конструкції самого інструменту (не досить ударити по струні, а треба її ще й щипнути), але певне наближення можливе.

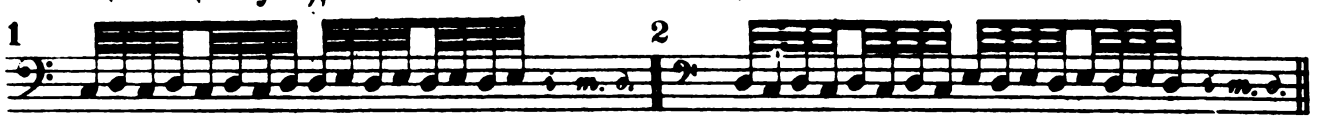

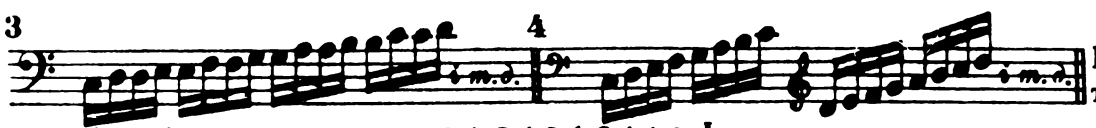

Вправи 3 й 4 грати кождою парою пальців, міняючи 1-2 1-2, 1-2 2-1, 2-1 2-1, 2-1 1-2. І так з кождою парою пальців.

2. legato

а. Позиція З

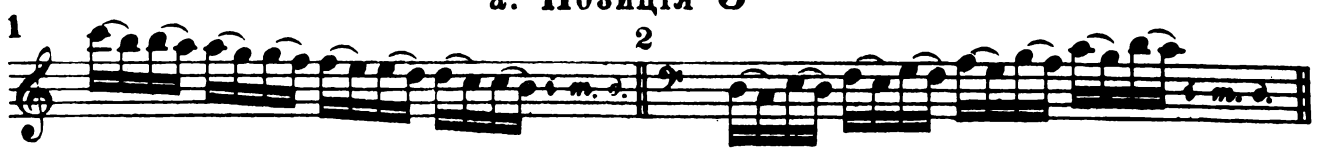

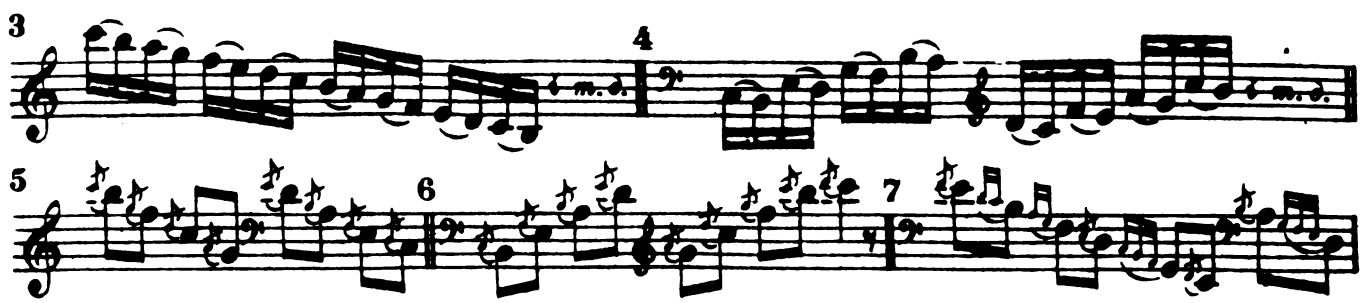

б. Положення Н

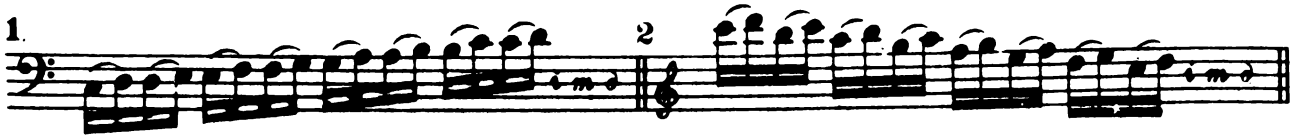

Цю вправу грати трьома способами: 1) звичайно; 2) фіксуючи пальці 2-3 по черзі першим, і 3) зафіксувати раз назавше пальці 2-3 (тоб то щільно притулити один до одного).

с) ПОПЕРЕМІННО

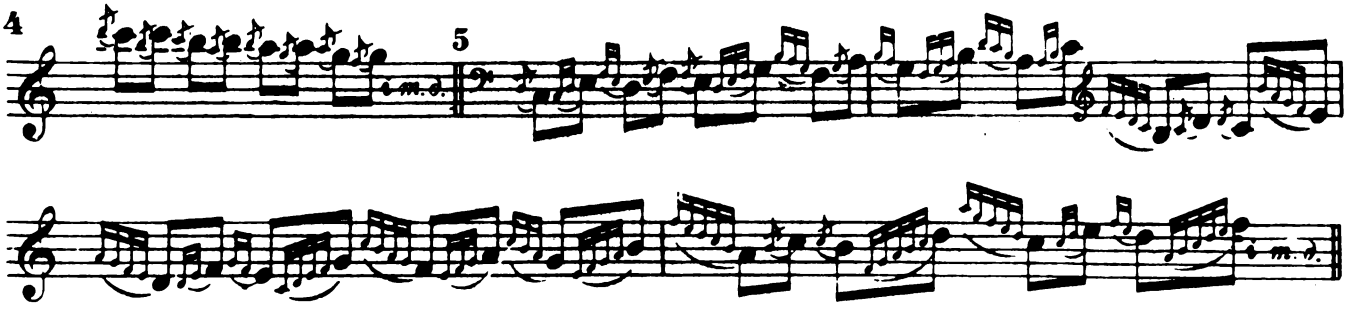

с. Терції х. Разом 1. Позиція 3

а) legato

к) З РІВНОМІРНИМ ДІЛЕННЯМ НОТ

Виконуються найбільше пальцями 2-3, але треба вміти виконувати й іншими пальцями 2-4, 2-5, 3-4, 3-5, 4-5.

Звертати увагу: 1) щоби пальці трималися на віддаленню терції, бо вони, особливо напочатку, мають тенденцію або сближатися, або розіходитися; 2) щоби звуки падали одночасово, тобто щоб не починався один раніше, а другий пізніше; 3) щоби звуки були однакової сили, тобто щоб один звук не заглушував другого. Окрім того, триматися уваг при вправі для одного пальця.

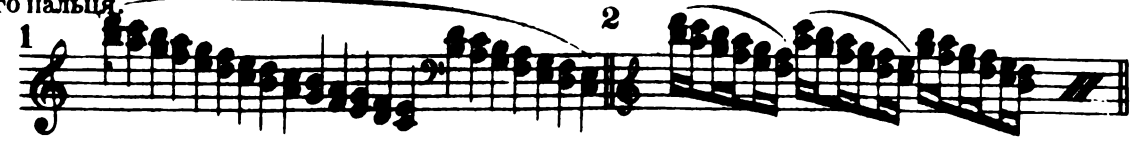

Використати I. 4. B. 2 1. a.

Використати I. 1. E. a.

Використати I. 1. F. a.

і) З НЕРІВНОМІРНИМ ДІЛЕННЯМ НОТ

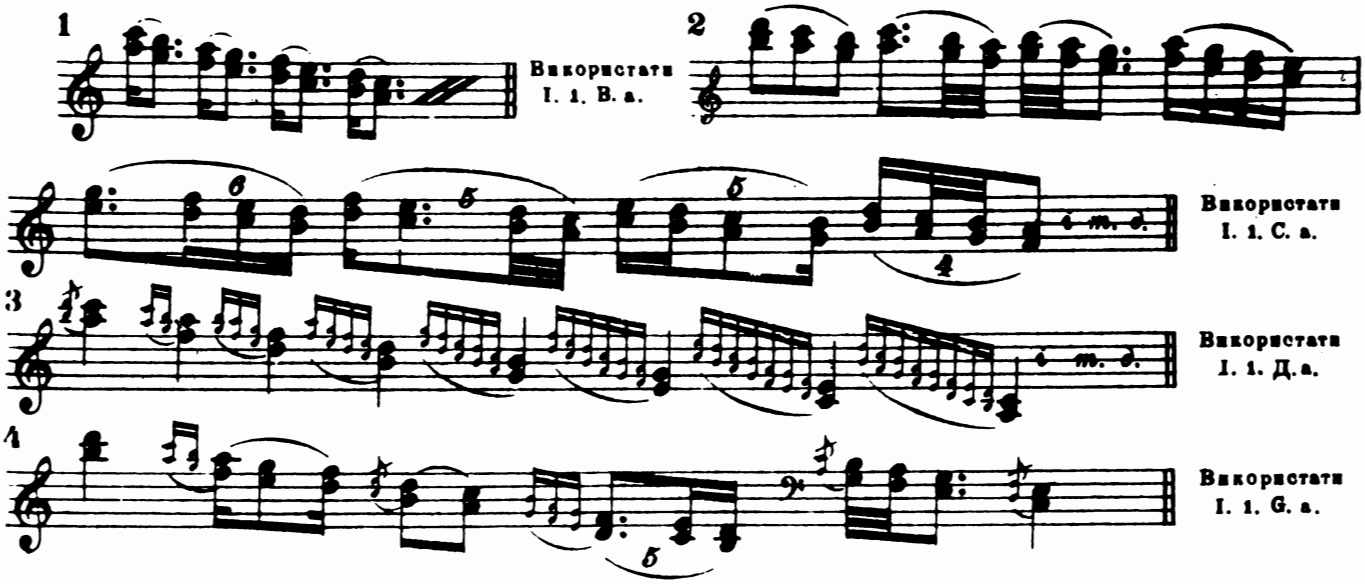

б) staccato

Для всіх пальців.

к) З РІВНОМІРНИМ ДІЛЕННЯМ НОТ

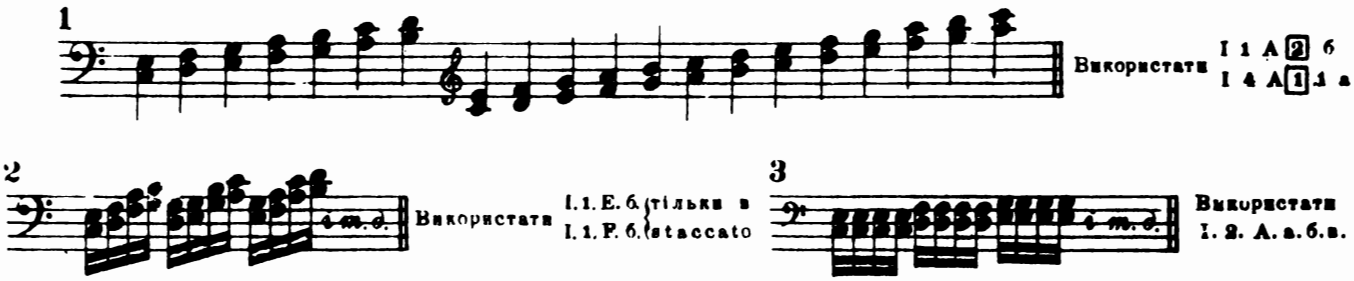

і) З НЕРІВНОМІРНИМ ДІЛЕННЯМ НОТ

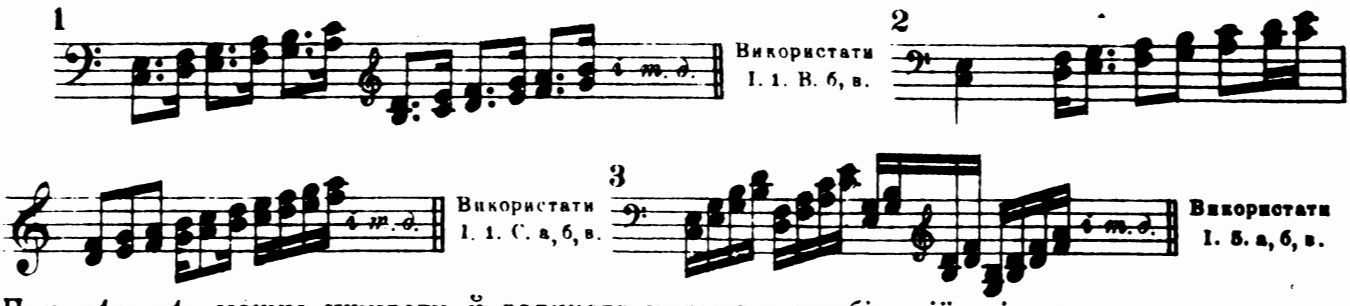

При *staccato* можна уживати й великого пальця в комбінації з іншими.

в) staccato й legato

к) БЕЗ ФОРШЛАГІВ

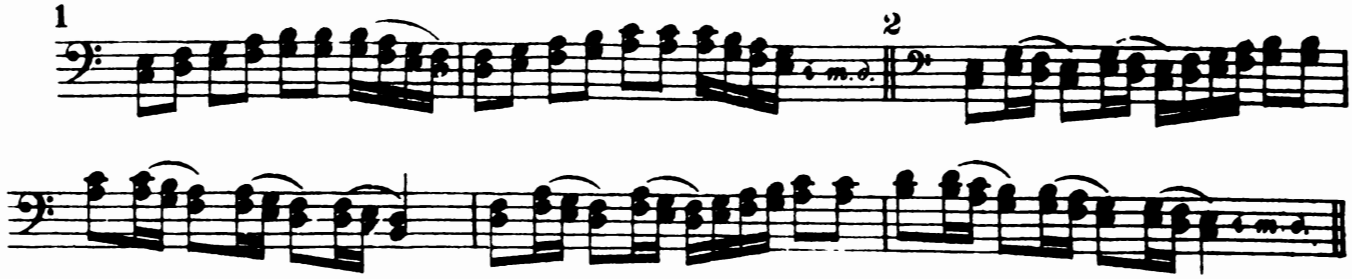

l) З ФОРШЛАГАМИ

Для пальців 2, 3, 4, 5.

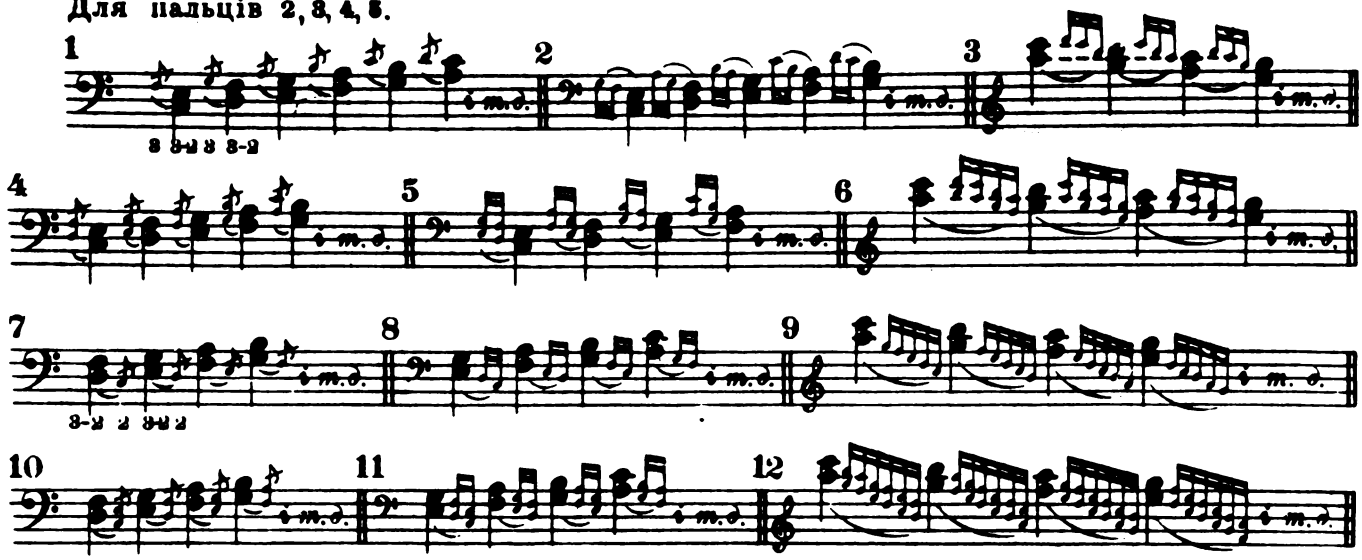

m) ДЛЯ ВЕЛИКОГО ПАЛЬЦЯ З ІНШИМИ

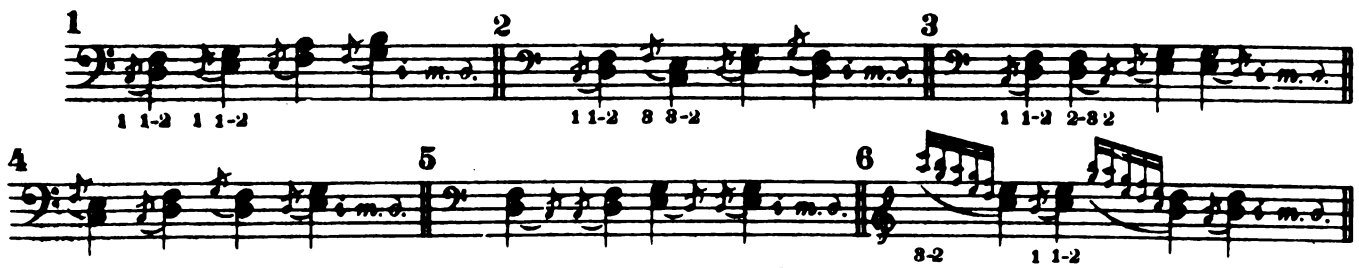

2. Позиція Н

а) legato

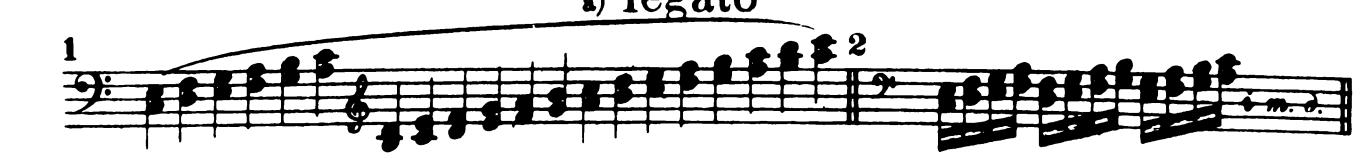

б) staccato

Для всіх пальців

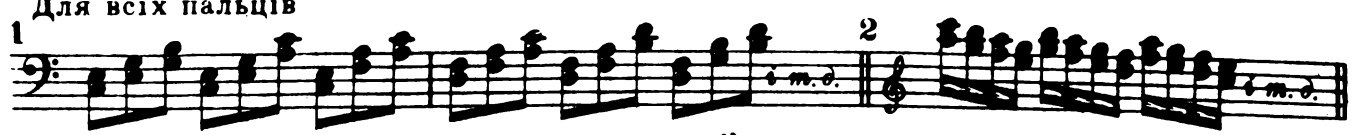

в) staccato й legato

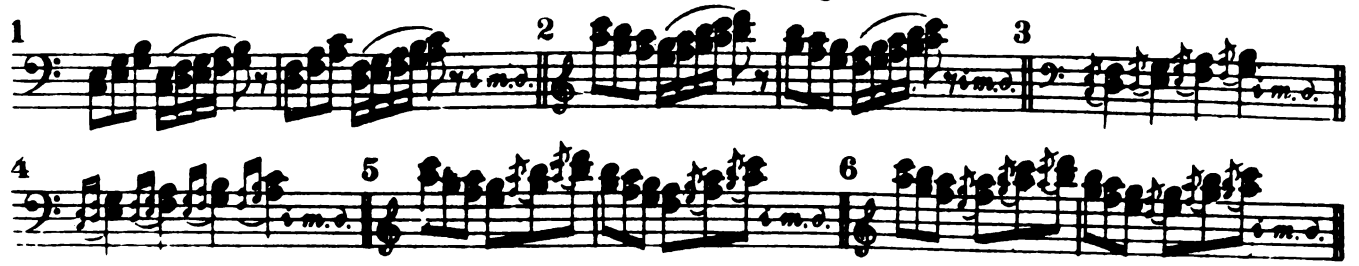

3. Позиція Н і З

а) legato

Для пальців 2, 3, 4, 5.

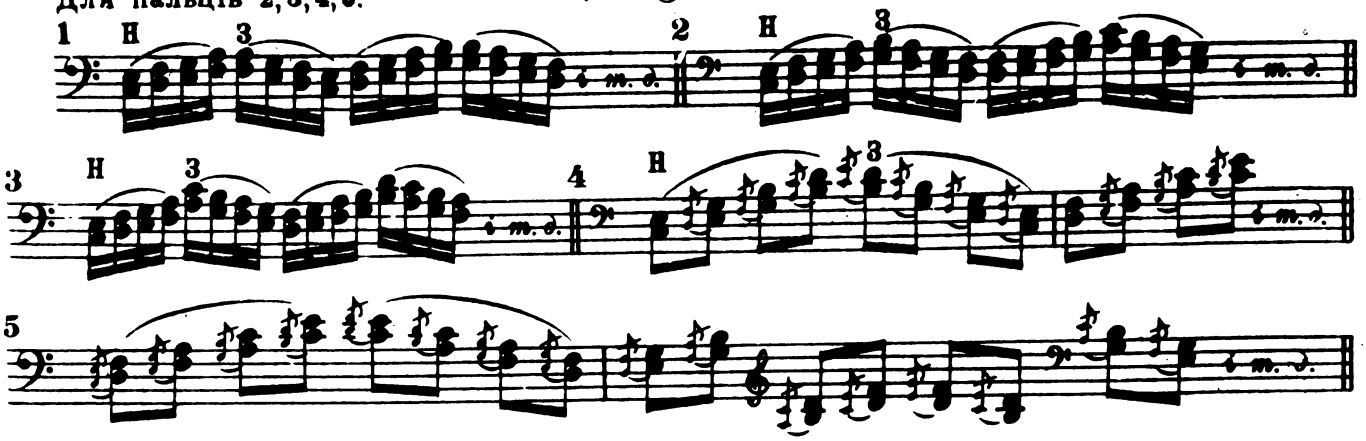

б) staccato

Для пальців 2, 3, 4, 5.

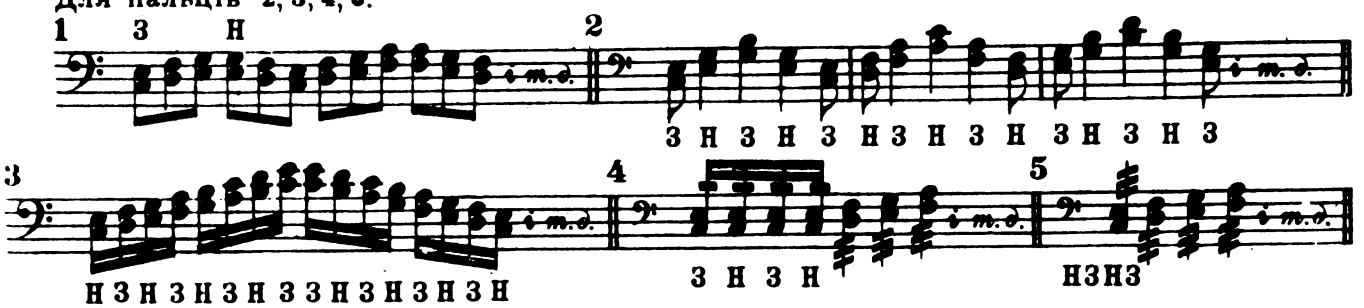

Добиватися у вправах 4-5 швидкости зміни позицій, щоби вийшло *tre olo*. Пальці при тім треба тримати простовісно. Грати всіма пальцями, але особливо 2-3. Уважати, щоби звук був однакової сили і при З і при Н. Се обидва З й обидва Н. Потім грати один палець З, а другий Н і навпаки, отже, пальці йтимуть один назустріч другому.

Се для пальців 2-3-4-5. Для пальців 1-2 (отже, значить, і 1-3, 1-4, 1-5) грати один З, а другий Н і зараз же навпаки вийде теж *tremolo*.

в) staccato й legato

к) Пальці 2-3-4-5.

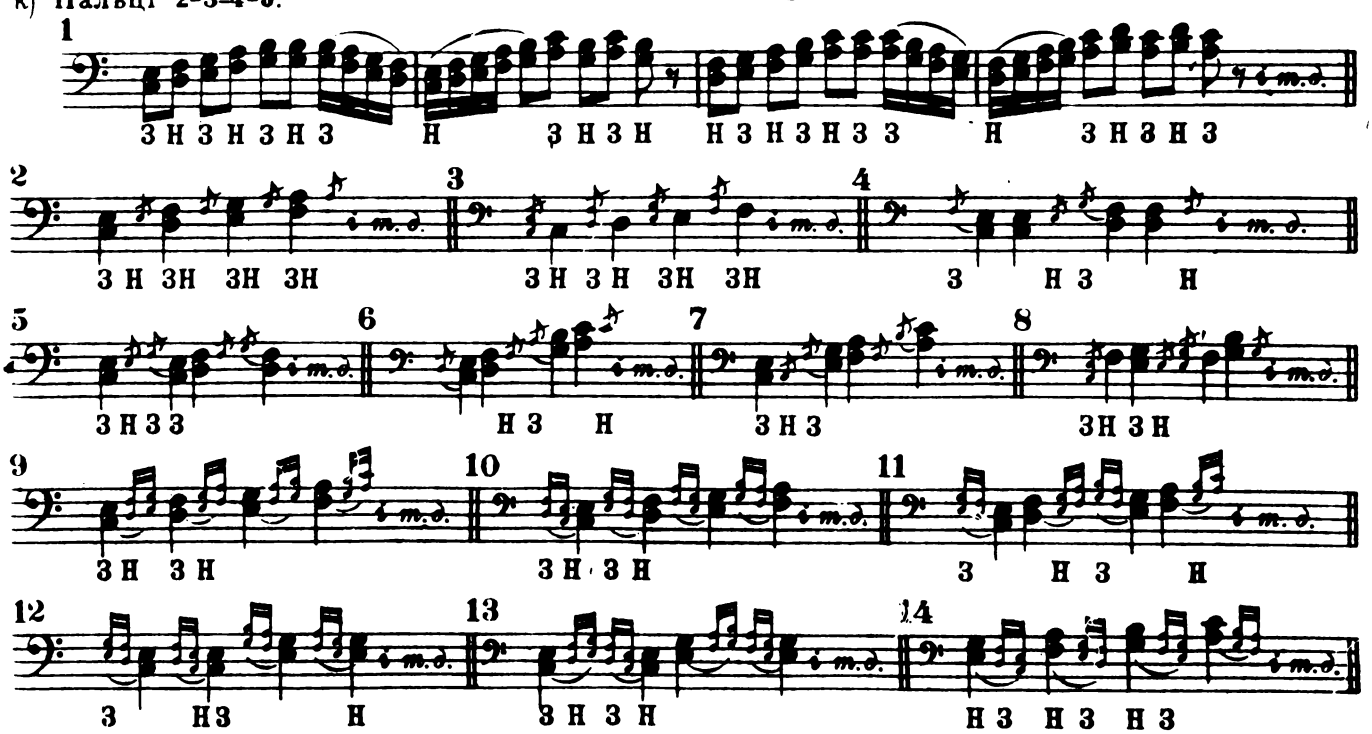

І) В КОМБІНАЦІЯХ З ПЕРШИМ

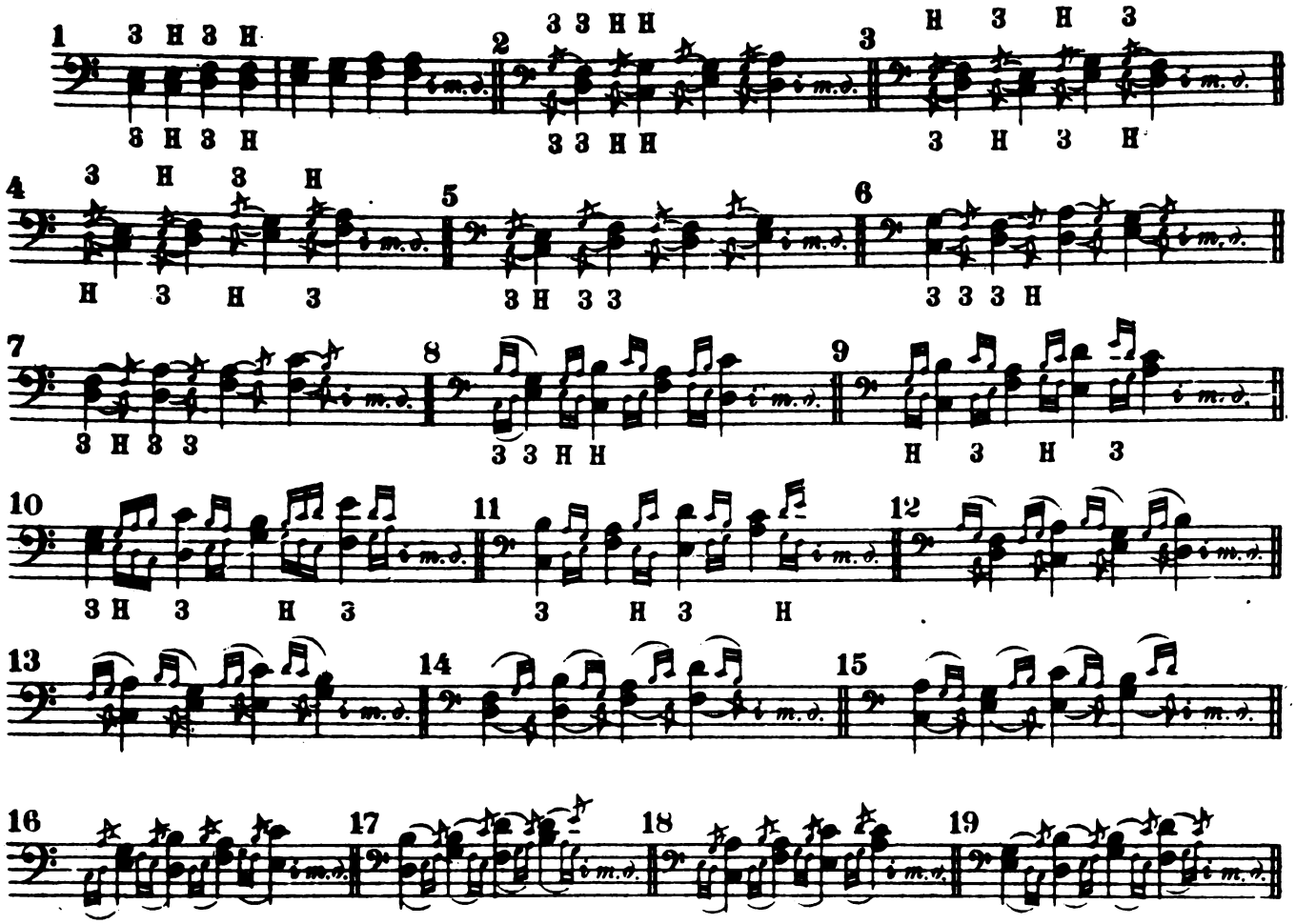

у. В перебій 1. Позиція 3

а) staccato

Ці вправи, як і дальші, грати, міняючи пальці, тобто не тільки 1-2 чи там 2-3, а й 2-1, 3-2 і т. д. Пальці тоді перехрещуються.

3тю наприклад, вправу можна грати такими комбінаціями пальців. Візьмемо хоч би 2-3. Перша комбінація буде 2-3-3-2; 2-3-2-3; 3-2-2-3; 3-2-3-2; 2-2-3-3; 3-3-2-2. Так само й кожду вправу, беручи за основну групу чотири ноти, а не дві.

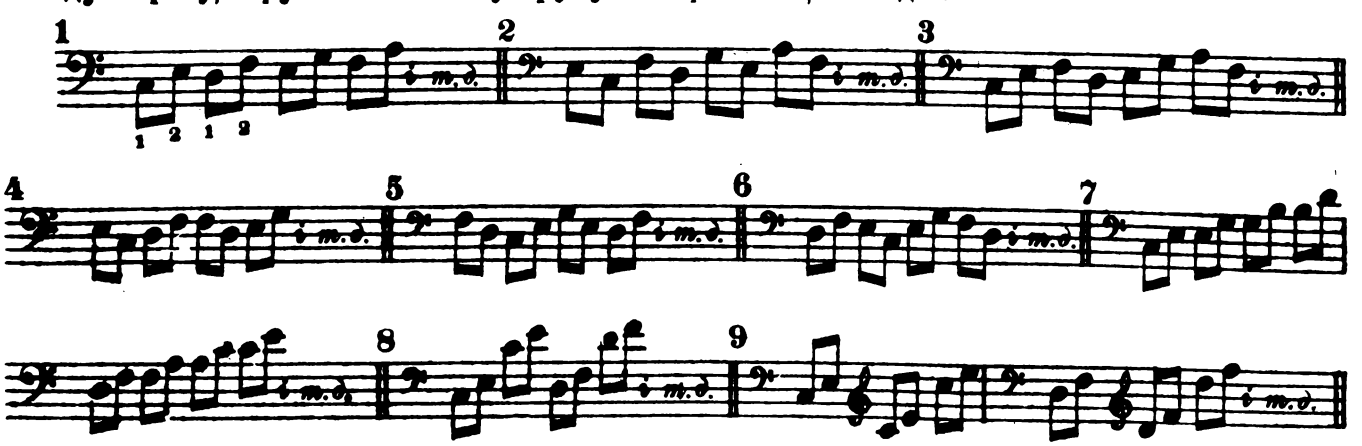

б) legato

к) Пальці 2-3-4-5.

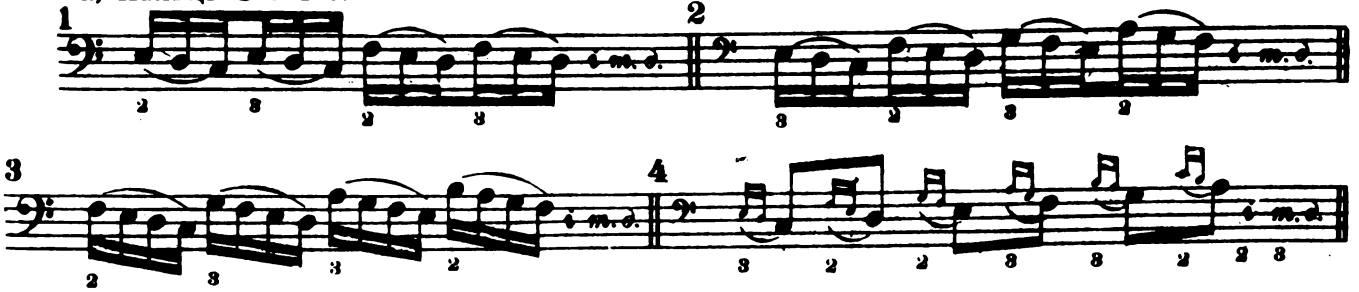

л) З Великим

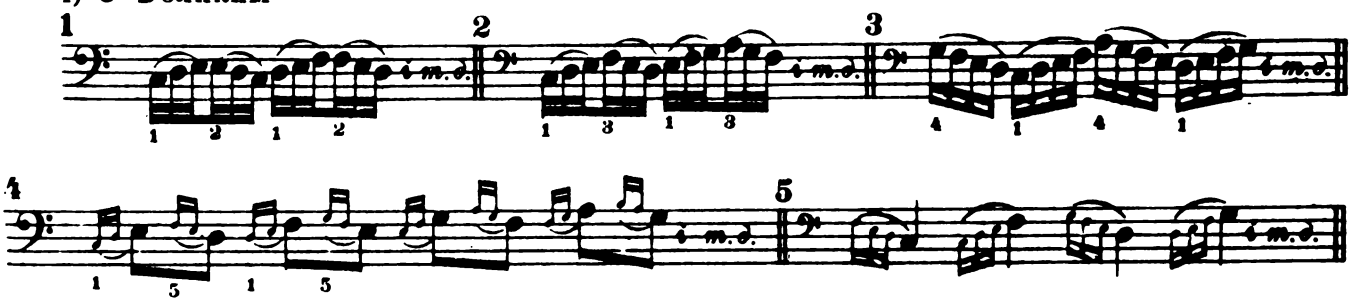

в) staccato й legato

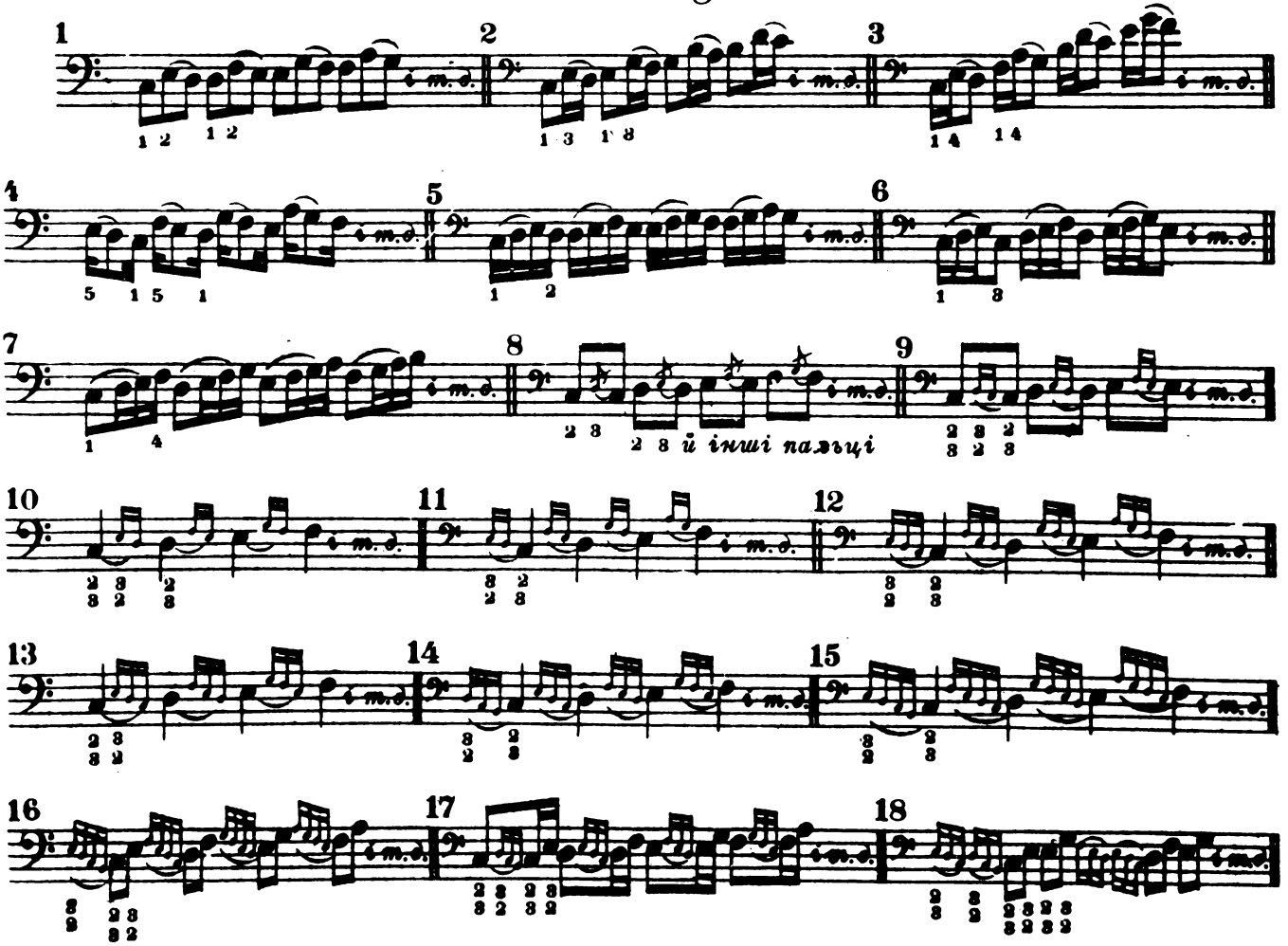

2. Положення Н

а) staccato

При цих вправах переміна пальців у тих же комбінаціях які в позиції 3.

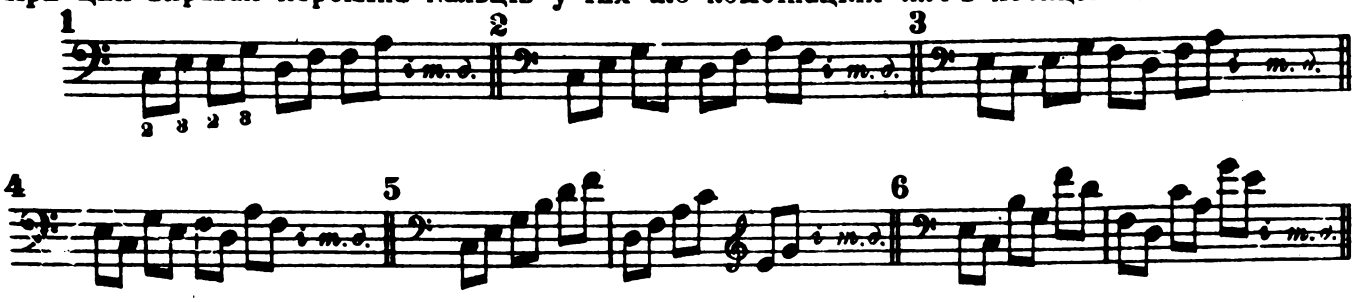

б) legato

к) Для пальців 2-3-4-5.

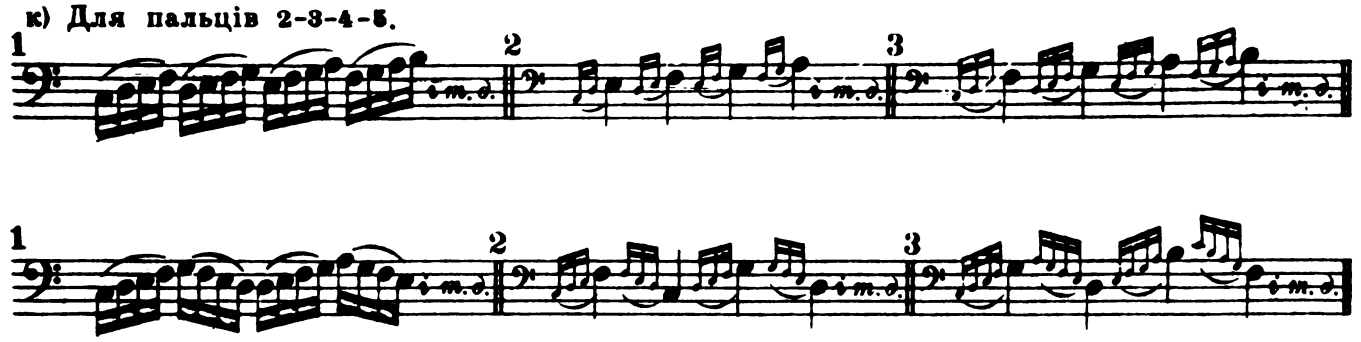

в) legato й staccato

к) Для пальців 2-3-4-5.

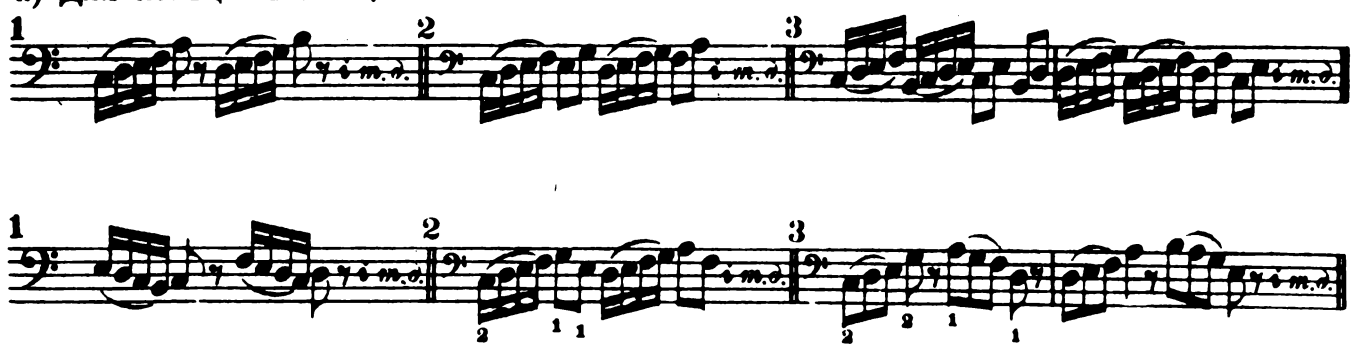

Д. Кварти

х) САМІ КВАРТИ 1. РАЗОМ

Виконуються всіма пальцями

2. В ПЕРЕБІЙ

у) З ТЕРЦІЯМИ 1. РАЗОМ

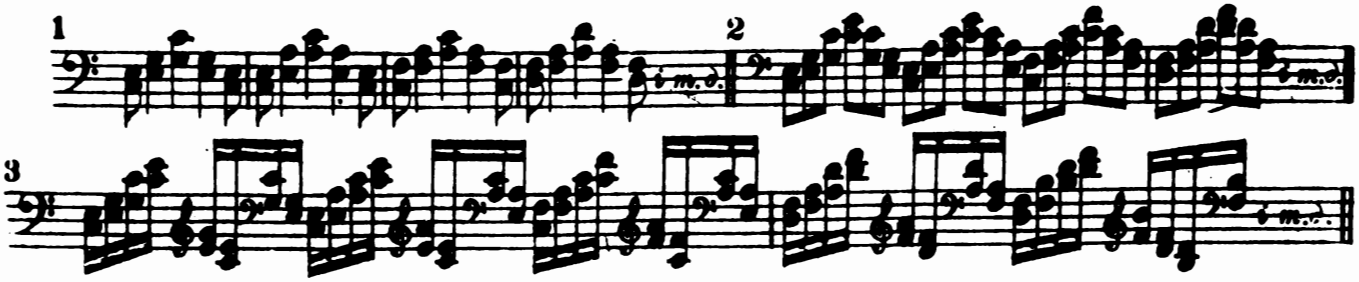

2. В ПЕРЕБІЙ

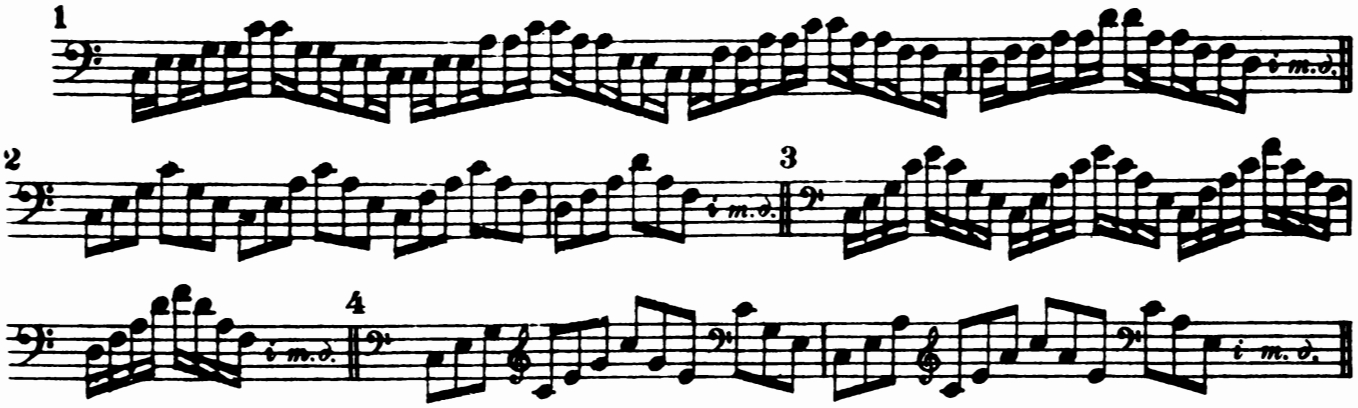

Е. Квінти.

х) САМІ КВІНТИ 1. РАЗОМ

Грати з першим пальцем, але уживати й інших комбінацій

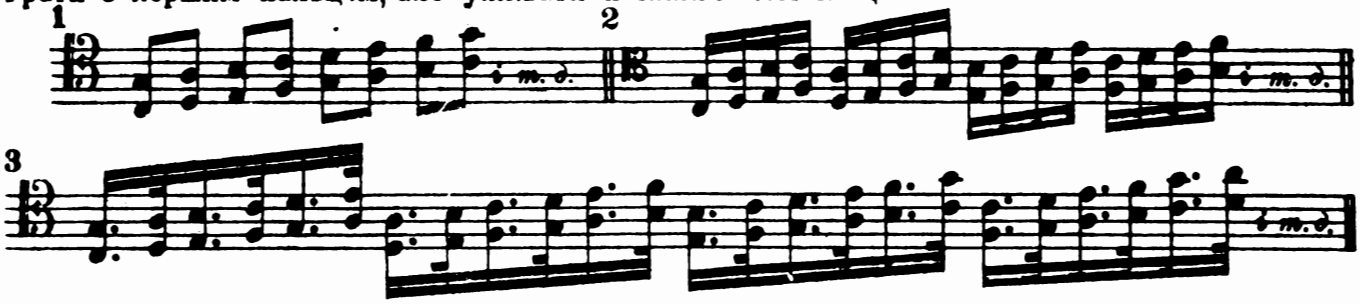

2. В ПЕРЕБІЙ

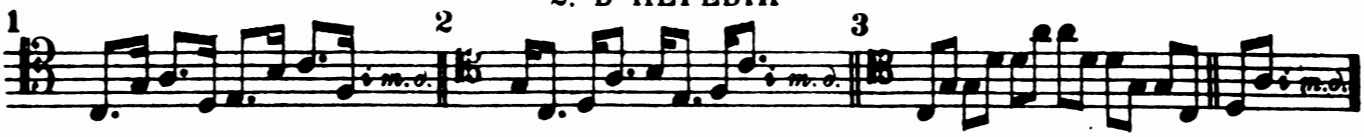

у) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ 1. РАЗОМ

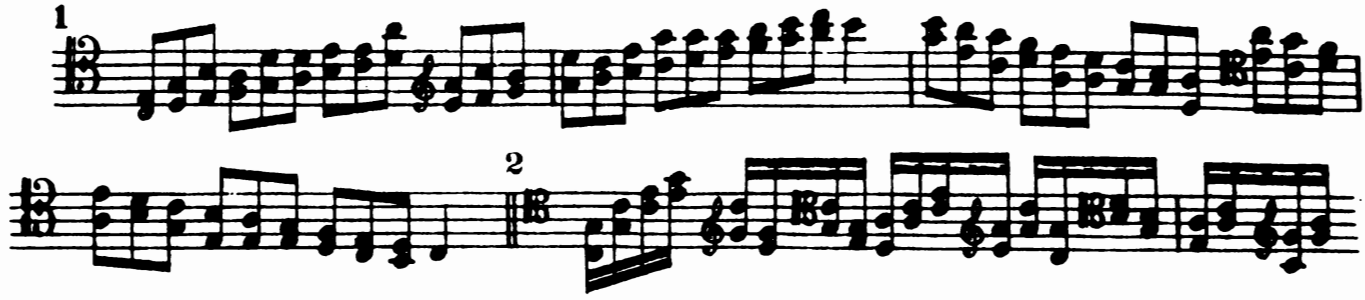

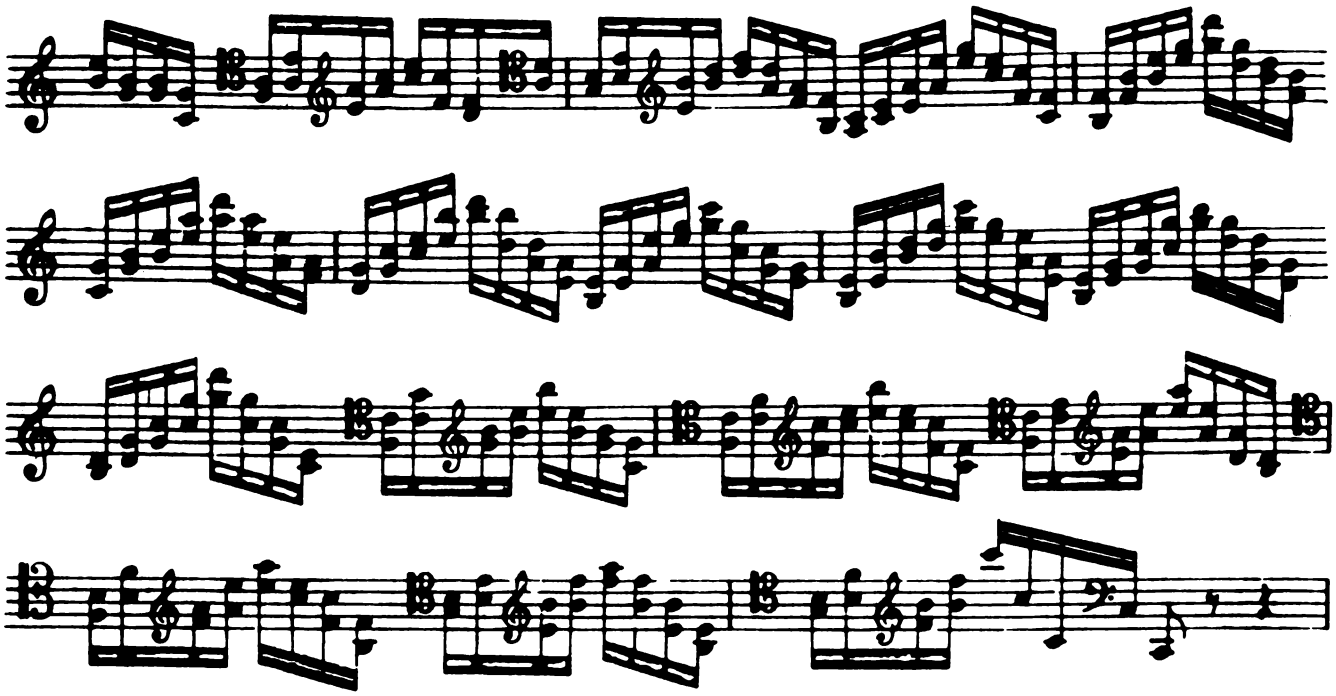

2. В ПЕРЕБІЙ

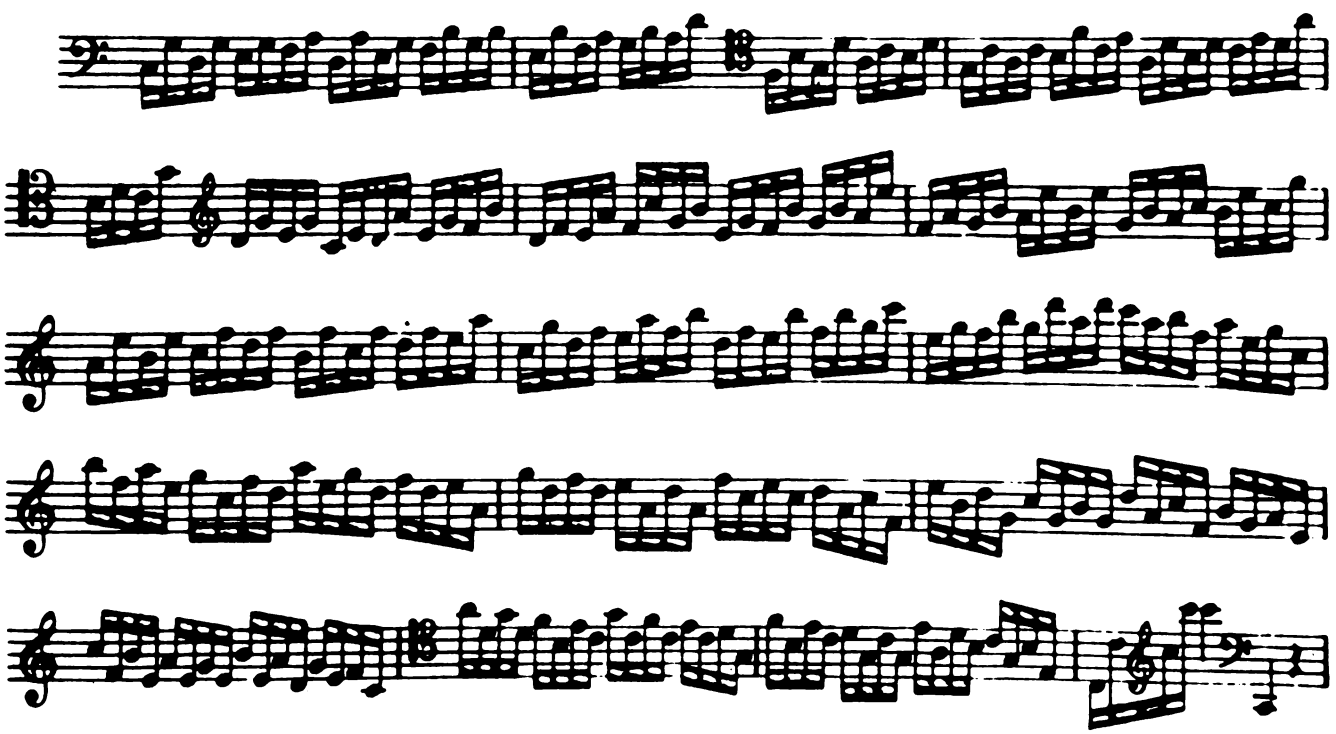

F. СЕКСТИ x) Позиція 3 a) staccato 1. Разом

к) САМІ СЕКСТИ

ґ) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

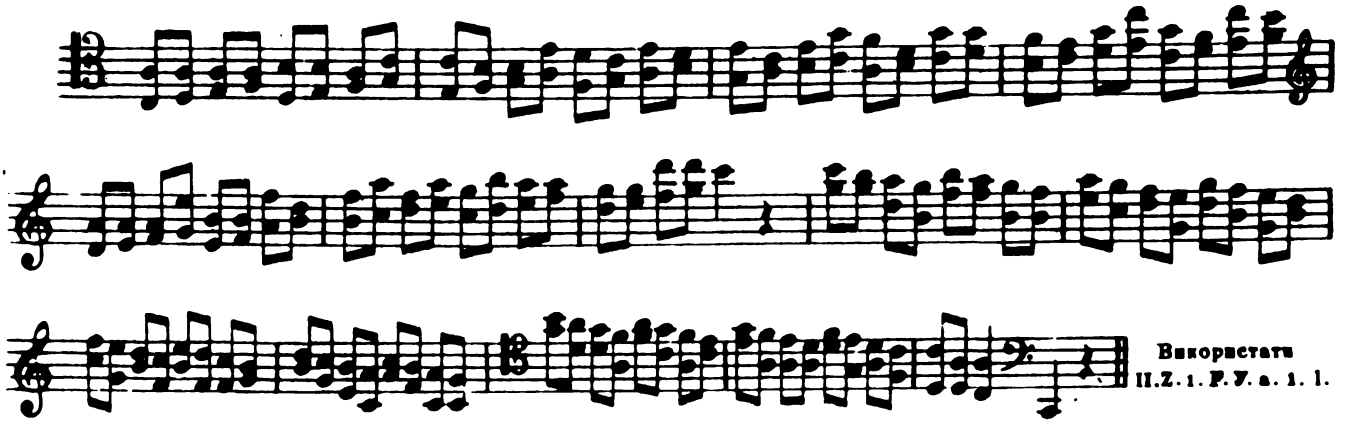

2. В ПЕРЕБІЙ *к)* САМІ СЕКСТИ

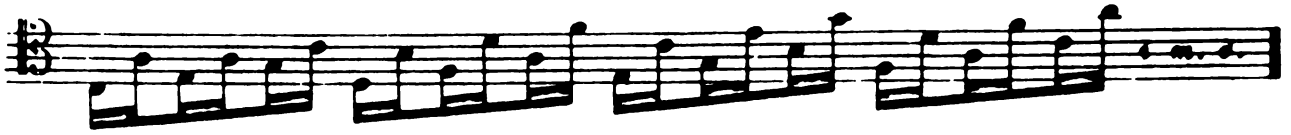

ґ) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

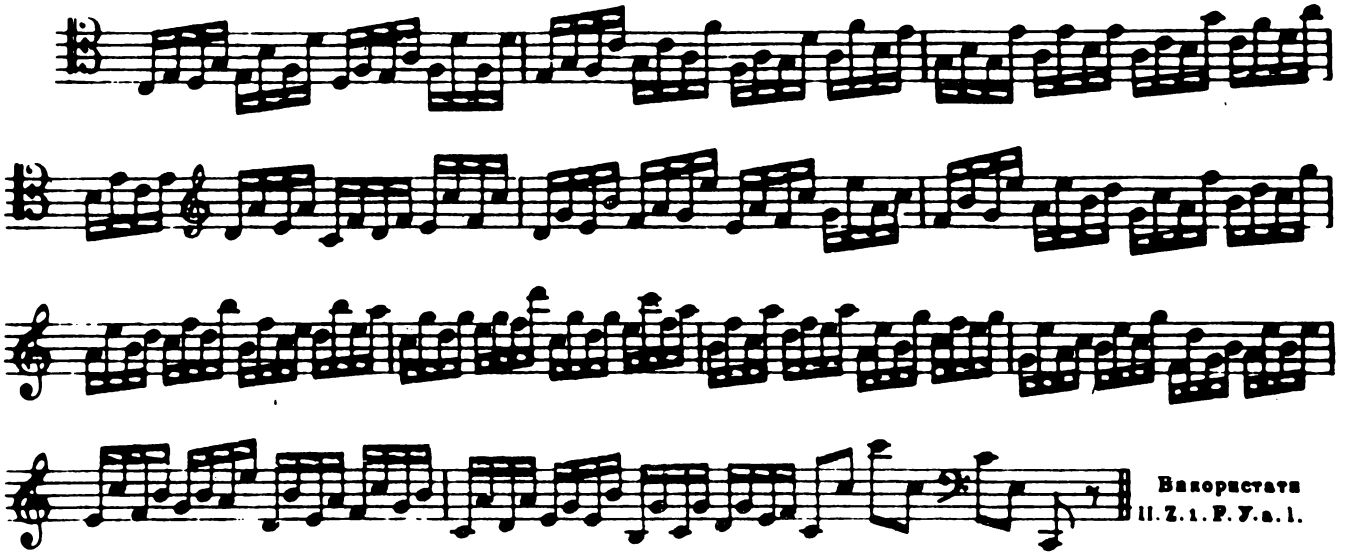

б) staccato й legato

к) верхні ноти legato, нижчі staccato

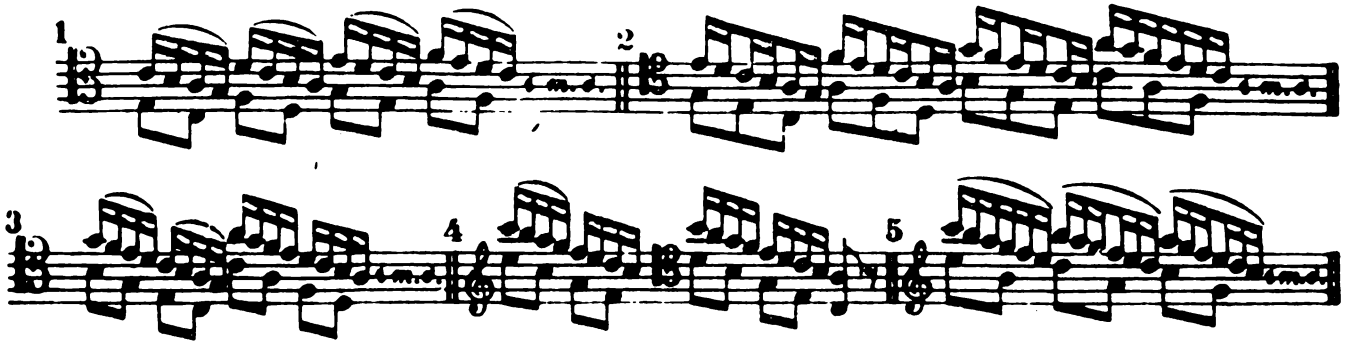

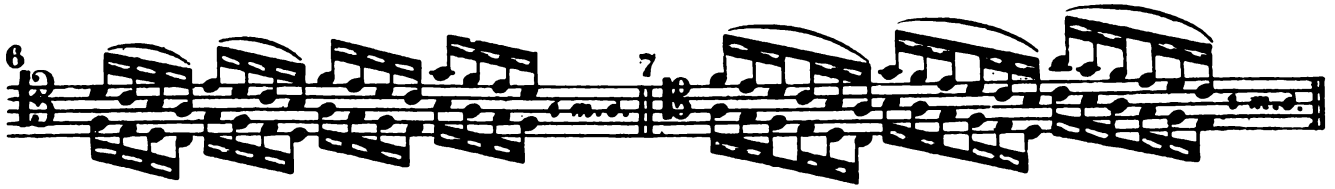

l) **ВЕРХНІ НОТИ STACCATO, НИЖЧІ LEGATO (великим пальцем)**

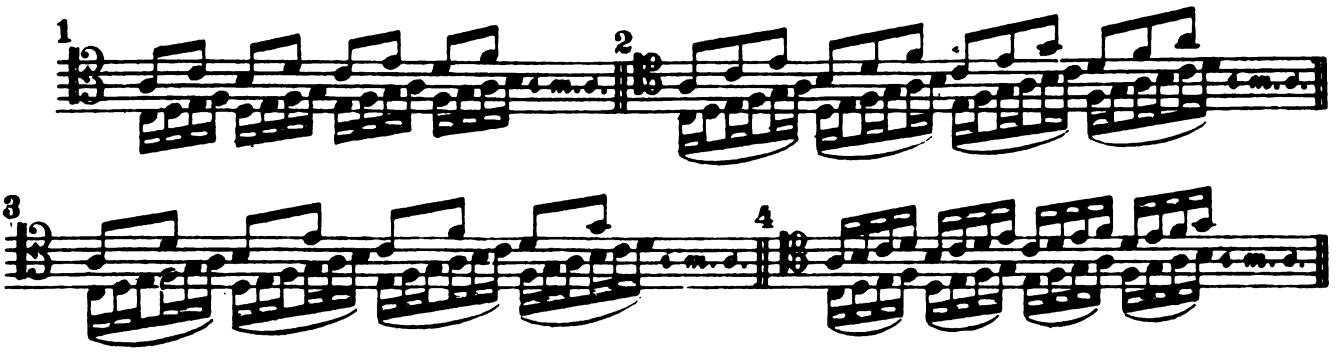

m) Мішано

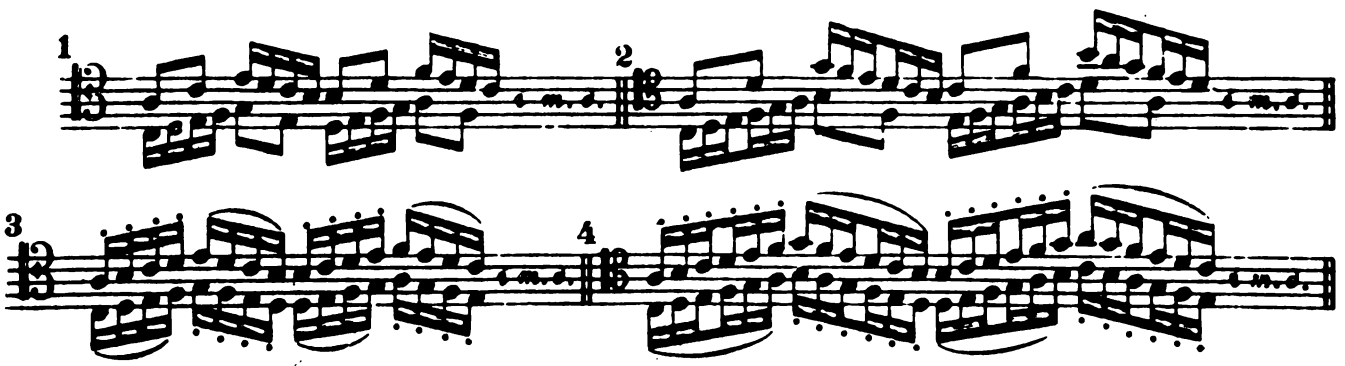

p) З форшлагами

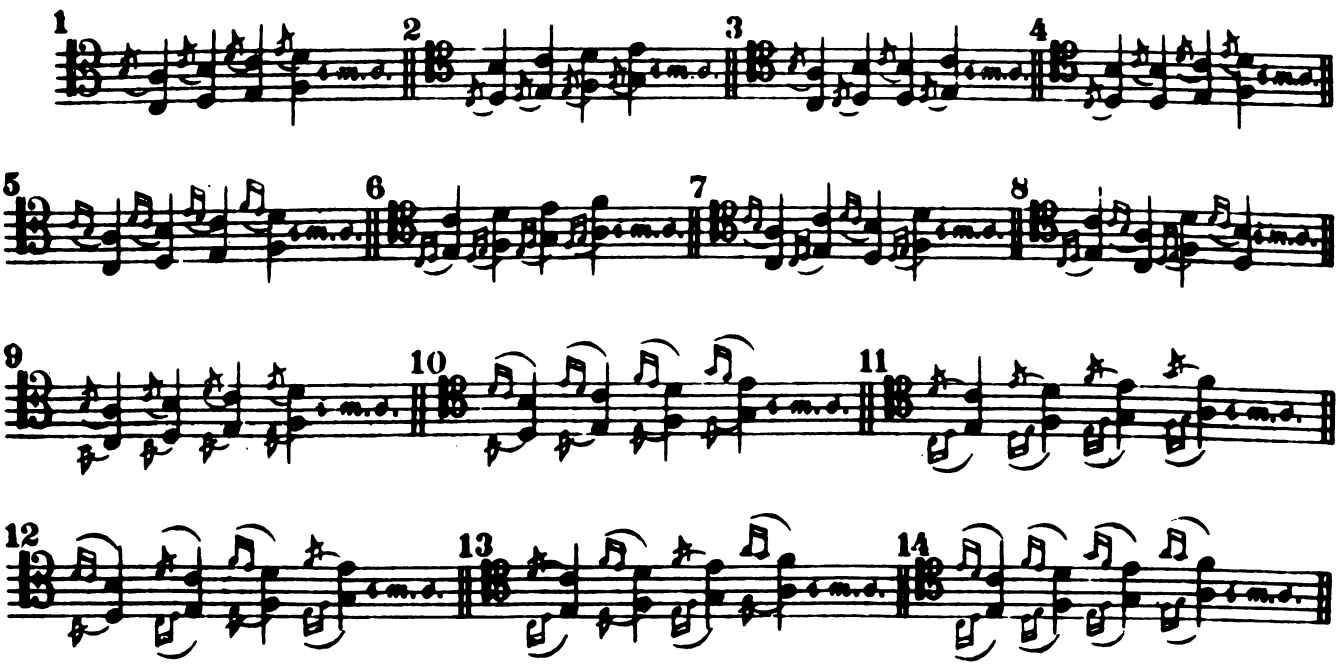

у) Положення Н а) staccato 1. Разом (для всіх пальців)

к) САМІ СЕКСТИ

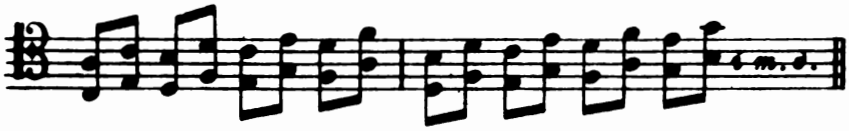

Можна використати II. Z. 1. F. х. а. 1. к.

l) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

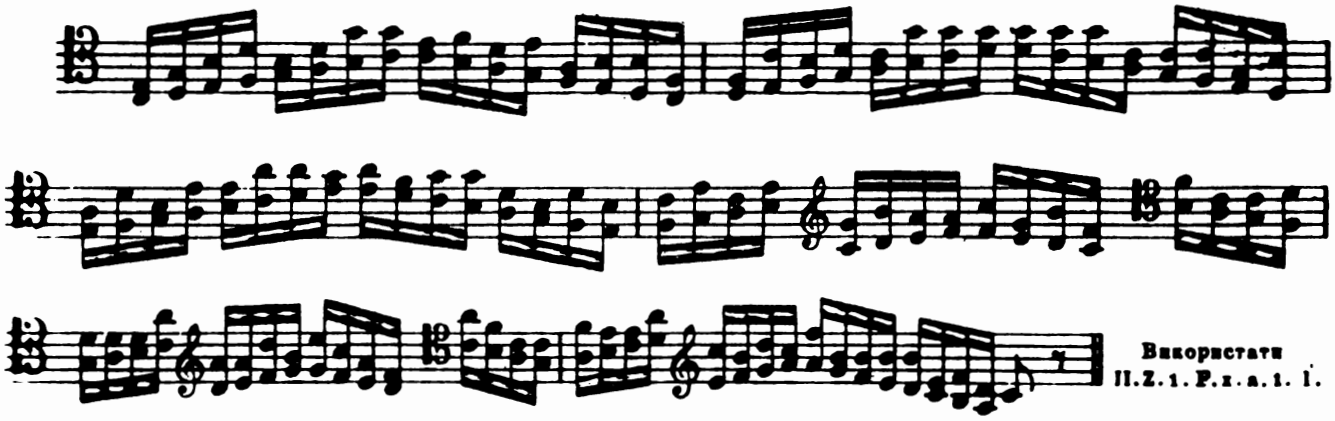

Використати II. Z. 1. F. х. а. 1. l.

2. В ПЕРЕБІЙ *к)* САМІ СЕКСТИ

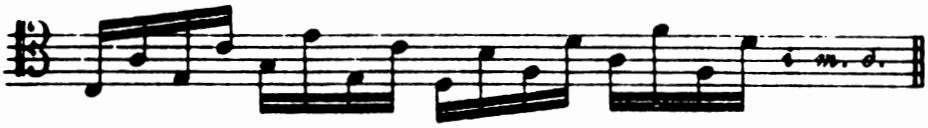

Використати II. Z. 1. F. х. а. 2. к.

l) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

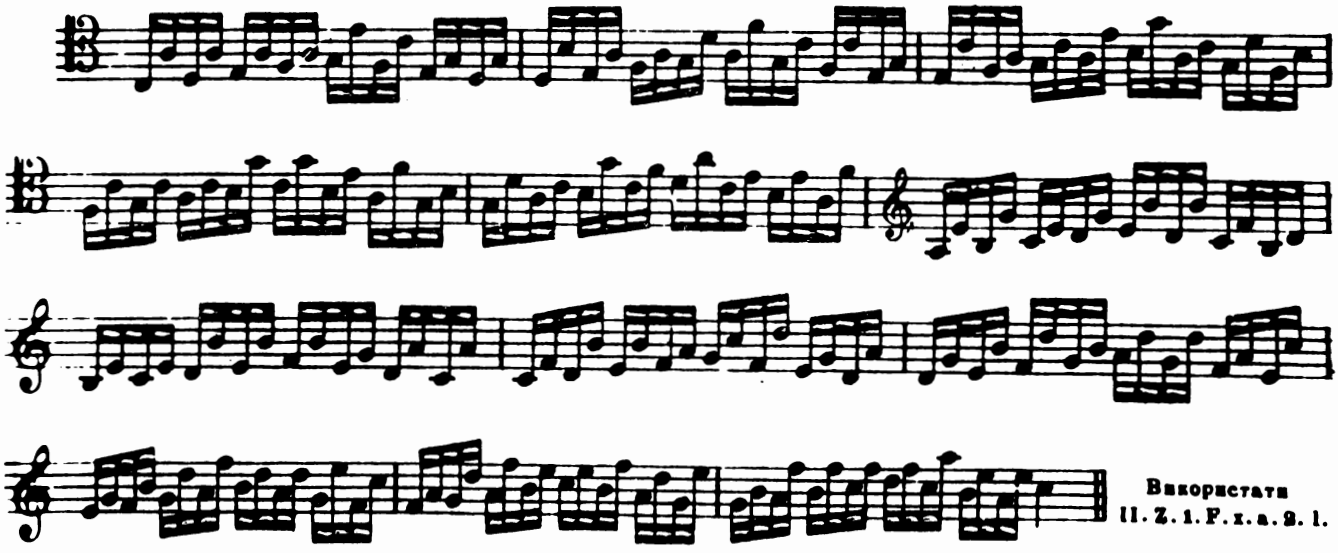

Використати II. Z. 1. F. х. а. 2. l.

б) staccato й legato

к) верхні ноти legato, а нижчі (1 пал.) staccato

p) ВЕРХНІ STACCATO, НИЖЧІ LEGATO

t) Мішано

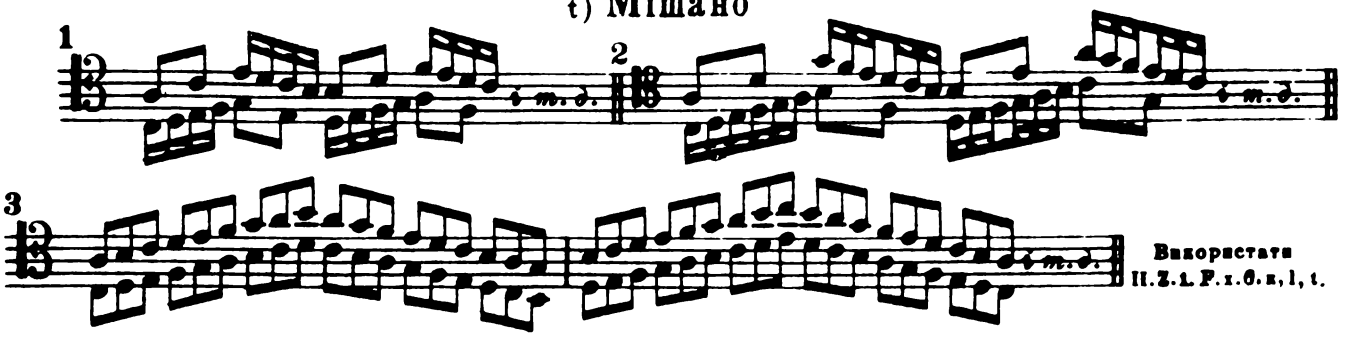

н) З форшлагами

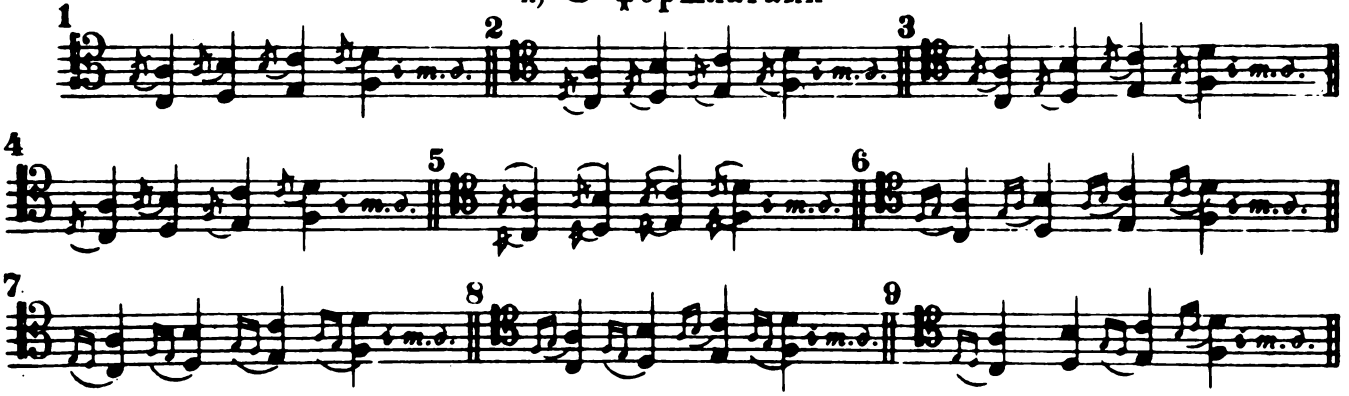

Z. Положення H і З (з першим пальцем) a) staccato 1. Разом

к) САМІ СЕКСТИ

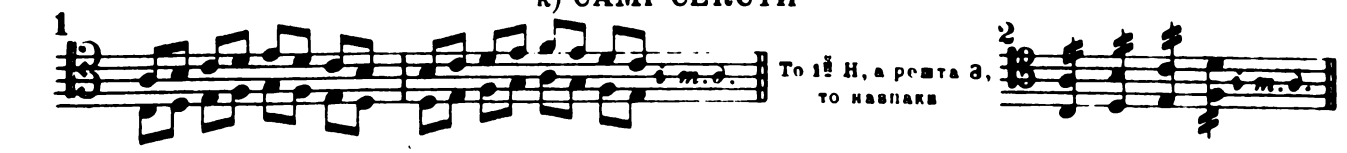

l) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

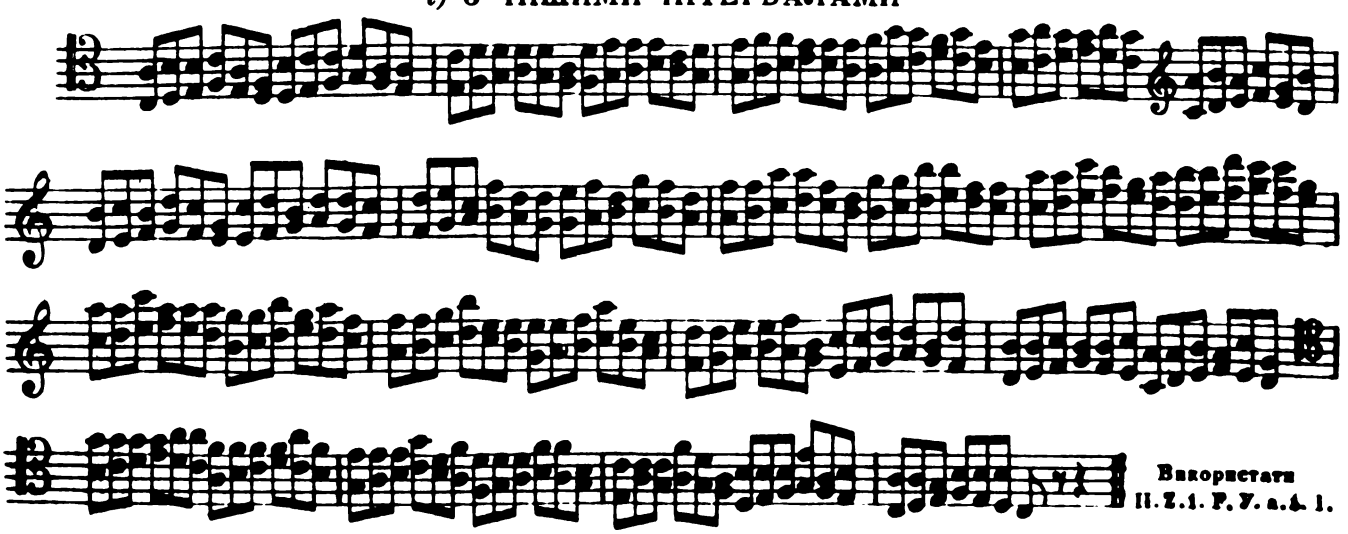

2. В ПЕРЕБІЙ *ж)* САМІ СЕКСТИ

Використати
II.Ч.1.Р.У.а.2.к.

і) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

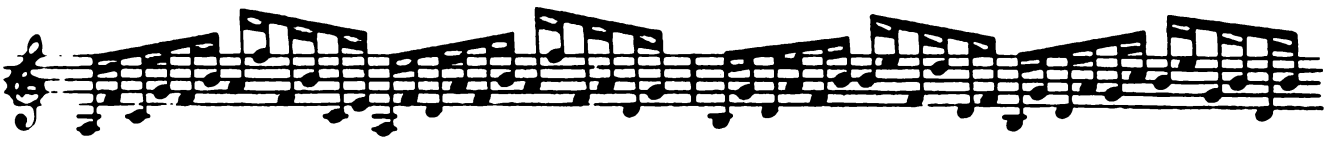

б) legato

к) Перший З, решта Н

l) Перший Н, решта З

m) Мішано

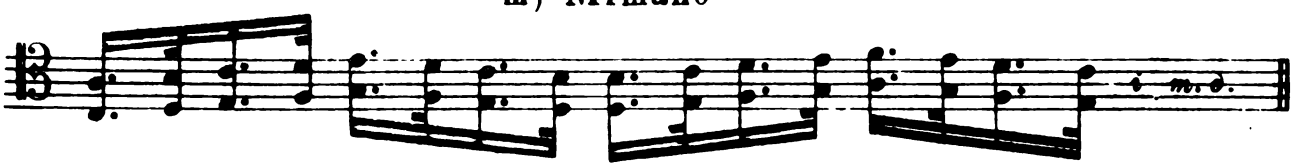

n) З форшлагами

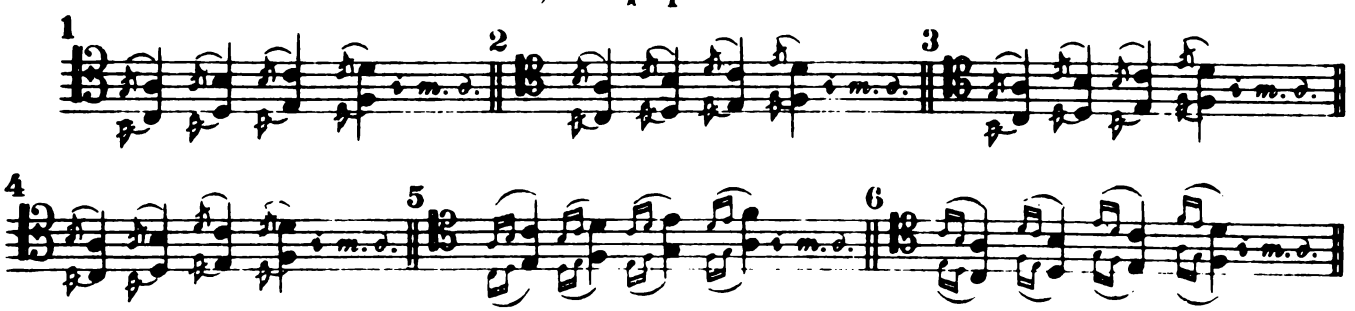

в) staccato й legato

ж) НА ІНТЕРВАЛІ СЕКСТИ

Одні й ті ж вправи можна грати: перший З, решта Н, як рівно перший Н, решта З; потім перемінно.

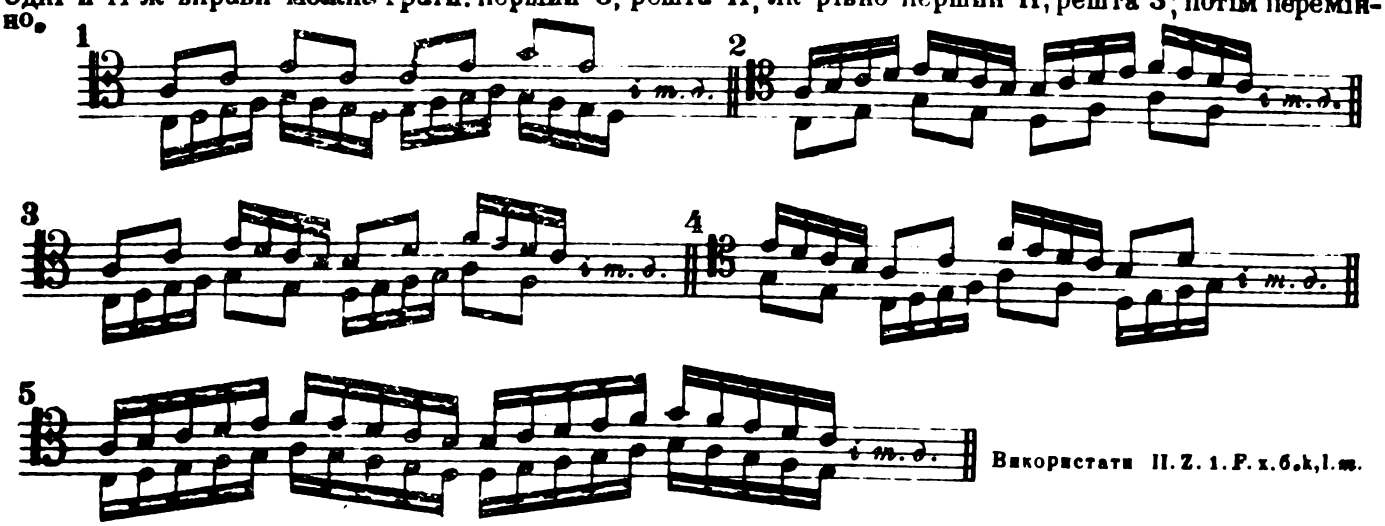

Використати II. Z. 1. P. x. б. k, l. m.

l) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

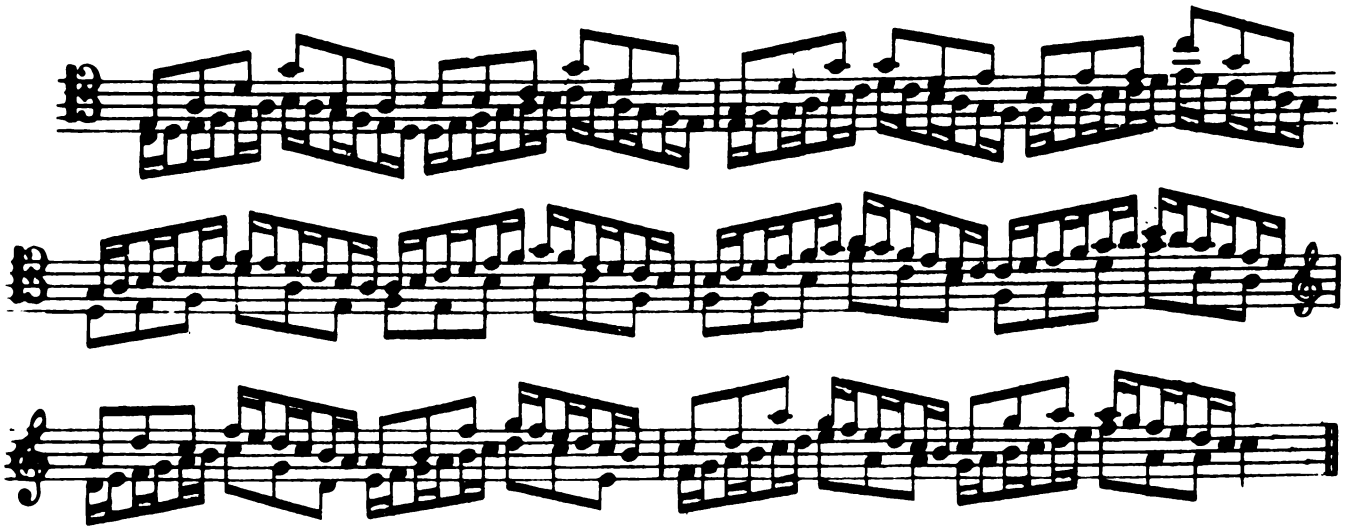

G. ОКТАВИ

x) Позиція 3 a) staccato 1. Разом

x) САМІ ОКТАВИ

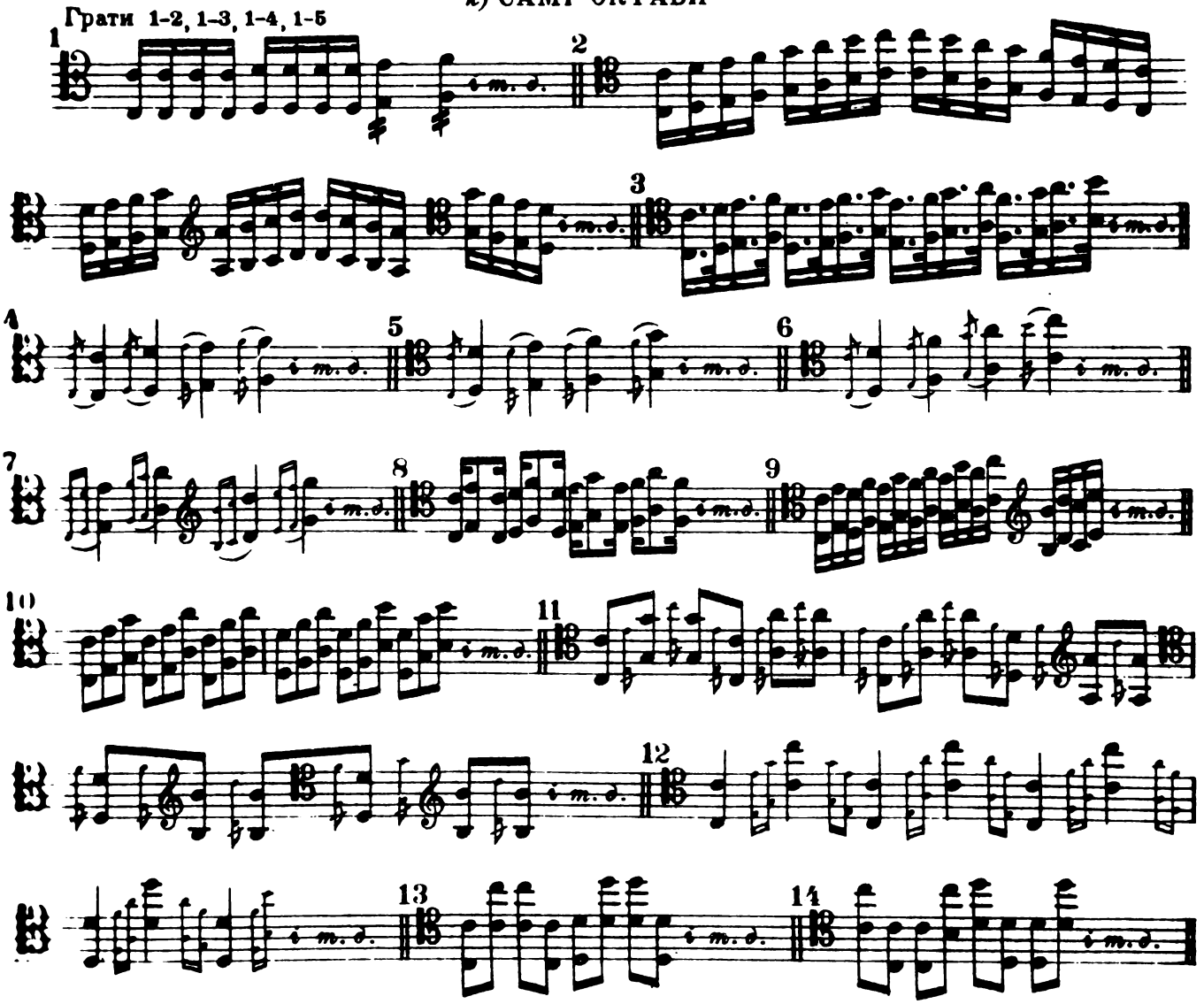

і) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

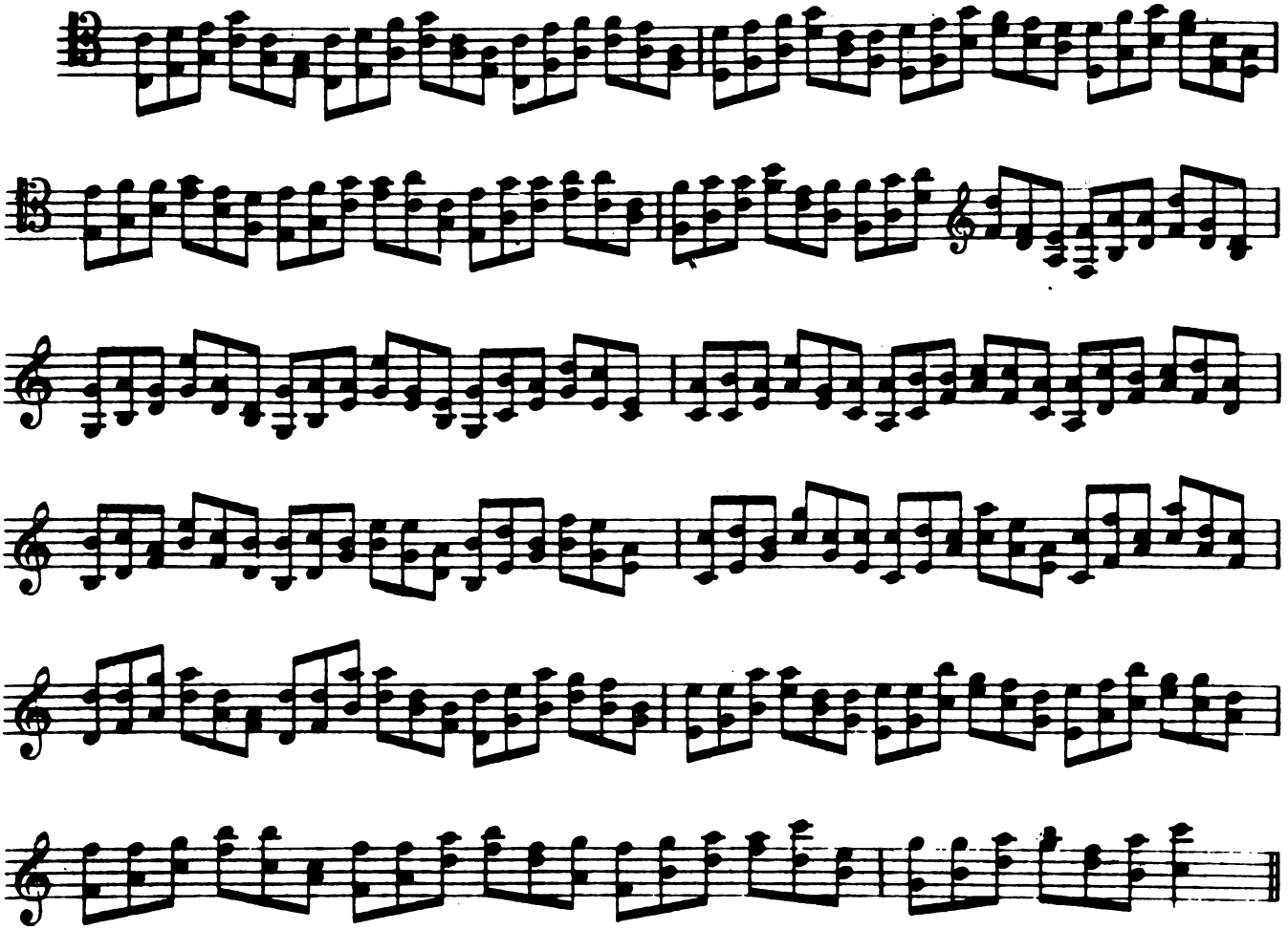

2. В ПЕРЕБІЙ *к)* САМІ ОКТАВИ

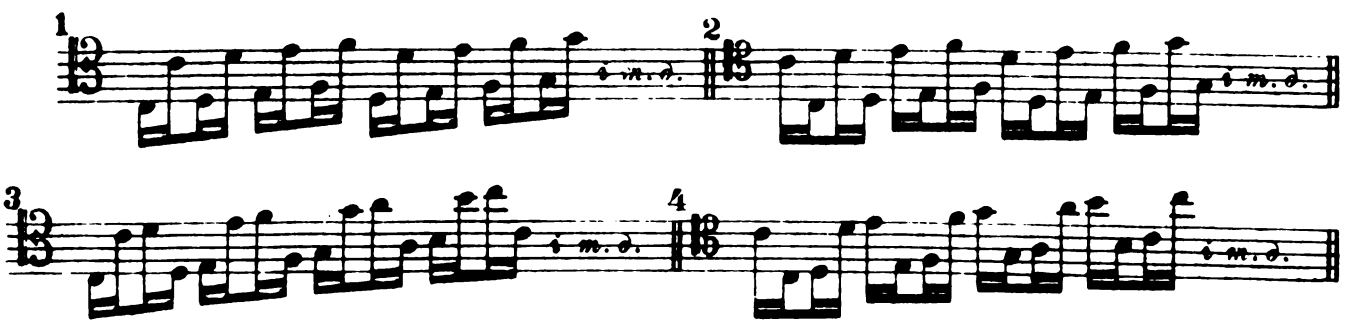

і) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

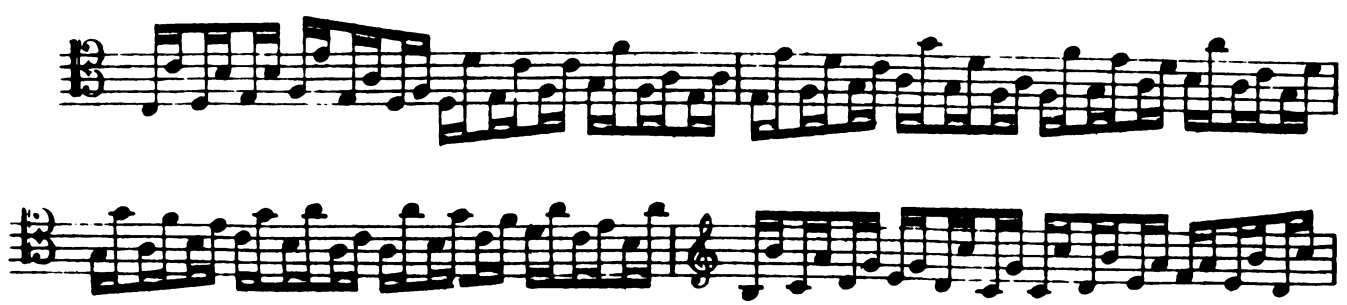

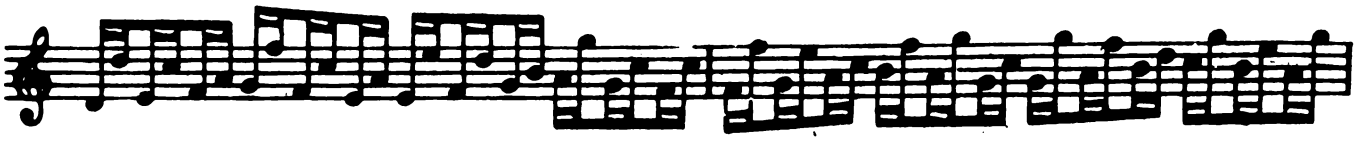

б) staccato й legato

1. в інтервалі октави к) 1й legato, інші staccato

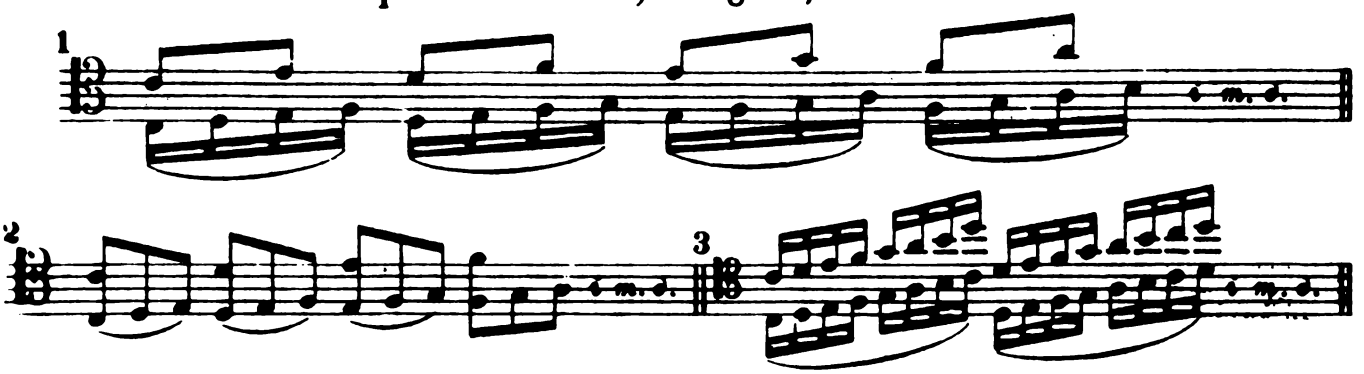

l) Перший staccato

m) Перемінно

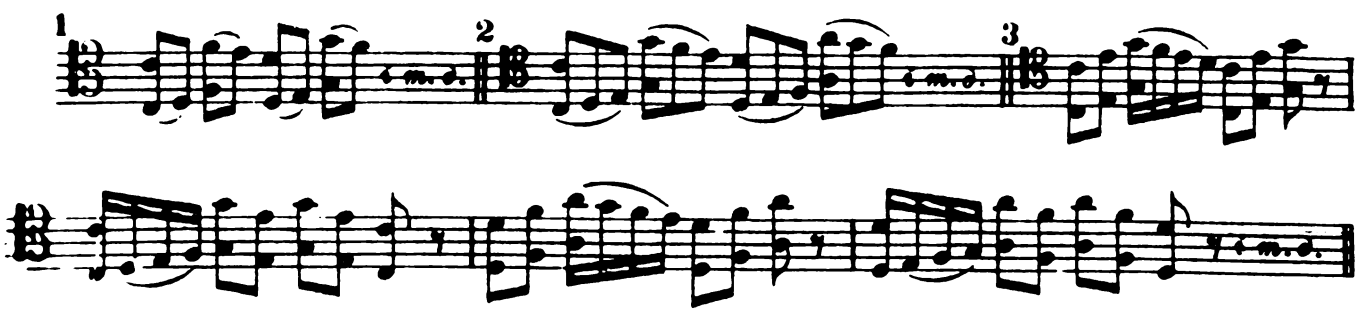

n) З форшлагами

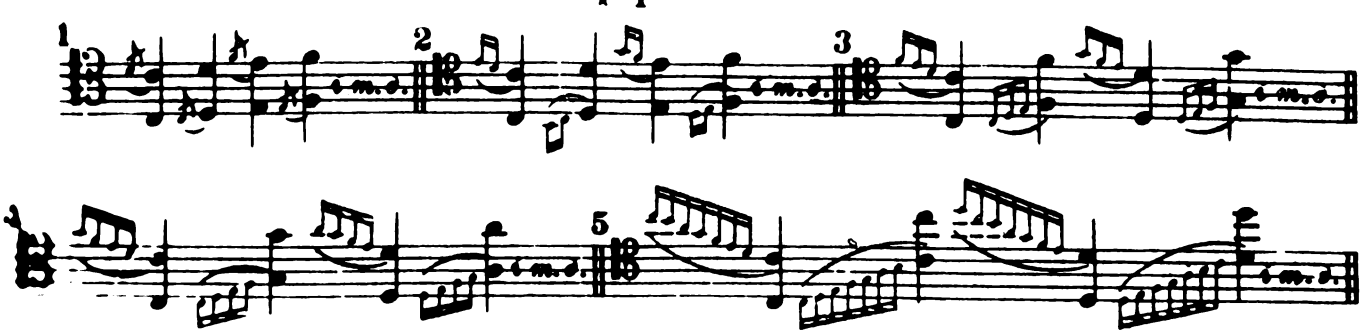

2. З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

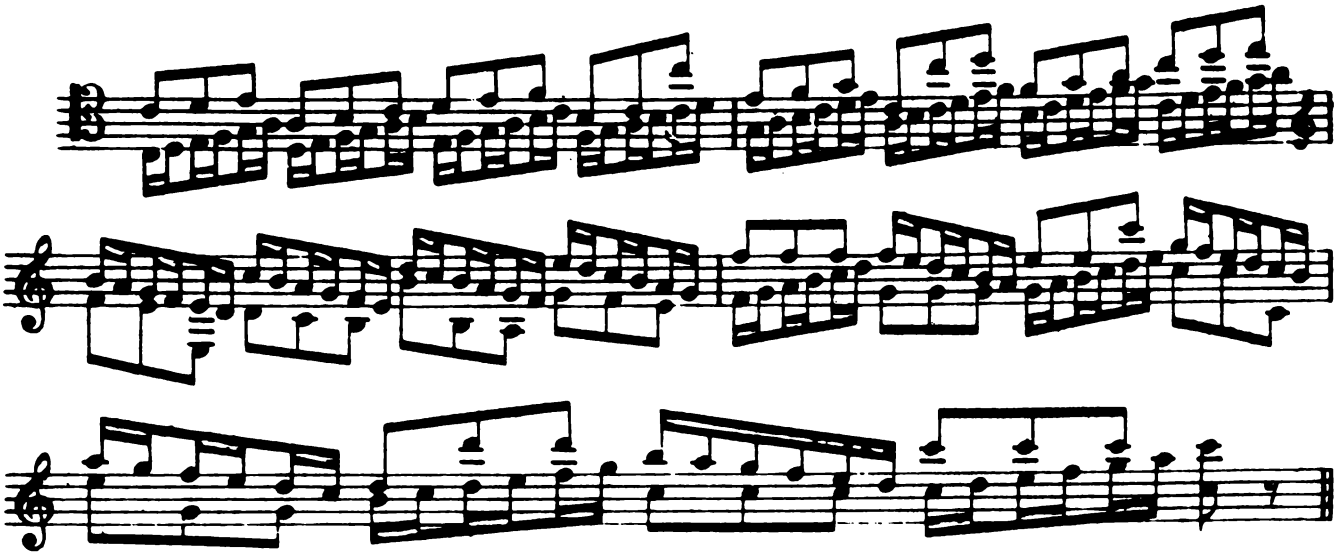

у) Положення Н a) staccato 1. Разом

ж) САМІ ОКТАВИ

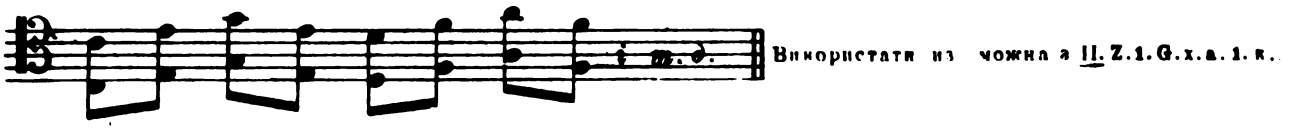

і) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

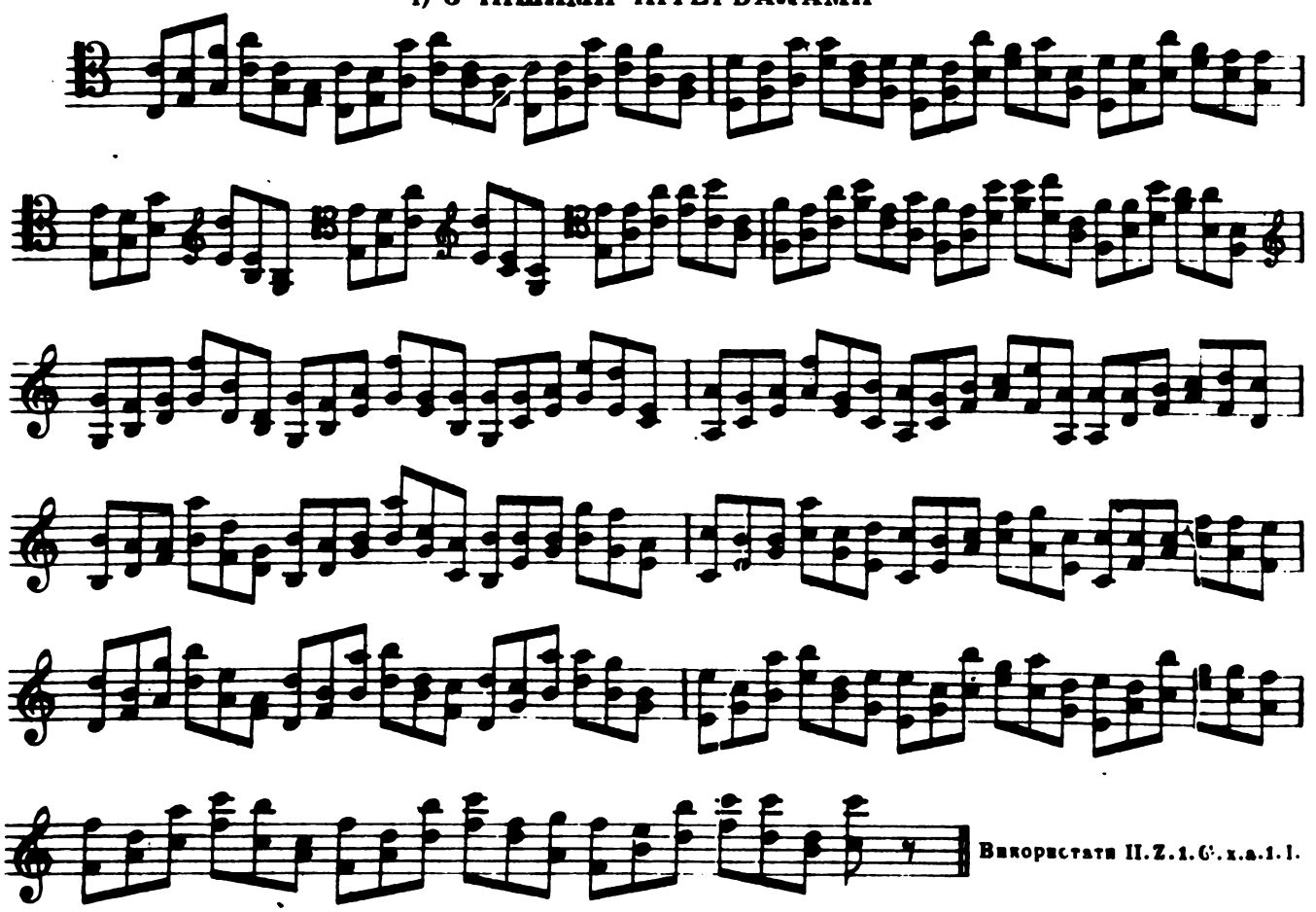

2. В ПЕРЕБІЙ к) САМІ ОКТАВИ

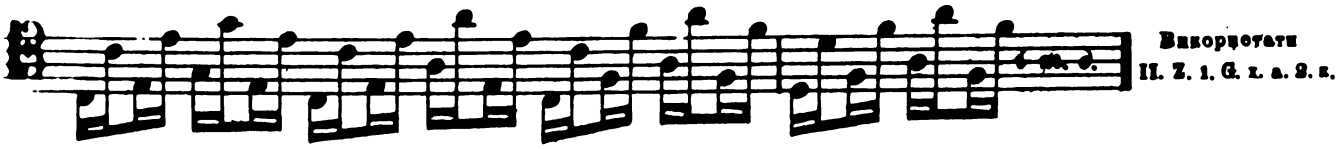

l) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

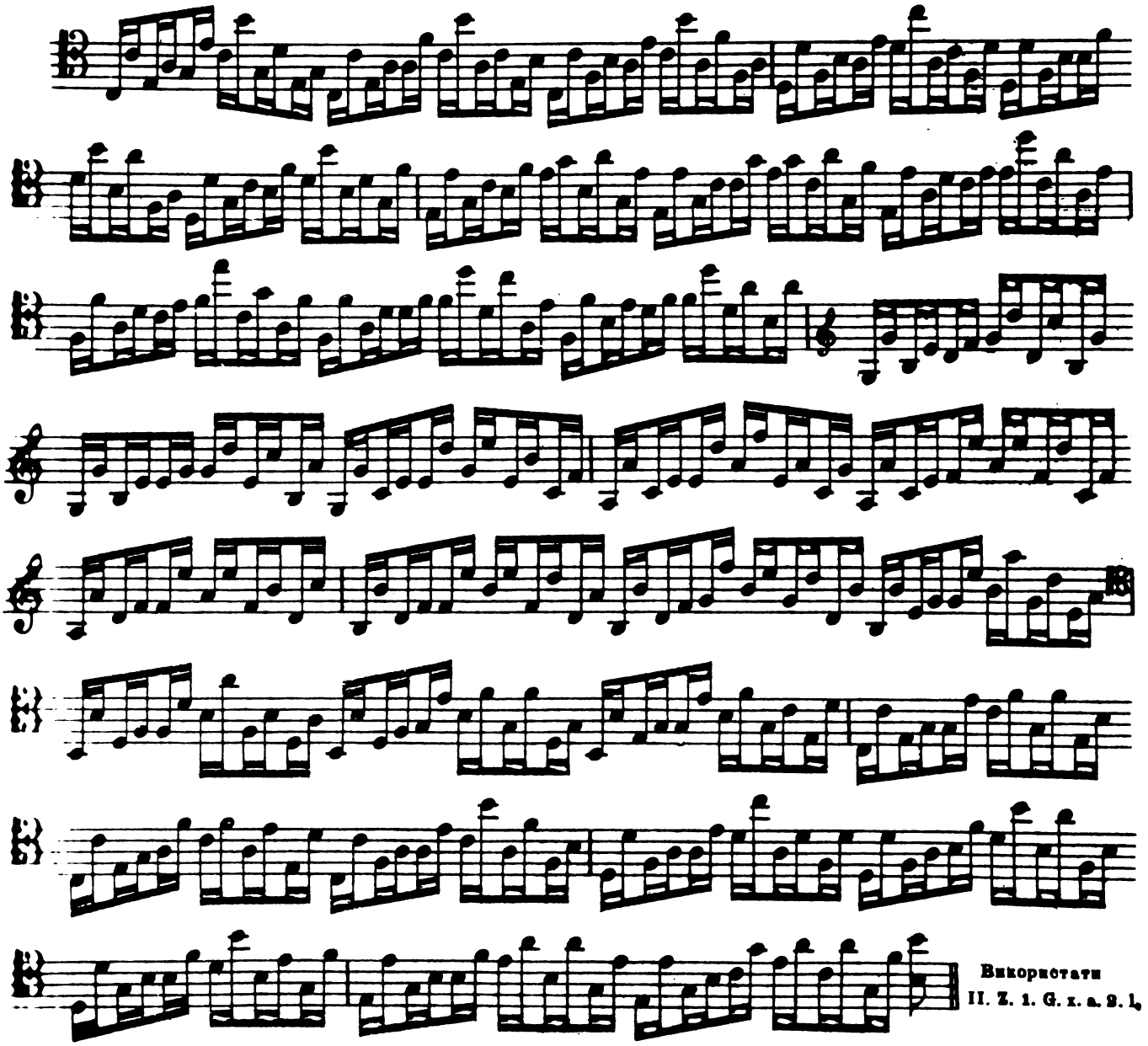

6) staccato й legato

1. в інтервалі октави к) перший legato, інші staccato

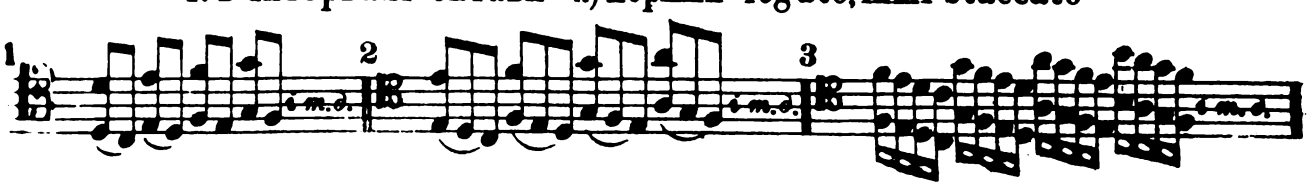

l) ПЕРШИЙ STACCATO

m) ПЕРЕМІННО

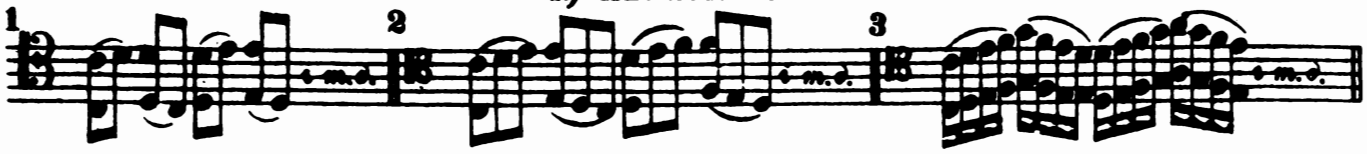

n З ФОРШЛАҐАМИ

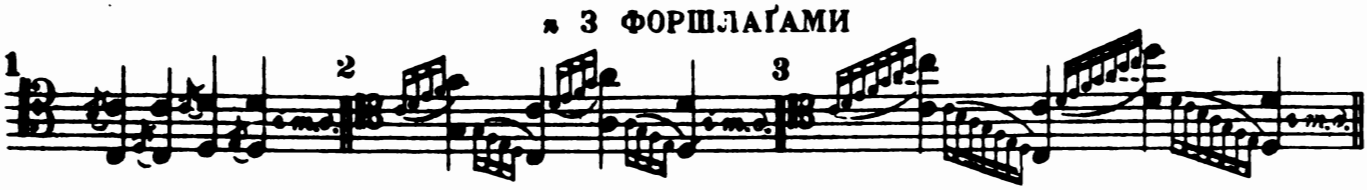

2. З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

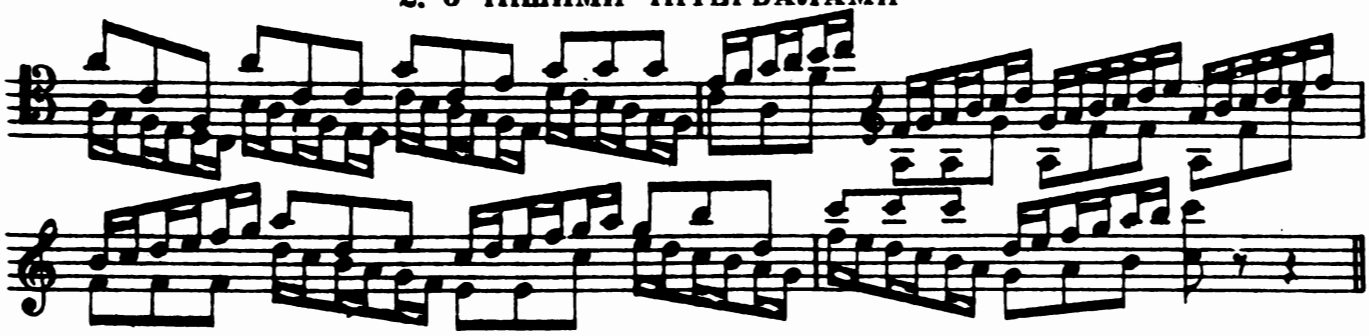

z. Положення З і Н a) staccato 1. Разом

к) САМІ ОКТАВИ

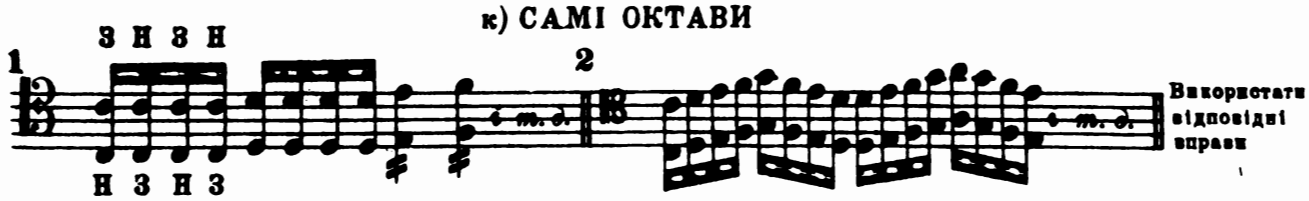

l) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

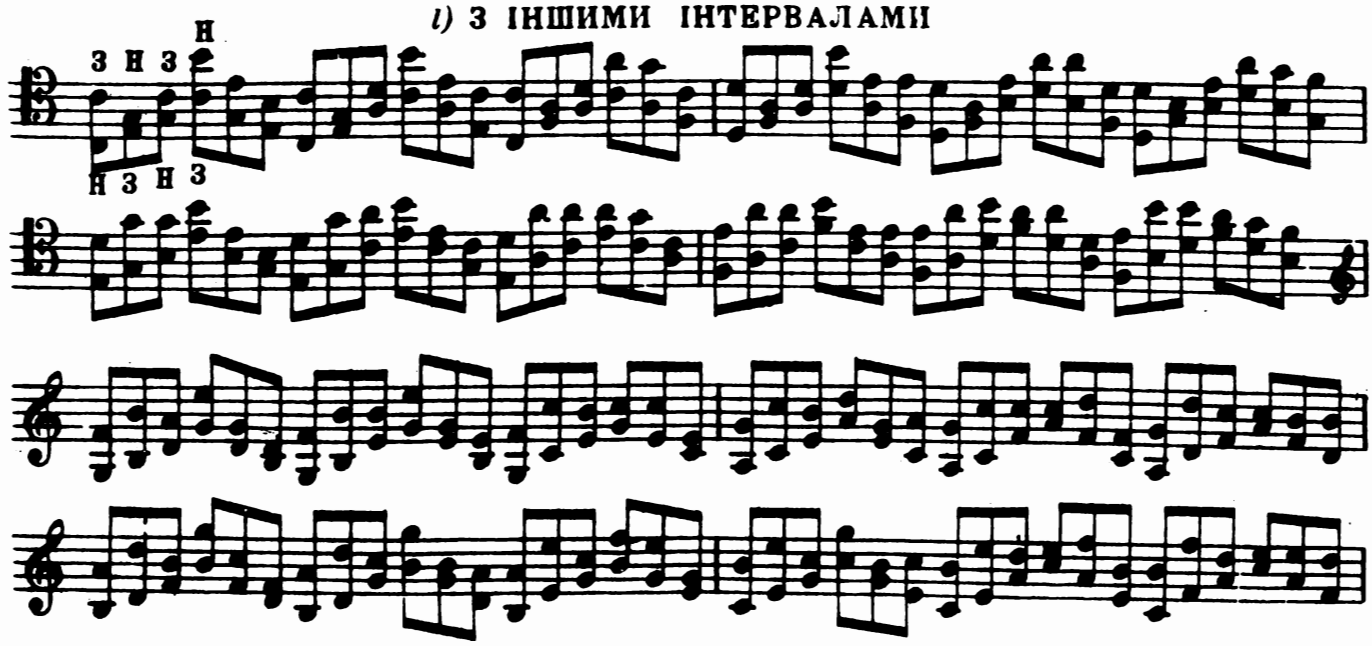

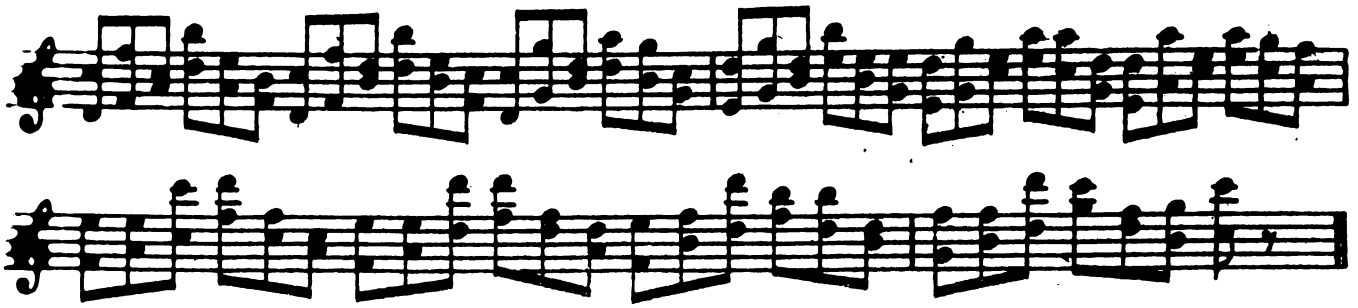

2. В ПЕРЕБІЙ *к)* САМІ ОКТАВИ

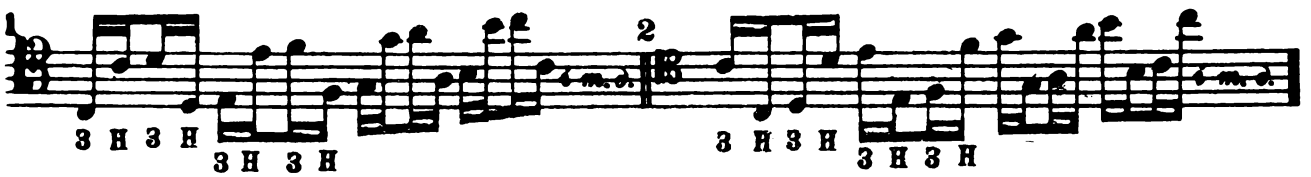

l) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

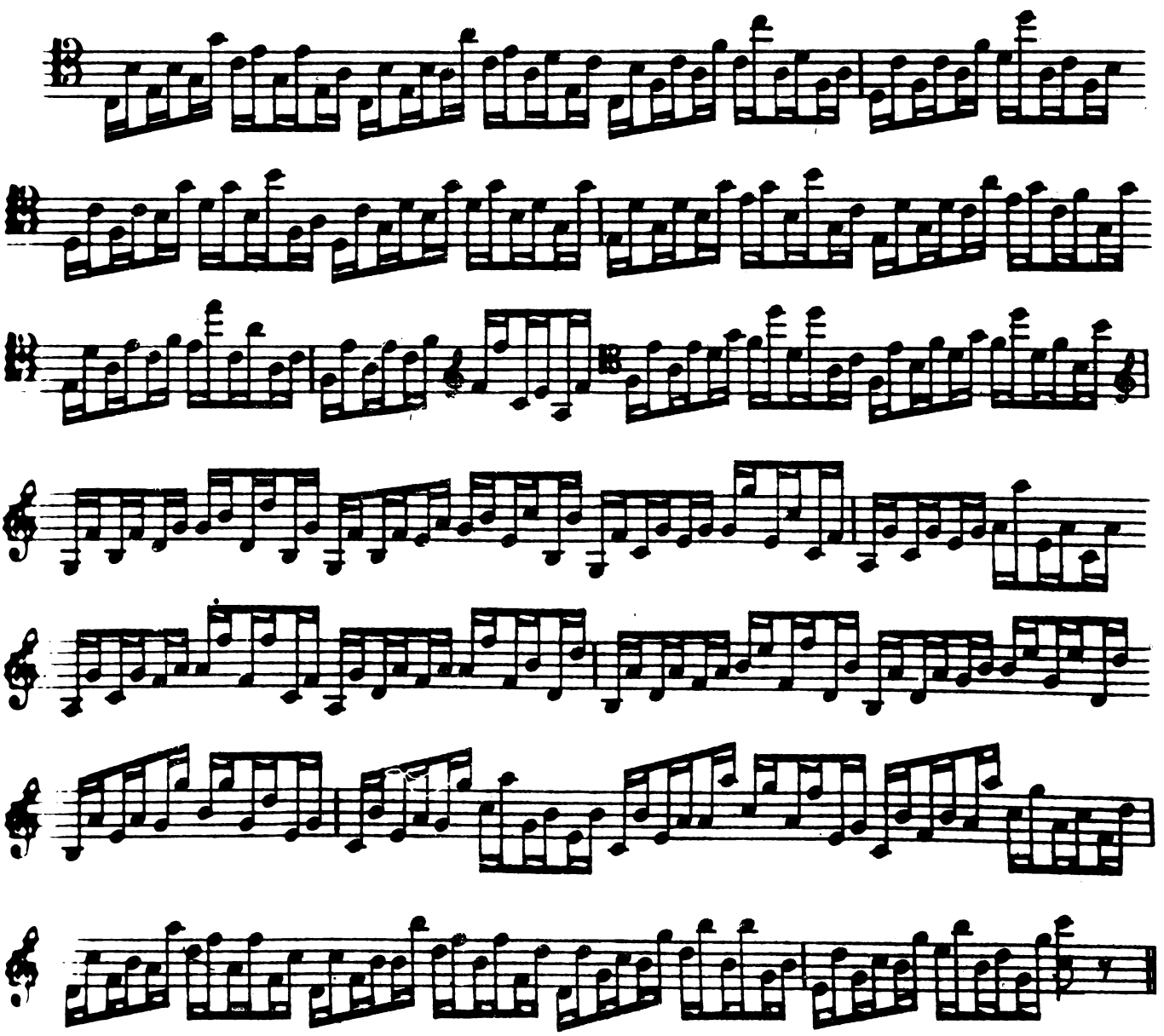

б) legato

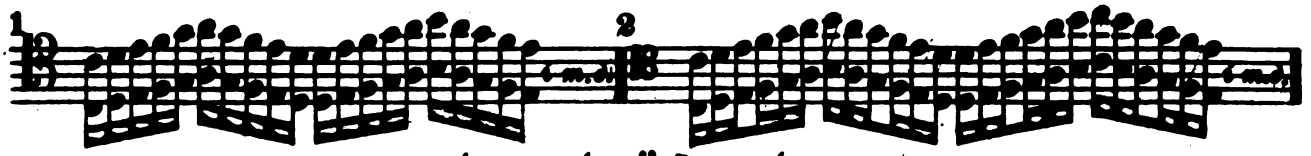

в) staccato й legato

ж) В ІНТЕРВАЛІ ОКТАВИ

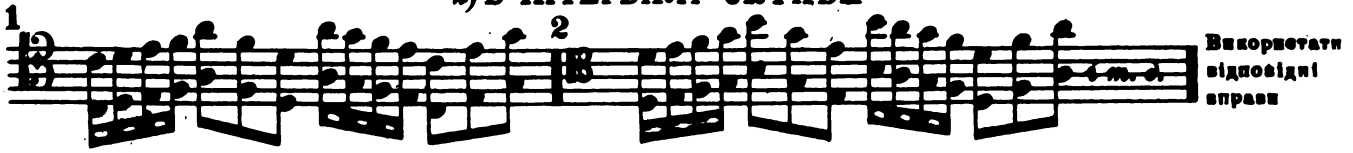

і) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

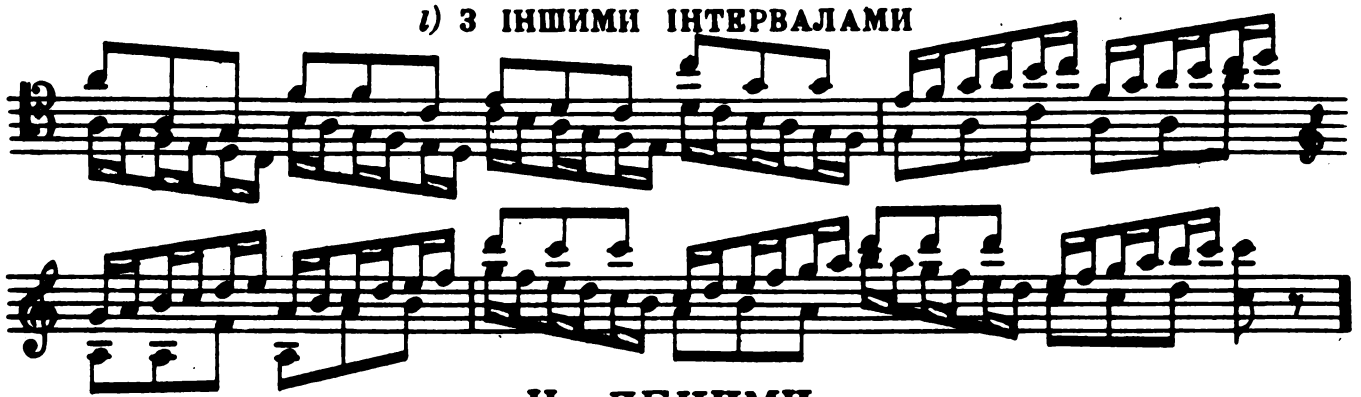

Н. ДЕЦИМИ

І. УНДЕЦИМИ

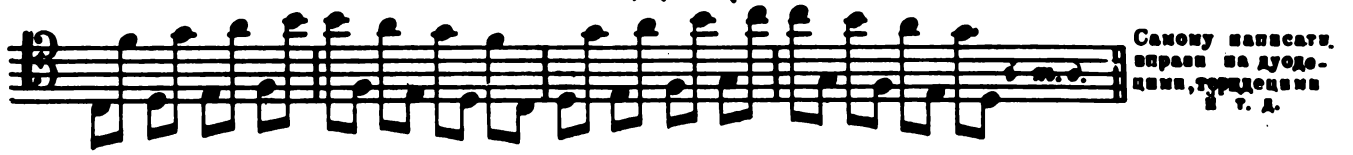

К. НА РІЖНІ ІНТЕРВАЛИ.

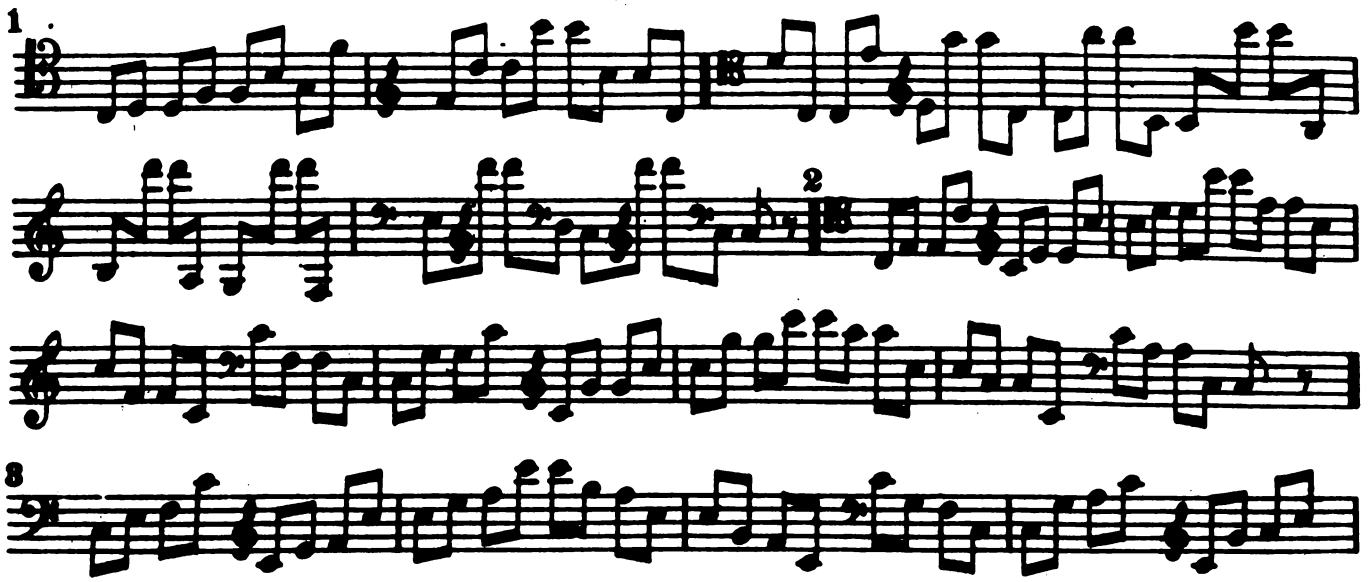

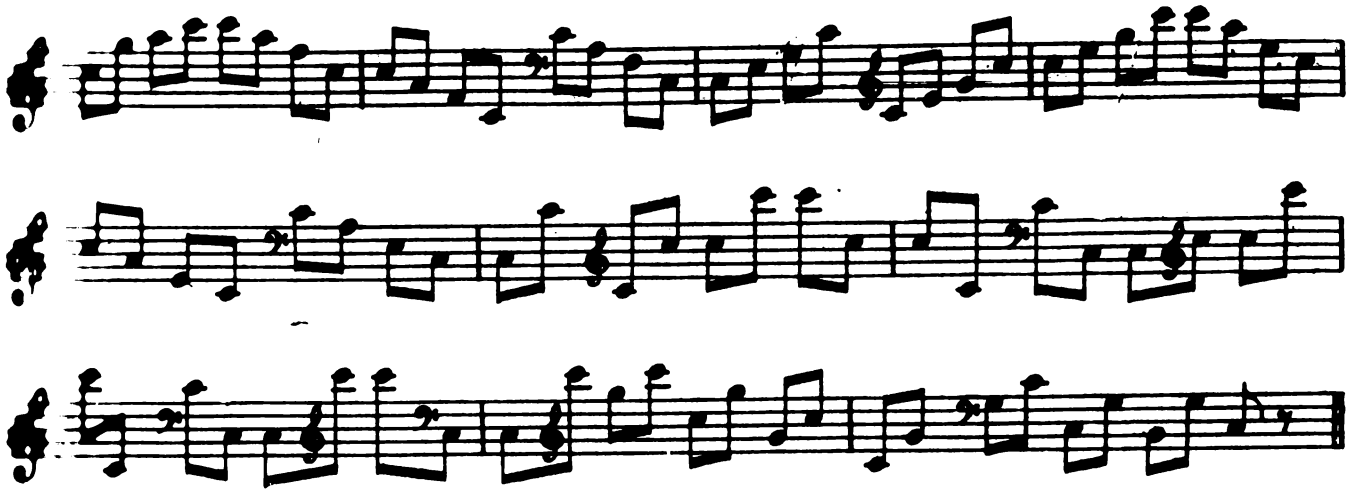

L. ВПРАВИ ДЛЯ РОЗТЯГАННЯ ПАЛЬЦІВ

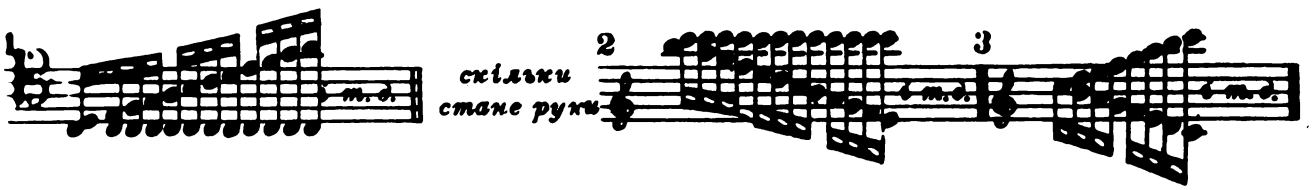

М. ДЛЯ ОСВОБОДЖЕННЯ ПАЛЬЦІВ

Коли грає 1й палець, а 2й (чи який інший) бере довшу ноту, то він, узявши її, не відсмакує, як для *staccato* а лягає на сусідню ноту, як в *legato*. Так само й навпаки. Палець підіймається, тільки коли беруть сусідню ноту.

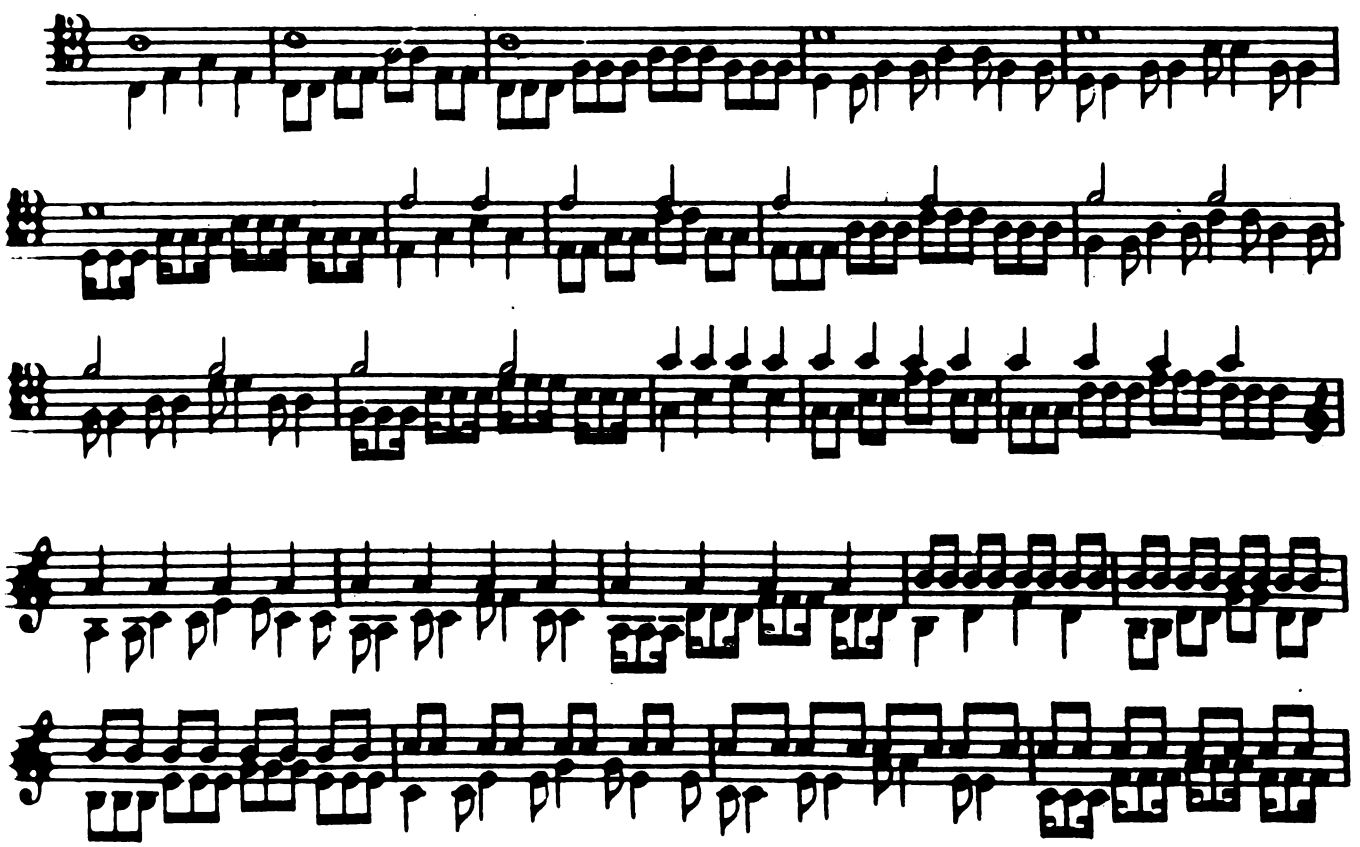

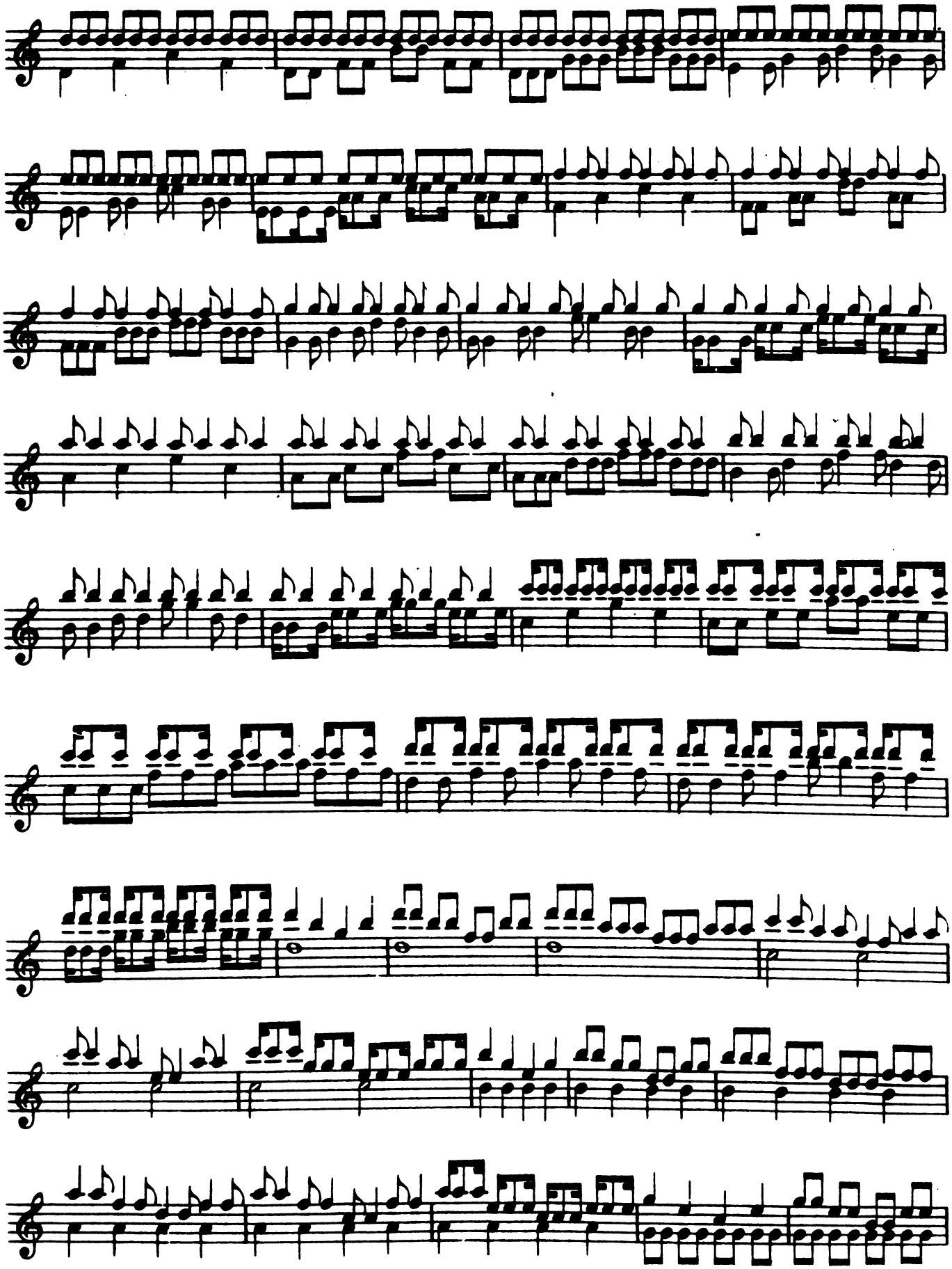

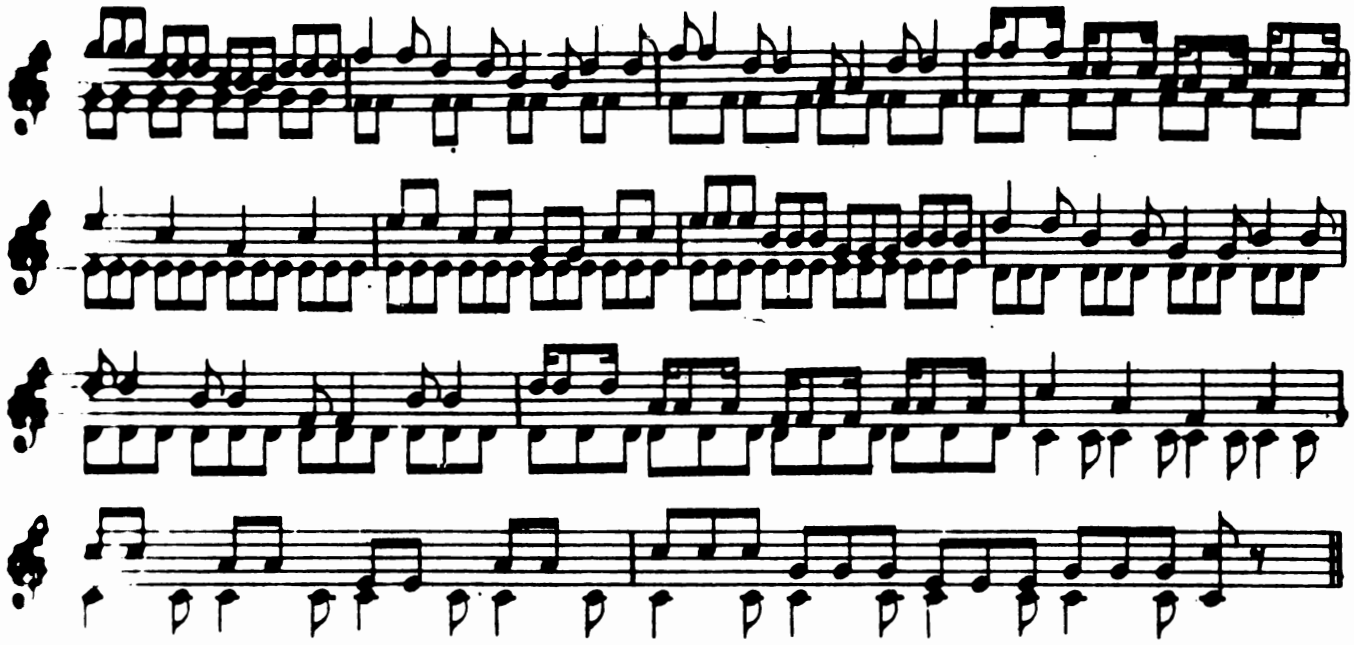

2. ЛІВА РУКА А. Унісони 1. Позиція З

Грати пальцями 2-3, 2-4, 2-5; 3-2, 3-4, 3-5; 4-2, 4-3, 4-5; 5-2, 5-3, 5-4. Після кождого удару підіймати палець.

Використати аналогічні вправи правої руки.

2. Положення Н

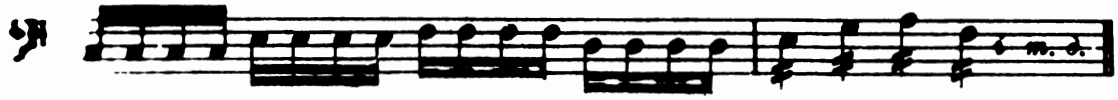

Див. праву руку

3 Положення Н і З

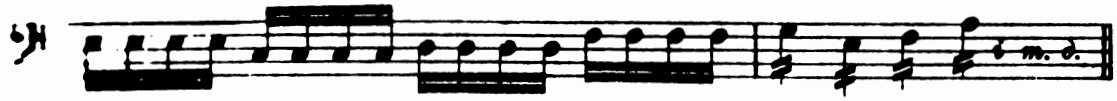

Див. праву руку

Грати в ріжних комбінаціях. От комбінації для пальців 2-3.

• 4-2 З-2 Н-3 Н; 2 З-3 З-3 Н-2 Н; 2 З-2 Н-3 З-3 Н; 2 З-2 Н-3 Н-3 З;

• З-3 Н-3 З-2 Н; 2 З-3 Н-2 Н-3 З; 3 З-2 Н-3 Н-2 З; 3 З-2 Н-2 З-3 Н;

• З-3 Н-2 Н-2 З; 3 З-3 Н-2 З-2 Н; 3 З-2 З-2 Н-3 Н; 3 З-2 З-3 Н-2 Н;

• Н-3 Н-2 З-3 З; 2 Н-3 Н-3 З-2 З; 2 Н-2 З-3 Н-3 З; 2 Н-2 З-3 Н-3 З;

• Н 3 З-4 Н-2 З; 2 Н-3 З-2 З-3 Н; 3 Н-2 З-3 З-2 Н; 3 Н-2 З-2 Н-3 З;

• Н 3 З-3 Н-2 З; 3 Н-3 З-2 З-2 Н; 3 Н-2 Н-2 З-3 З; 3 Н-2 Н-3 З-2 З;

4. Позиція П к Положення З

Грати всіма пальцями, і першим у тім числі.

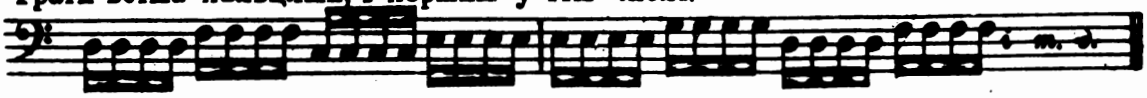

1) Положення Н

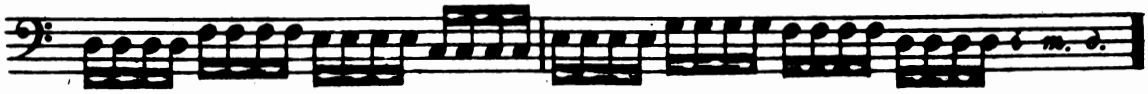

Див. праву руку

т) Положення Н і З

5. Поперемінно П і З

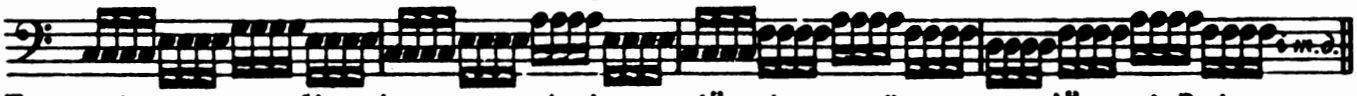

Грати ріжними комбінаціями пальців і позицій, міняючи їх на кождій ноті. Зміни позицій можуть бути такі: З–ПЗ; З–ПН; Н–ПЗ; Н–ПН; ПЗ–З; ПН–З; ПЗ–Н; ПН–Н.

в. Секунди 1. Позиція З

а) legato

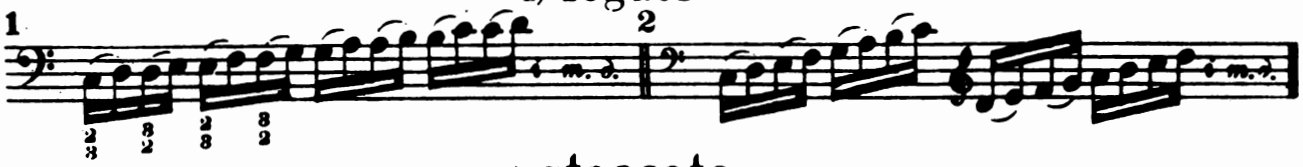

б) staccato

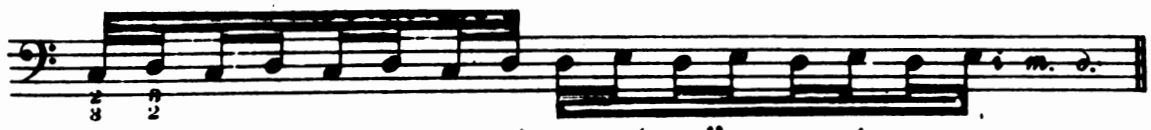

Див. праву руку

в) staccato й legato

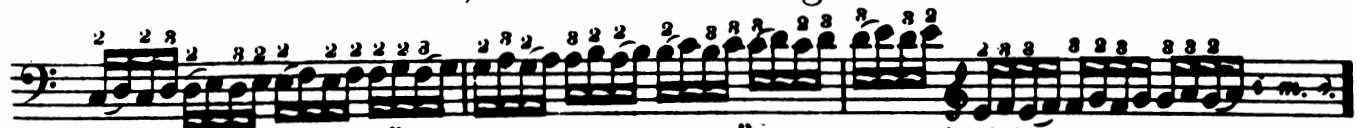

Кождою з сих комбінацій програти гаму туди й назад, а потім і іншими пальцями.

2. Положення Н

а) legato

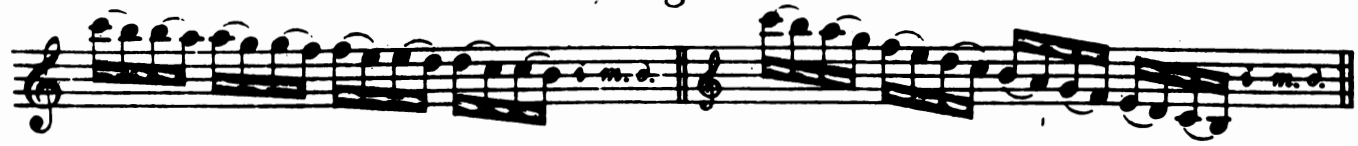

б) staccato

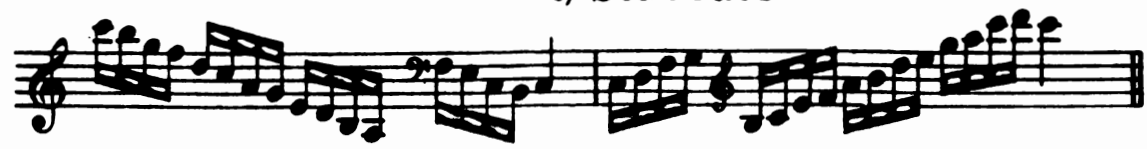

Див. праву руку

д) ПОПЕРЕМІННО

в) staccato й legato

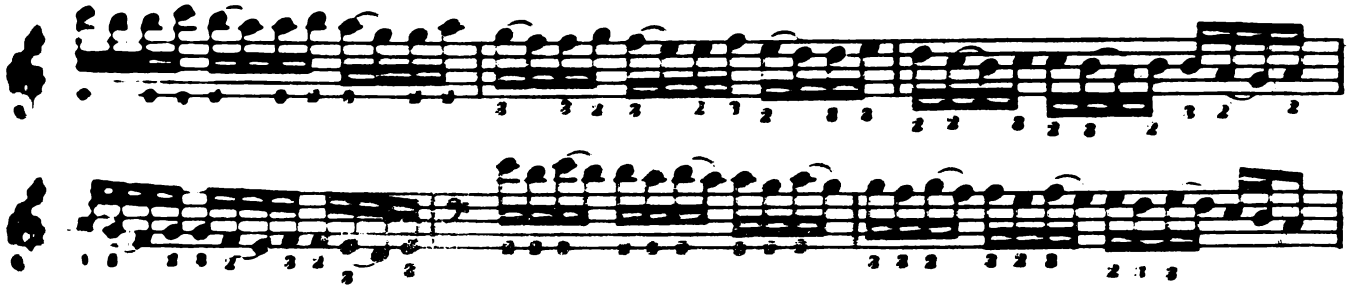

3. Положення Н і З поперемінно

а) legato

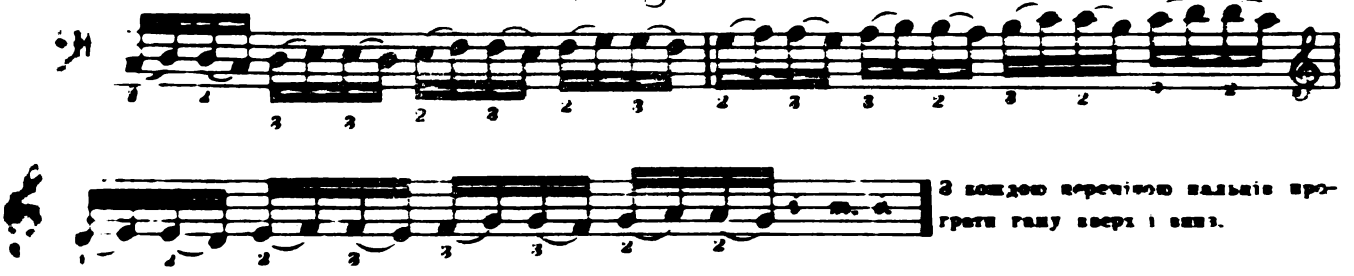

б) staccato

в) staccato й legato

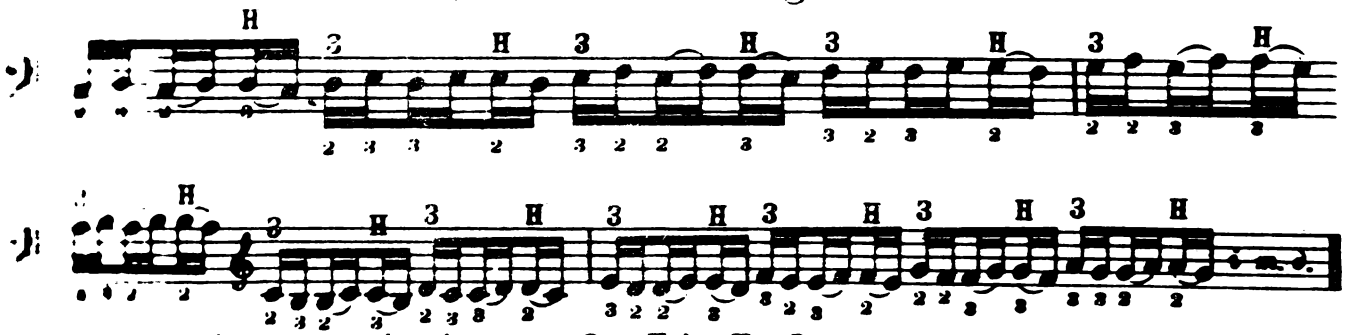

Окрім того, міняти перші дві ноти з З-з Н і з Н-з З.

4. Позиція П [1] Положення З

а) legato

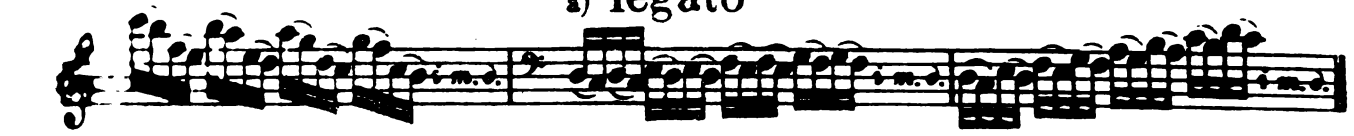

б) staccato

в) staccato й legato

ж) БЕЗ ВЕЛИКОГО ПАЛЬЦЯ

Структура вправи й зміна пальців як вище (В 8)

і) З ВЕЛИКИМ

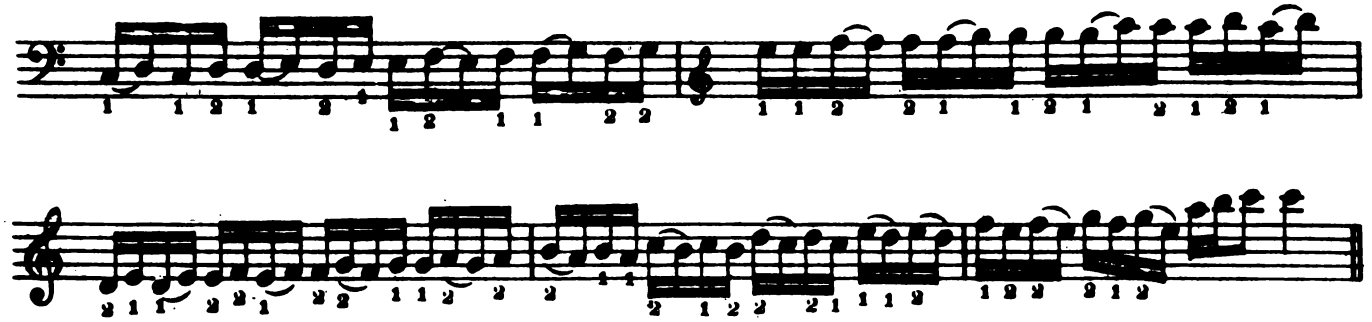

2 Положення Н а) legato

ж) БЕЗ ВЕЛИКОГО ПАЛЬЦЯ

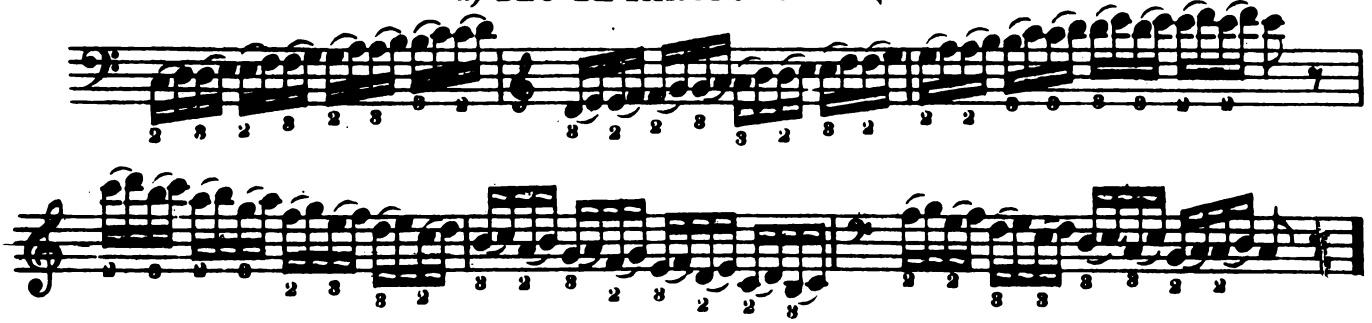

і) З ВЕЛИКИМ ПАЛЬЦЕМ

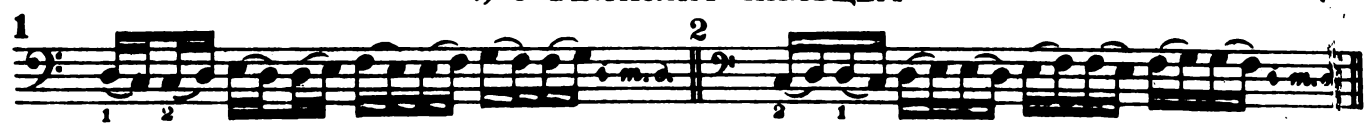

б) staccato

(для всіх пальців)

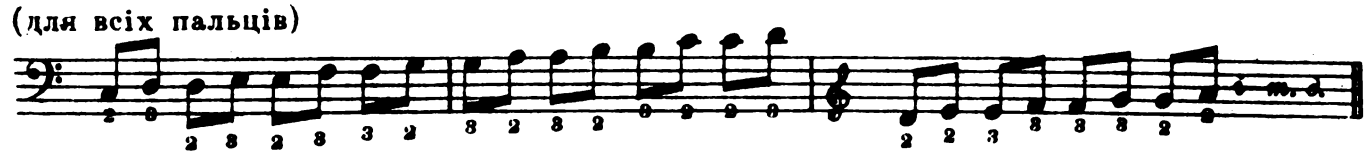

в) staccato й legato

ж) БЕЗ ВЕЛИКОГО ПАЛЬЦЯ

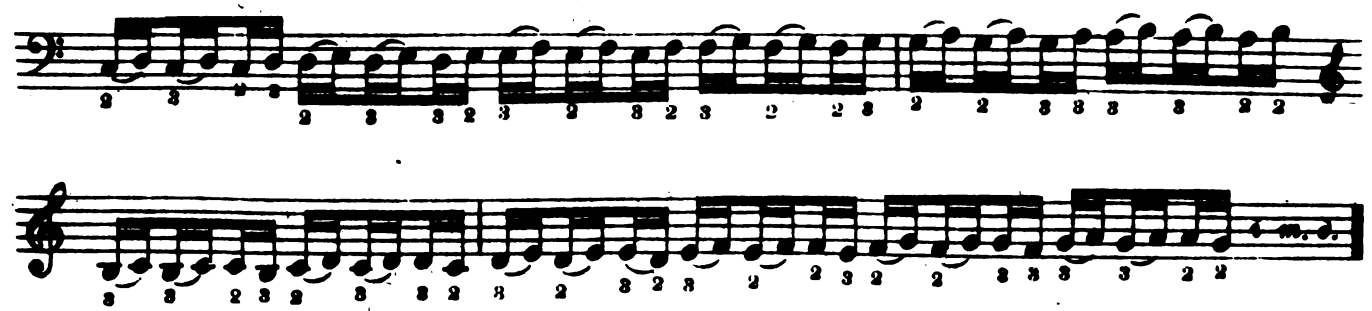

і) З ВЕЛИКИМ

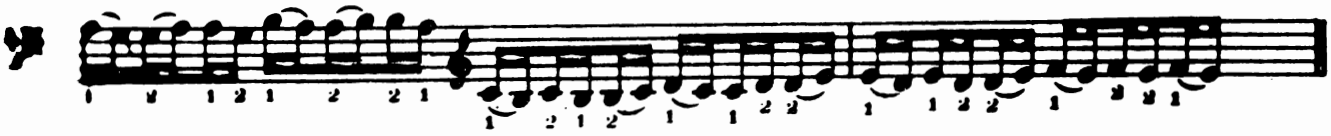

5. РІЖНІ ЗМІНИ ПОЗИЦІЙ

1 З-ПЗ a) legato

к) БЕЗ ВЕЛИКОГО

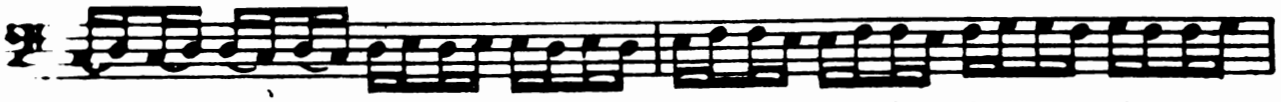

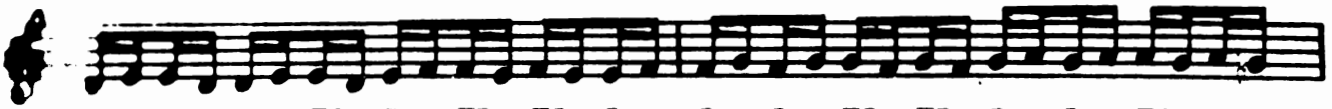

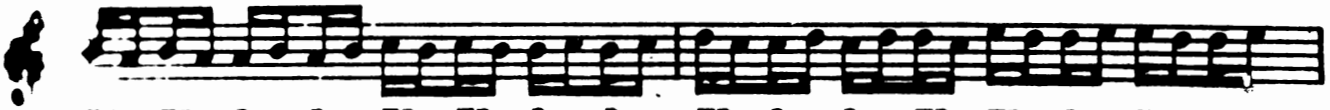

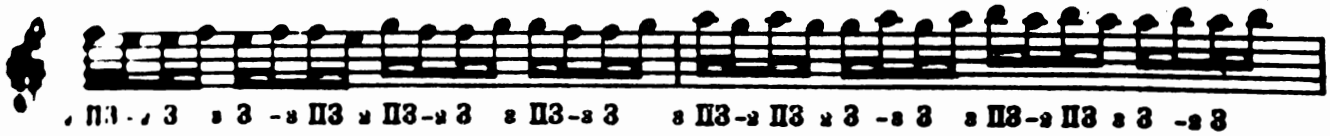

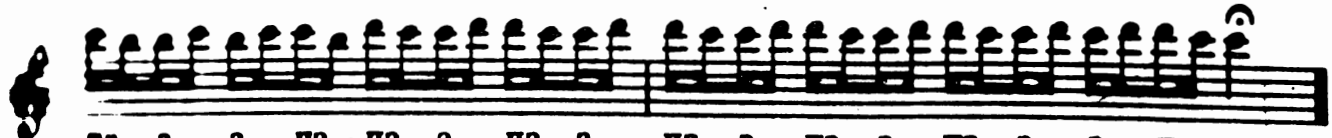

Можна окремо взяти за окрему вправу для цілої гами. Програвати й іншими пальцями.

і) З ВЕЛИКИМ

б) staccato

Побудувати самому вправи для *staccato* як для ♯, так і для ♭.

в) staccato й legato

ж) БЕЗ ВЕЛИКОГО

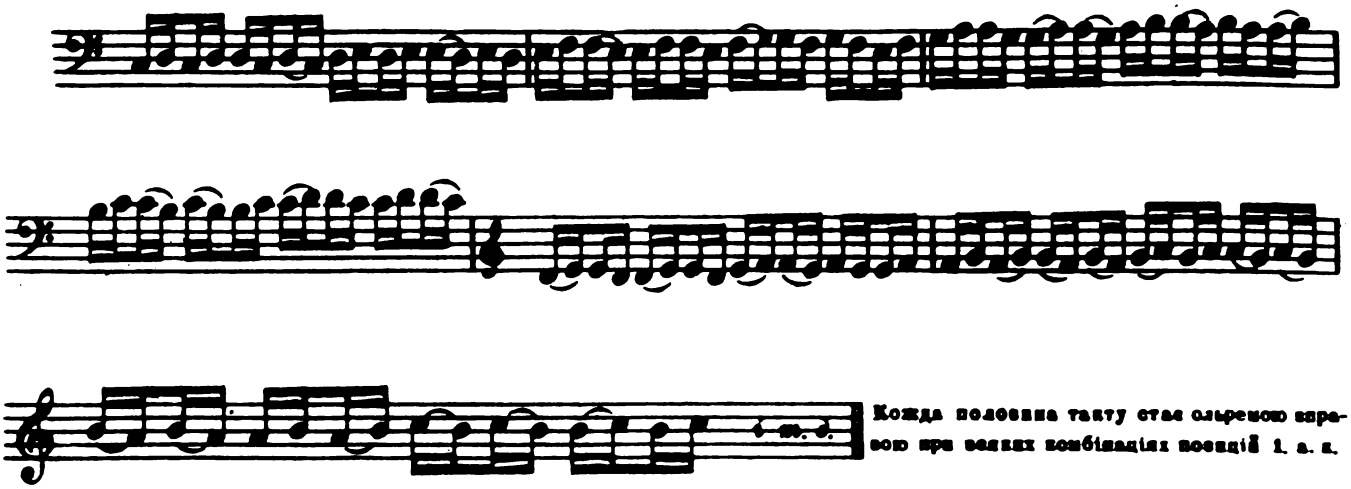

L. З ВЕЛИКИМ

Побудувати вправи самому

2 З-ПН

а) legato ж) без великого

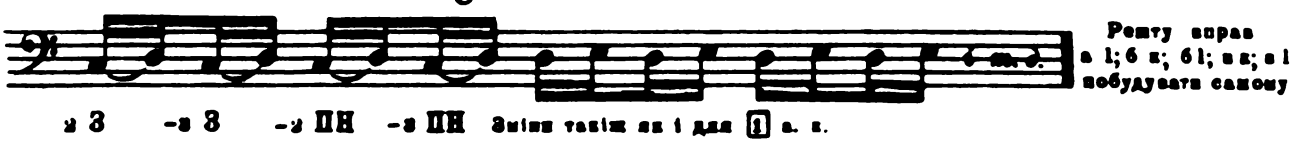

3 ЗН-ПН

а) legato ж) без великого

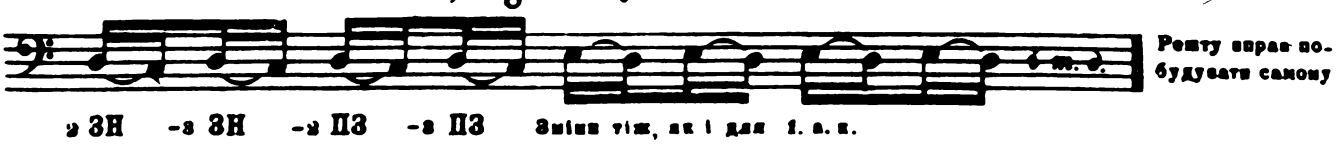

4 ЗН-ПН

а) legato ж) без великого

5. МІШАНО

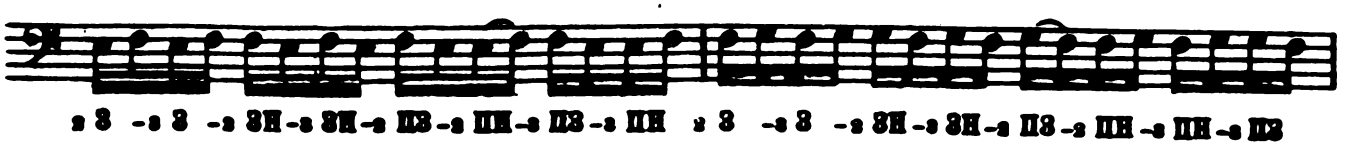

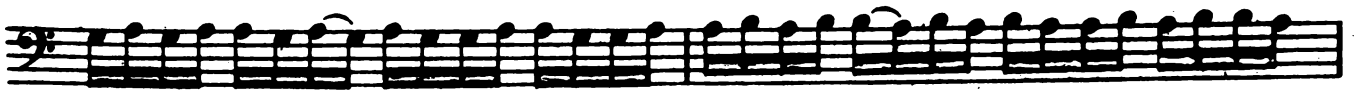

2 З -3 З - 2 ЗН-3 ЗН 2 ПЗ-3 ПН-3 ПЗ-2 ПН 2 З -3 З 2 ЗН-3 ЗН-2 ПЗ-3 ПН-2 ПН-3 ПЗ

2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-3 ПЗ-2 ПЗ-2 ПН-3 НН 2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-3 ПЗ-2 ПЗ-3 ПН-2 ПН

2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-3 ПЗ-2 ПН-2 ПЗ-3 ПН 2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-3 ПЗ-2 ПН-3 ПН-2 ПЗ

2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-3 ПЗ-3 ПН-2 ПН-2 ПЗ 2 З -3 З 2 ЗН-3 ЗН 3 ПЗ-3 ПН-2 ПЗ-3 ПН

2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН 2 ПН-2 ПЗ-3 ПЗ-3 ПН 2 З -3 З 2 ЗН-3 ЗН-2 ПН-2 ПЗ-3 ПН-3 ПЗ

2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-2 ПН-3 ПН-2 ПЗ-3 ПЗ 2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-2 ПН-3 ПН-3 ПЗ-2 ПЗ

2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-2 ПН-3 ПЗ-3 ПН-2 ПЗ 2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-2 ПН-3 ПЗ-2 ПЗ-3 ПН

2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-3 ПН-2 ПЗ-3 ПЗ-2 ПН 2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН 3 ПН-2 ПЗ-3 ПН-3 ПЗ

2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-3 ПН-2 ПН-2 ПЗ-3 ПЗ 2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-3 ПН-2 ПН-3 ПЗ-3 ПЗ

2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-3 ПН-3 ПЗ-3 ПЗ-2 ПН 2 З -3 З -2 ЗН-3 ЗН-3 ПН-3 ПЗ-3 ПЗ-3 ПН

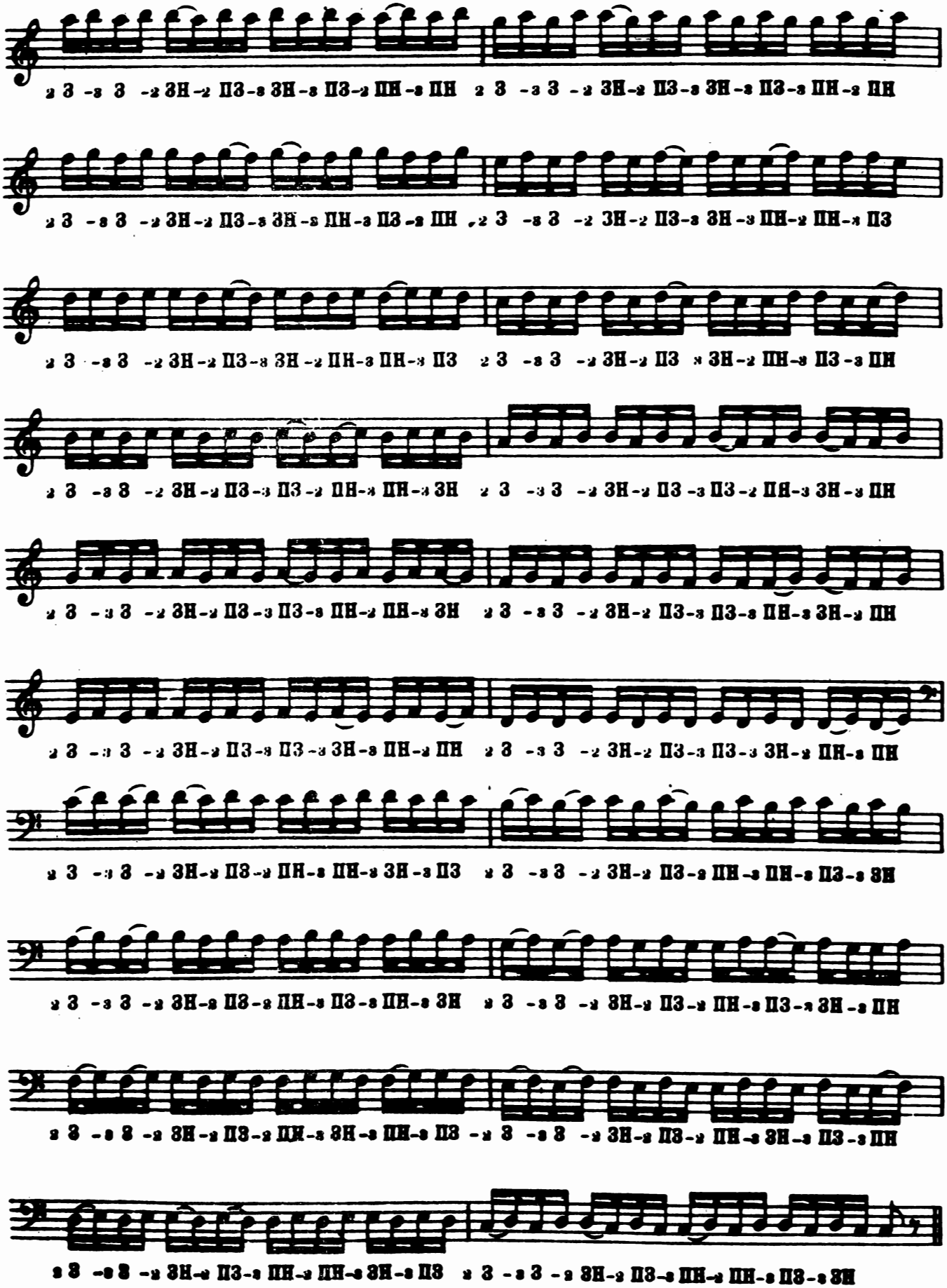
2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-3 ЗН-3 ПЗ-2 ПН-3 ПН 2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-3 ЗН-3 ПЗ-3 ПН-2 ПН
2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-3 ЗН-3 ПН-3 ПЗ-2 ПН 2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-3 ЗН-3 ПН-2 ПН-3 ПЗ
2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-3 ЗН-2 ПН-3 ПН-3 ПЗ 2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ 3 ЗН-2 ПН-3 ПЗ-3 ПН
2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-3 ПЗ-2 ПН-3 ПН-3 ЗН 2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-3 ПЗ-2 ПН-3 ЗН-3 ПН
2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-3 ПЗ-3 ПН-2 ПН-3 ЗН 2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-3 ПЗ-3 ПН-3 ЗН-2 ПН
2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-3 ПЗ-3 ЗН-3 ПН-2 ПН 2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-3 ПЗ-3 ЗН-2 ПН-3 ПН
2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-3 ПН-3 ЗН-3 ПЗ 2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-3 ПН-3 ПЗ-3 ЗН
2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-3 ПЗ-3 ПН-3 ЗН 2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-3 ПЗ-3 ЗН-3 ПН
2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-3 ЗН-3 ПН-3 ПЗ -2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-3 ЗН-3 ПЗ-3 ПН
2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-2 ПН-3 ЗН-3 ПЗ 2 З -3 З -2 ЗН-2 ПЗ-3 ПН-2 ПН-3 ПЗ-3 ЗН

С. Терції

х) Разом 1. Позиція 3

а) legato

Найзвичайніші пальці для терцій в положенню 3— се 2-4, потім 3-5.

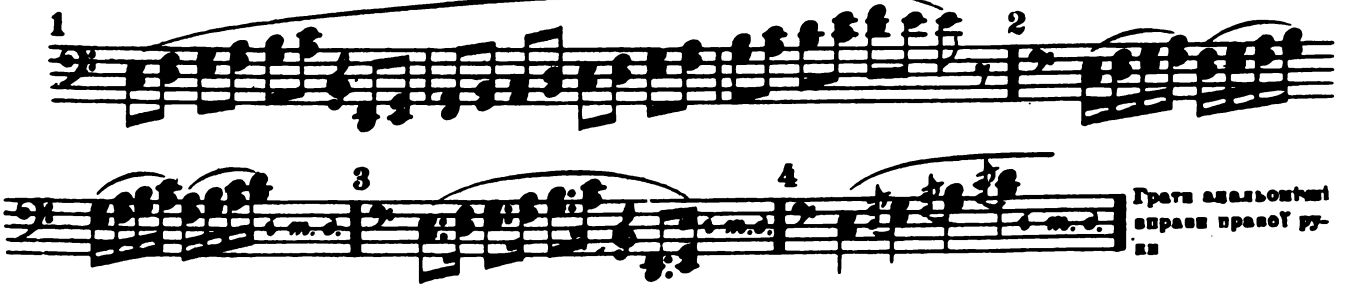

б) staccato

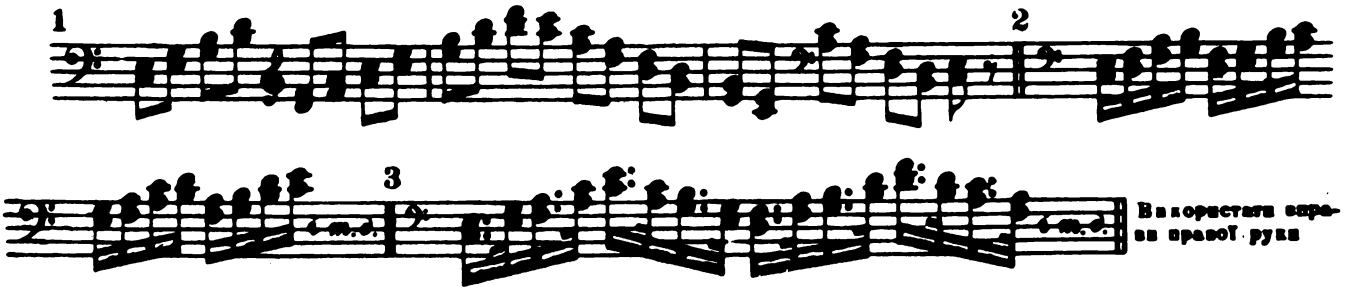

в) staccato й legato

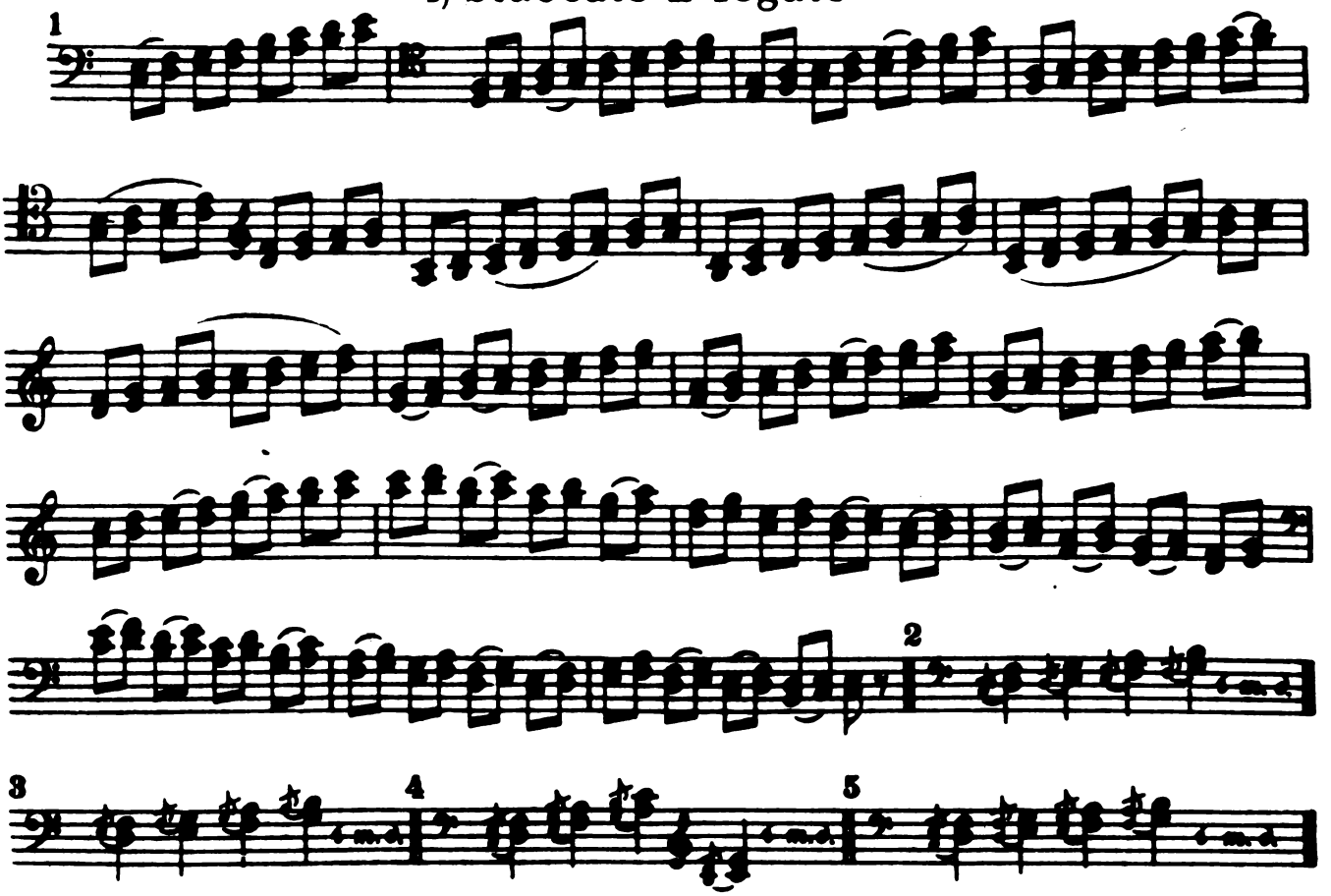

2. Положення Н

а) legato

Пальці тіж, що й для З.

б) staccato

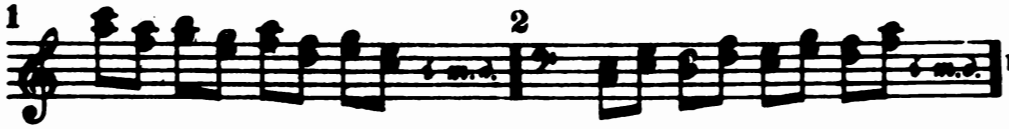

Використати відповідні вправи

в) staccato й legato

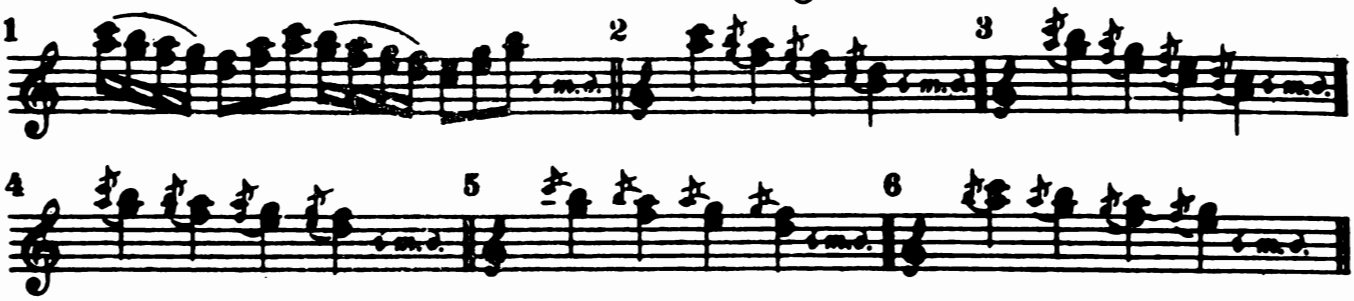

3. Положення Н і З

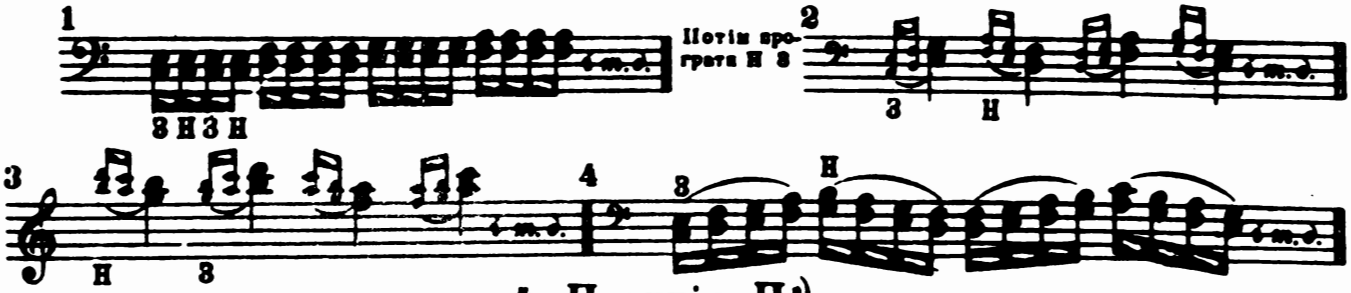

Потім грати Н З

4. Позиція П*)

а) legato

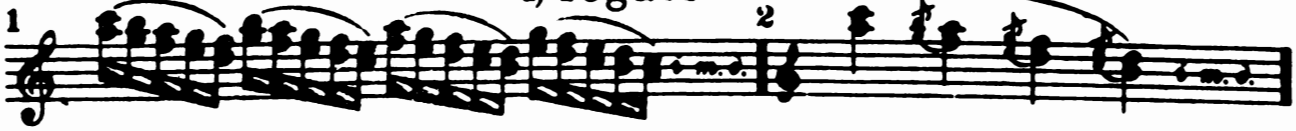

б) staccato

Можна грати і з першим.

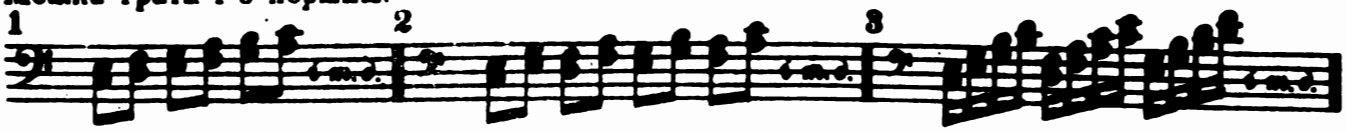

в) staccato й legato

Використати загальні для позиції П вправи положення ЗН

*) Терції в позиції П грається по 2-4 (2-3), а ж і в правій руці — 2-5, 3-4, 4-5. А з першим пальцем — 1-4, 1-5, 1-4, і 1-5.

5. Положення Н в позиції II

а) legato

6. Зміна ПЗ і ПН

Взяти вправи з позиції 3. Грати всіма пальцями, включаючи й великий.

у) В перебій 1. Позиція 3

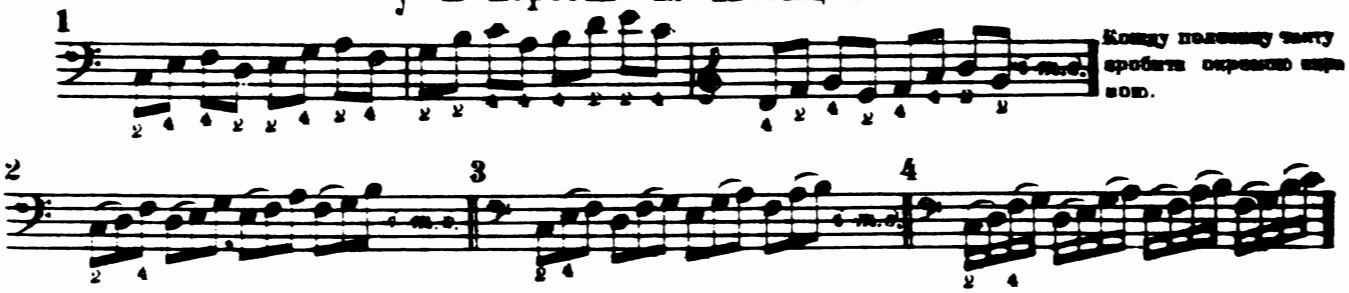

2. Положення Н

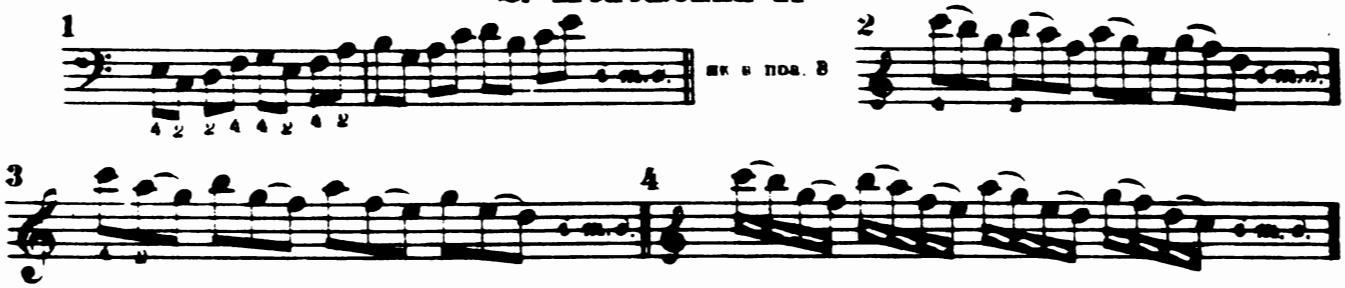

3. Зміна З й Н

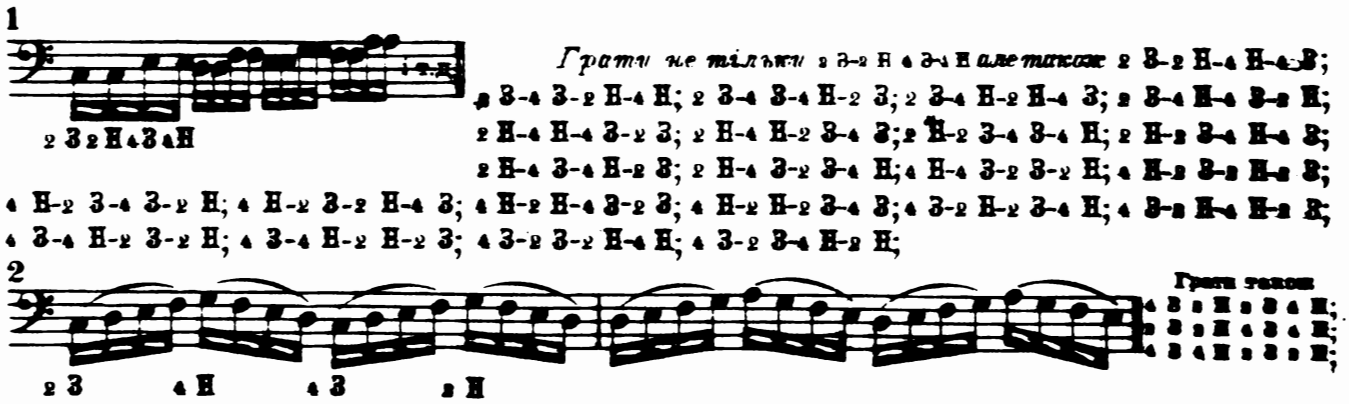

4. Позиція II

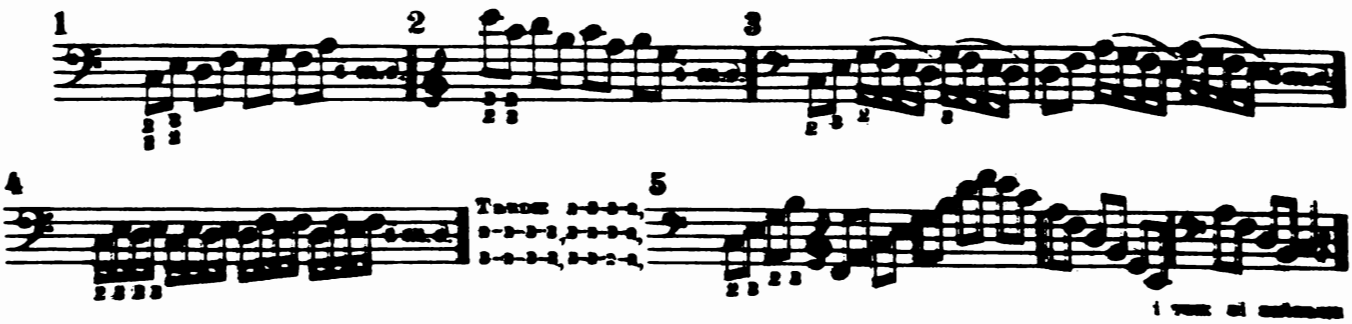

5. Положення Н в позиції П

а) БЕЗ ВЕЛИКОГО

б) З ВЕЛИКИМ

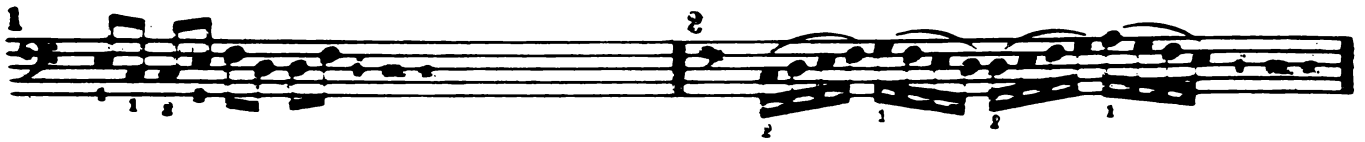

6. Перемінно З і Н

а) БЕЗ ВЕЛИКОГО

б) З ВЕЛИКИМ

7. Мішано в обох позиціях

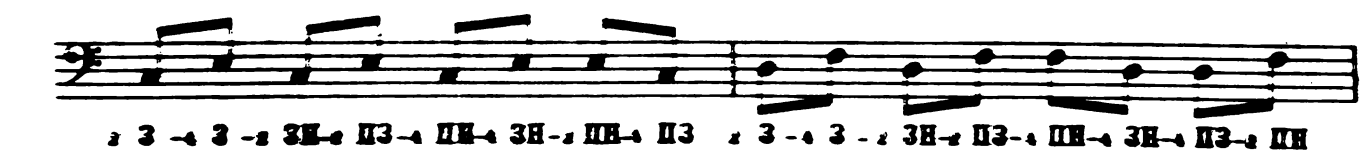

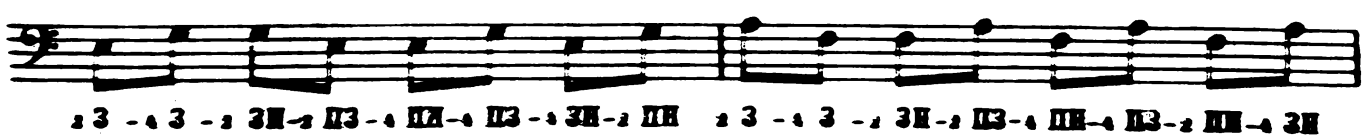

2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-2 ПН-4 ЗН-4 ПН-2 ПЗ 2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-2 ПН-4 ЗН-2 ПЗ-4 ПН

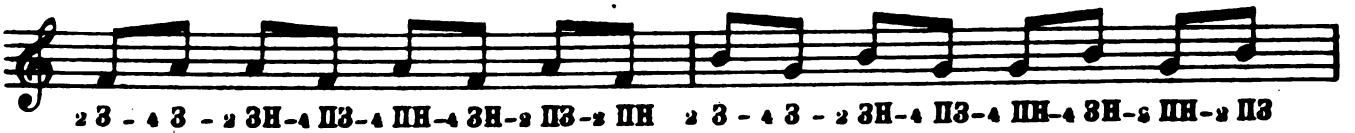

2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-4 ПН-4 ЗН-2 ПЗ-2 ПН 2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-4 ПН-4 ЗН-2 ПН-2 ПЗ

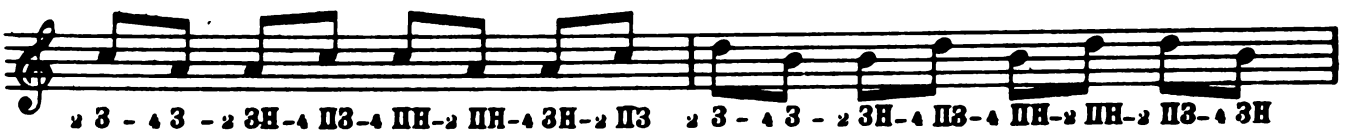

2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-4 ПН-2 ПН-4 ЗН-2 ПЗ 2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-4 ПН-2 ПН-2 ПЗ-4 ЗН

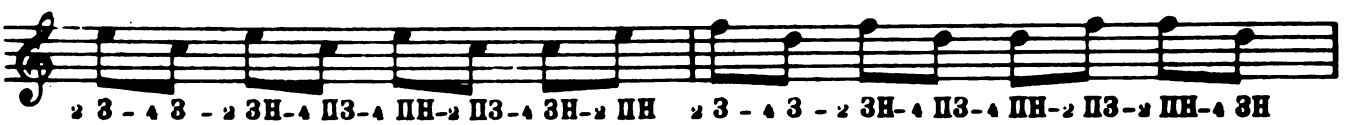

2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-4 ПН-2 ПЗ-4 ЗН-2 ПН 2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-4 ПН-2 ПЗ-2 ПН-4 ЗН

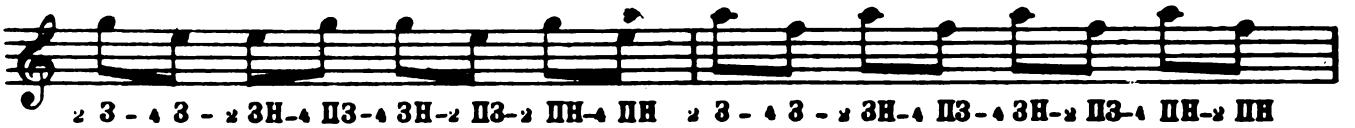

2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-4 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-4 ПН 2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-4 ЗН-2 ПЗ-4 ПН-2 ПН

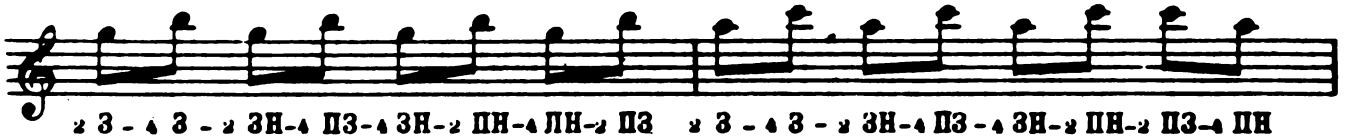

2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-4 ЗН-2 ПН-4 ЛН-2 ПЗ 2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-4 ЗН-2 ПН-2 ПЗ-4 ПН

2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-4 ЗН-4 ПН-2 ЯЗ-2 ПН 2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-4 ЗН-4 ПН-2 ПН-2 ПЗ

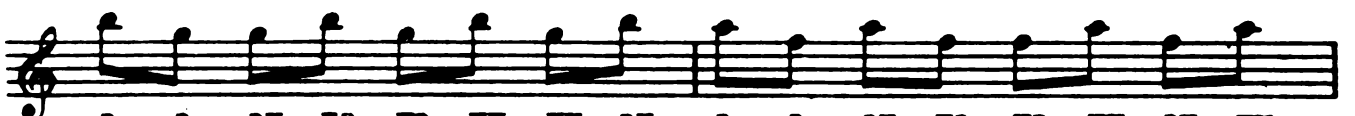

2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-2 ПЗ-2 ПН-4 ПН-4 ЗН 2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-2 ПЗ-2 ПН-4 ЗН-4 ПН

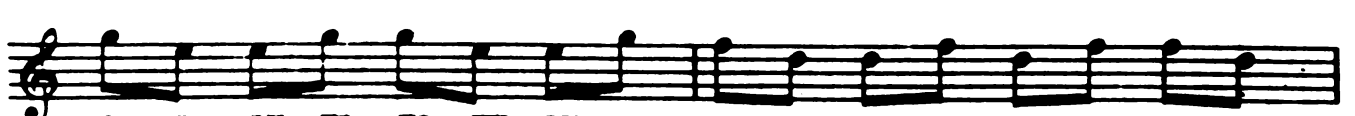

2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-2 ПЗ-4 ПН-4 ЗН-2 ПН 2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-2 ПЗ-4 ПН-2 ПН-4 ЗН

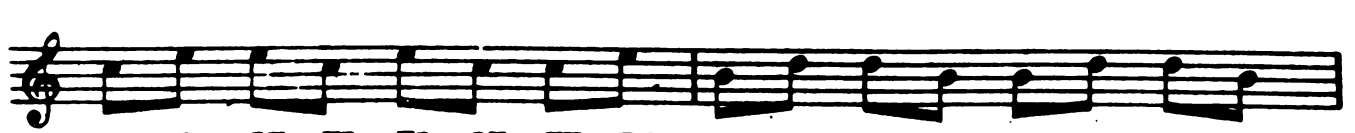

2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-2 ПЗ-4 ЗН-2 ПН-4 ПН 2 З - 4 З - 2 ЗН-4 ПЗ-2 ПЗ-4 ЗН-4 ПН-2 НН

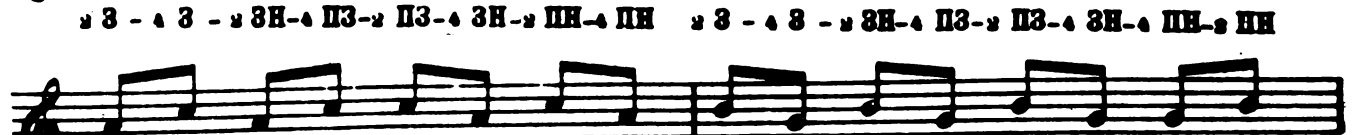

2 З - 4 З - 2 ЗН-2 ПН-4 ПН-4 ЗН-2 ПЗ-4 ПЗ 2 З - 4 З - 2 ЗН-2 ПН-4 ПН-4 ЗН-4 ПЗ-2 ПЗ

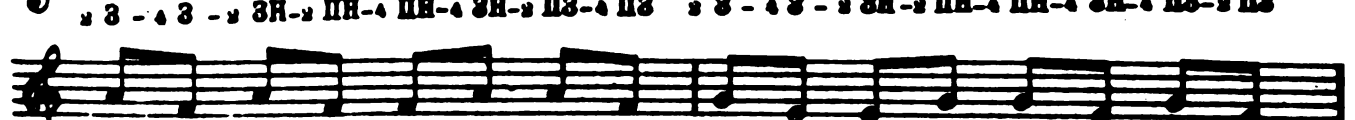

2 З - 4 З - 2 ЗН-2 ПН-4 ПН-2 ПЗ-4 ПЗ-4 ПН 2 З - 4 З - 2 ЗН-2 ПН-4 ПН-2 ПЗ-4 ПН-4 ПЗ

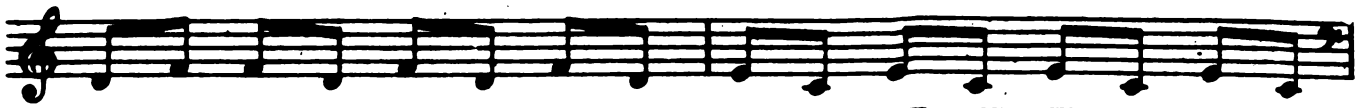

д. Кварти

1. Самі кварти а) Разом к) Позиція З

Грається пальцями 2-5.

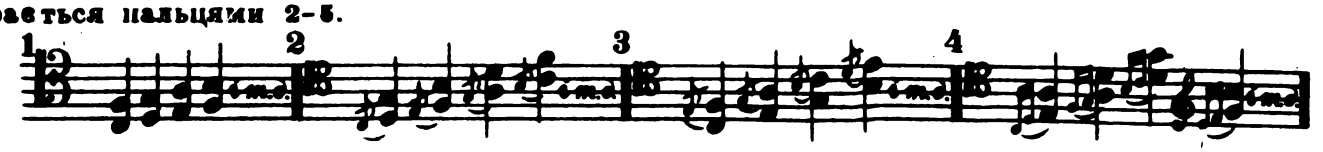

l) Положення Н

m) Позиція П

Грати пальцями 1-2, 1-3, 1-4, і 1-5.

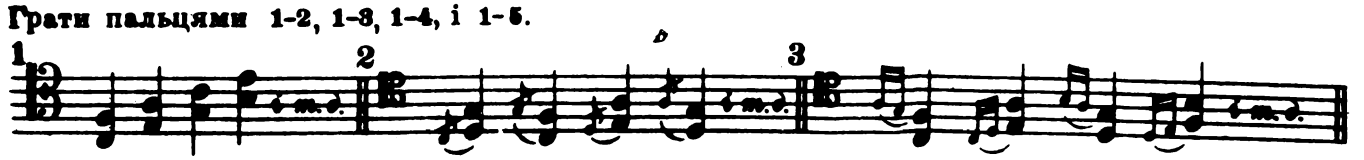

n) Положення Н

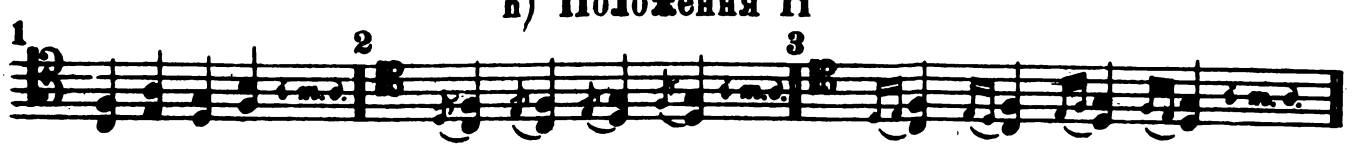

о) Зміна Н і З в позиції П

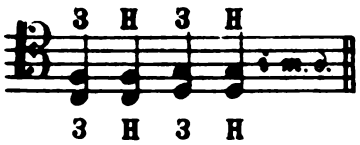

Міняти ЗННЗ/ЗНЗН; ЗЗНН/ЗНЗН; ННЗЗ/ЗНЗН; НЗНЗ/ЗНЗН; НЗЗН/ЗНЗН; і так само при кождій верхній міняти спідню систему.

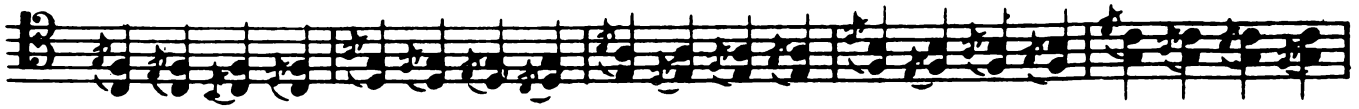

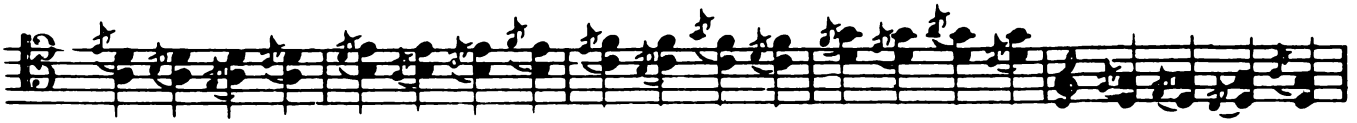

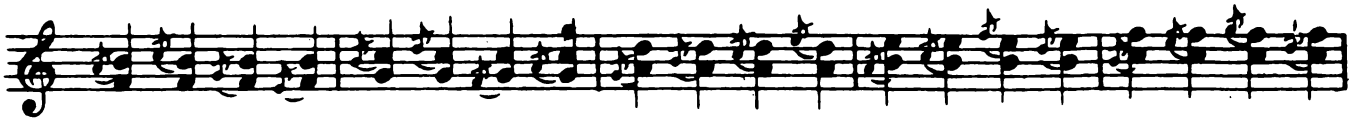

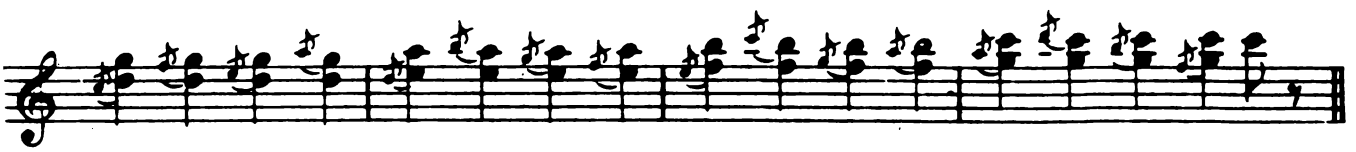

б) В перебій к) Позиція З

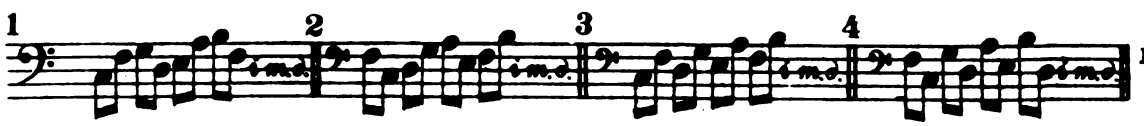

Ці-ж вправи і для З Н

l) Позиція П

m) Положення Н при поз. П

в) Зміна позицій

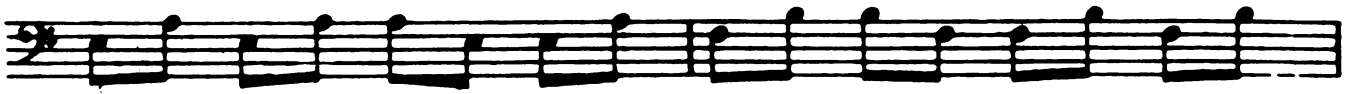

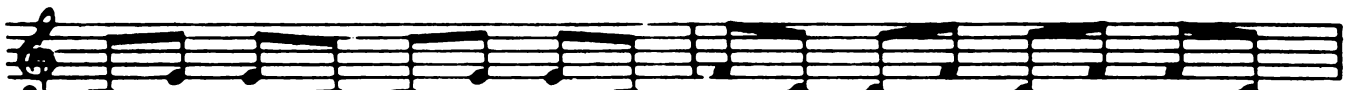

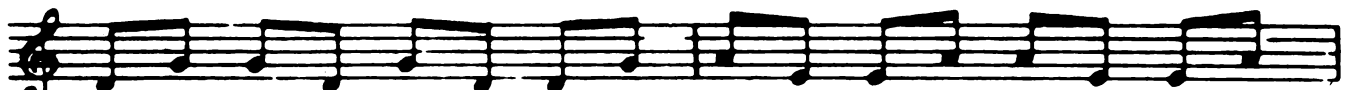

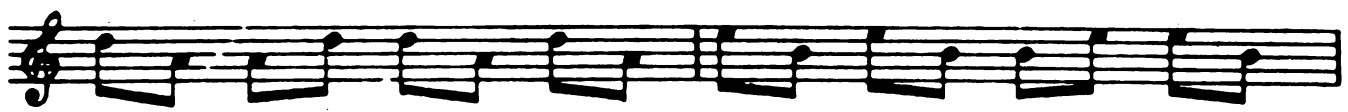

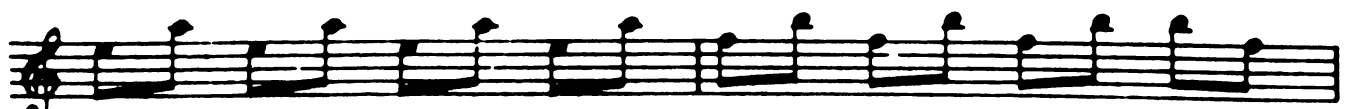

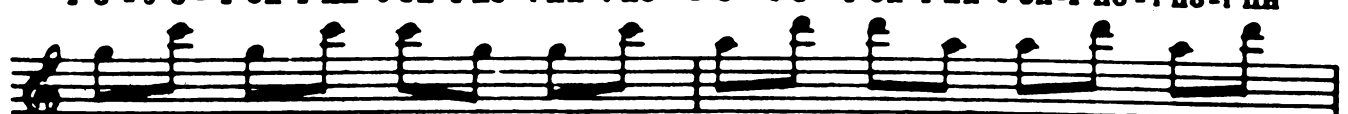

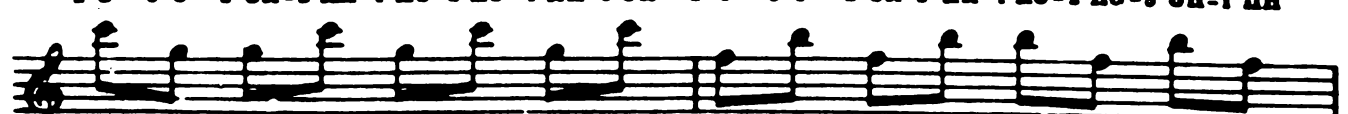

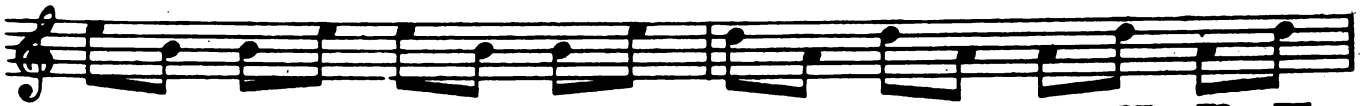

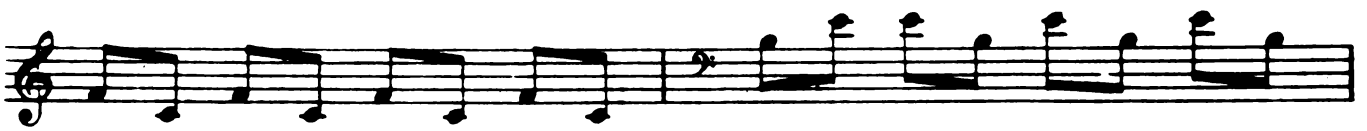

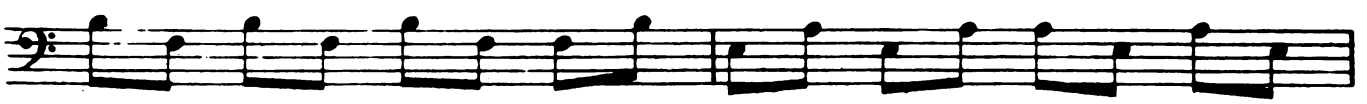

2. Кварти й терції а) Разом к) Позиція З

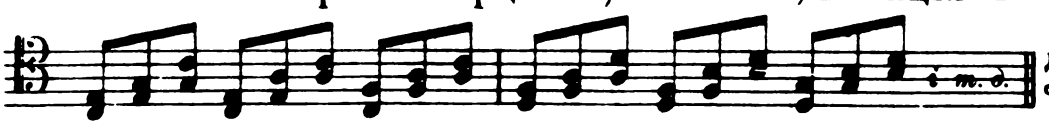

Для положення Н написати вправи самому

l) Позиція П

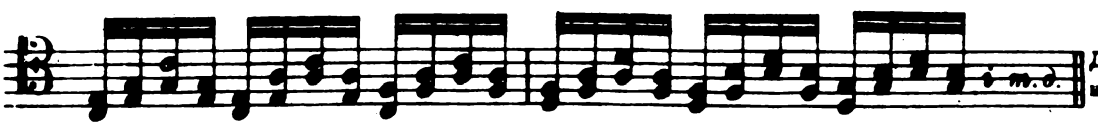

Для Н і зміни позицій написати вправи самому

б) В Перебій к) Позиція З

1) Зміна позицій

2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ПЗ-2 ЗН-1 ПН-2 ПН 2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ПЗ-2 ПН-2 ЗН-1 ПН

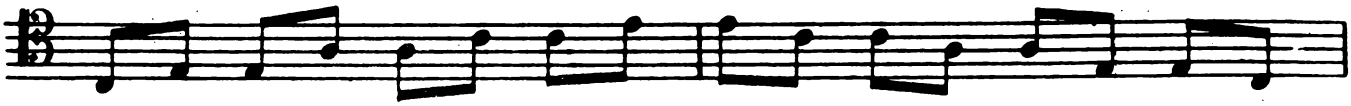

2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ПЗ-2 ПН-1 П - 2 ЗН 2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-1 ПН-2 ПН-2 ЗН-2 ПЗ

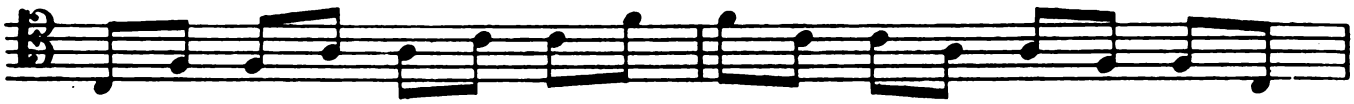

2 З - 5 З - 4 ЗН-1 ПЗ-1 ПН-2 ПН-2 ПЗ-2 ЗН 2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-1 ПН-2 ЗН-2 ПЗ-2 ПН

2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-1 ПН-2 ЗН-2 ПН-2 ПЗ 2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-1 ПН-2 ПЗ-2 ПН-2 ЗН

2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-1 ПН-2 ПЗ-2 ЗН-2 ПН 2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ПН-2 ЗН-2 ПЗ-1 ПН

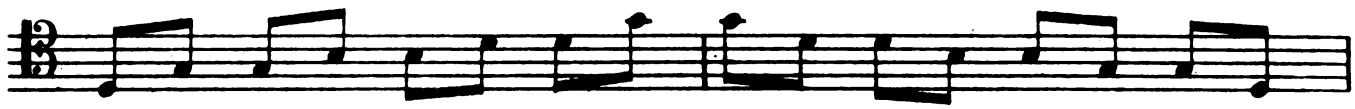

2 З - 5 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ПН-2 ЗН-1 ПН-2 ПЗ 2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ПН-2 ПЗ-1 ПН-2 ЗН

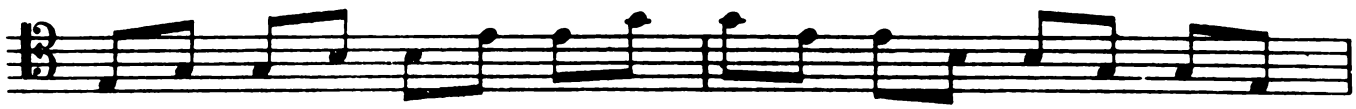

2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ПН-2 ПЗ-2 ЗН-1 ПН 2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ПН-1 ПН-2 ПЗ-2 ЗН

2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ПН-1 ПН-2 ЗН-2 ПЗ 2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ЗН-2 ПЗ-1 ПН-2 ПН

2 З - 5 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-1 ПН 2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ЗН-1 П - 2 ПН-2 ПЗ

2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ЗН-1 ПН-2 ПЗ-2 ПН 2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ЗН-2 ПН-2 ПЗ-1 ПН

2 З - 4 З - 4 ЗН-1 ПЗ-2 ЗН-2 ПН-1 ПН-2 ПЗ 2 З - 4 З - 4 ЗН-2 НЗ-1 ПН-2 ПН-2 ЗН-1 ПЗ

2 З -5 З -4 ЗН-2 ПЗ-1 ПН-2 ПН-1 ПЗ-2 ЗН 2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-1 ПН-2 ЗН-1 ПЗ-2 ПН

2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-1 ПН-2 ЗН-2 ПН-1 ПЗ 2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-1 ПН-1 ПЗ-2 ЗН-2 ПН

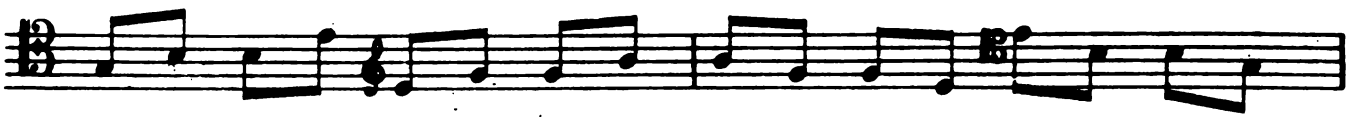

2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-1 ПН-1 ПЗ-2 ПН-2 ЗН 2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-2 ЗН-1 ПЗ-1 ПН

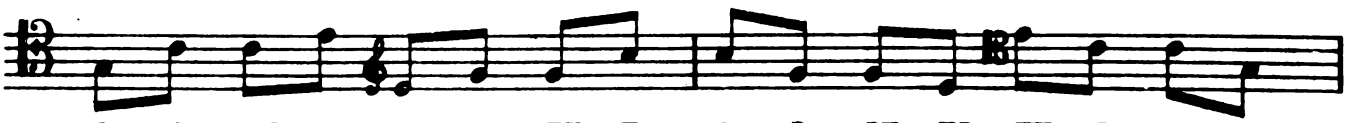

2 З -5 З -4 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-2 ЗН-1 ПН-1 ПЗ 2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-1 ПЗ-1 ПН-2 ЗН

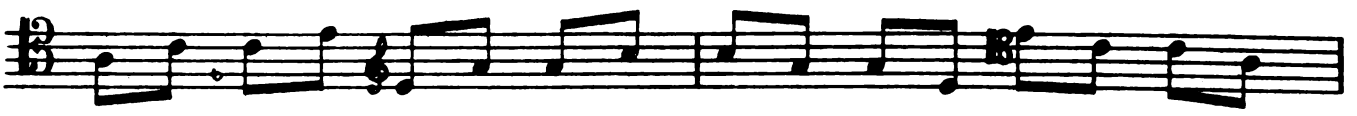

2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-1 ПЗ-2 ЗН-1 ПН 2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-1 ПН-2 ЗН-1 ПЗ

2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-2 ПН-1 ПН-1 ПЗ-2 ЗН 2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-2 ЗН-1 ПЗ-1 ПН-2 ПН

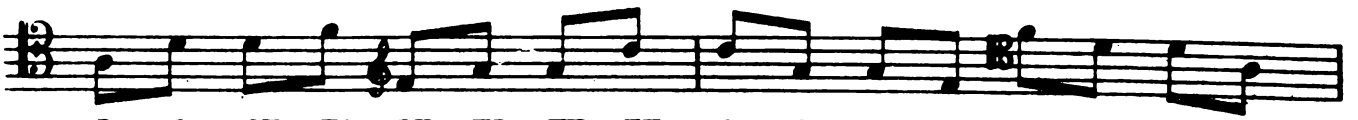

2 З -5 З -4 ЗН-2 ПЗ-2 ЗН-1 ПЗ-2 ПН-1 ПН 2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-2 ЗН-1 ПН-2 ПН-1 ПЗ

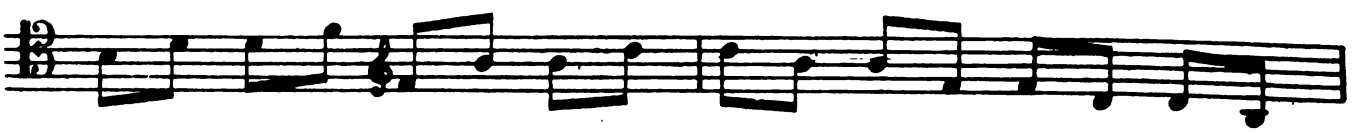

2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-2 ЗН-1 ПН-1 ПЗ-2 ПН 2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-2 ЗН-2 ПН-1 ПН-1 ПЗ

2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-2 ЗН-2 ПН-1 ПЗ-1 ПН 2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-1 ПЗ-1 ПН-2 ПН-2 ЗН

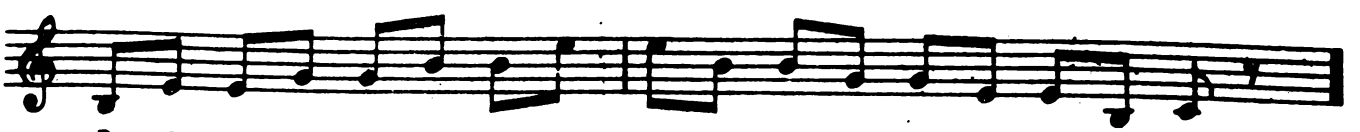

2 З -5 З -4 ЗН-2 ПЗ-1 ПЗ-1 ПН-2 ЗН-2 ПН 2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-1 ПЗ-2 ПН-2 ЗН-1 ПН

е) Квінти 1. Позиція З а) Разом к) Тільки квінти

В цій позиції квінти беруться пальцями 2-5 Вправи побудувати самому аналогічно з квартами

і) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

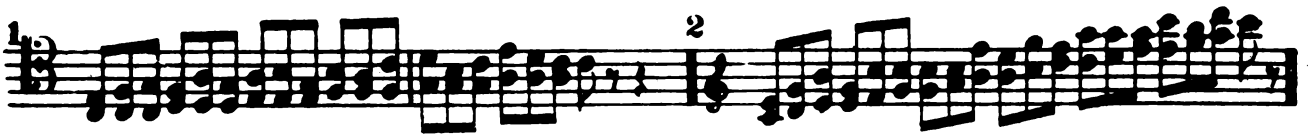

б) В ПЕРЕБІЙ З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

В позиції П квінти беруться з 1м пальцем.

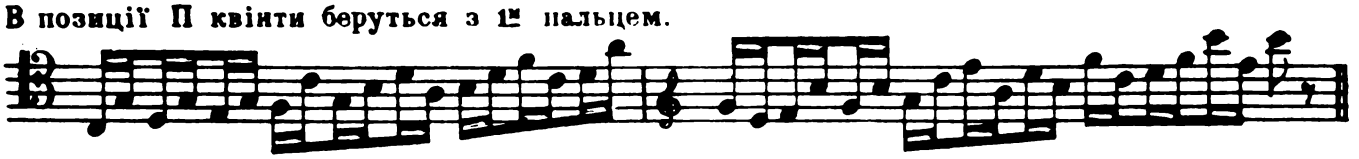

F. Сексти а) Позиція З

к) З ІНШИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

В позиції З разом не беруться, а тільки в перебій; пальці 2-5 Вправи як для правої руки.

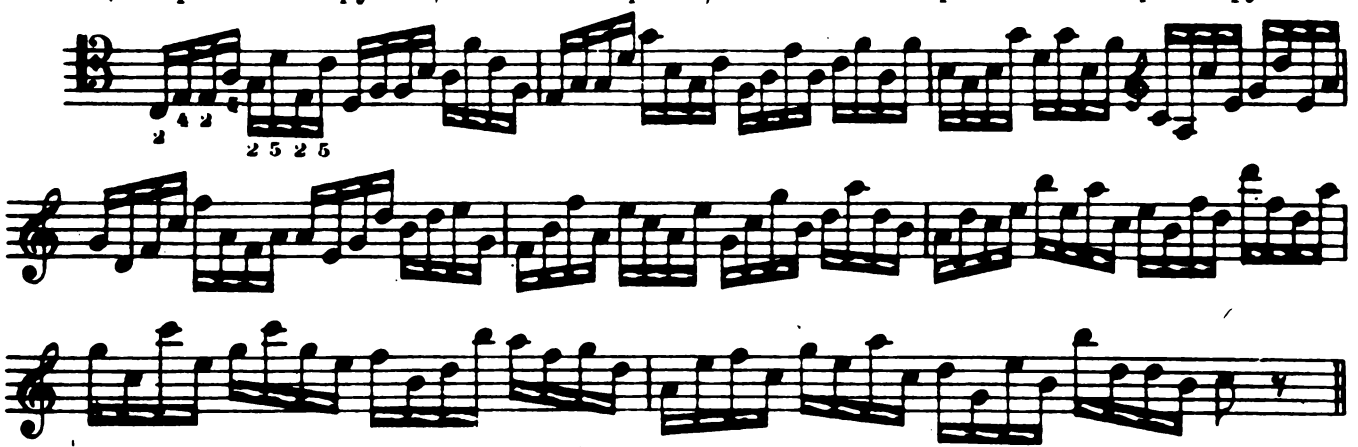

б) Позиція П

Використати вправи правої руки

в) Зміна позицій

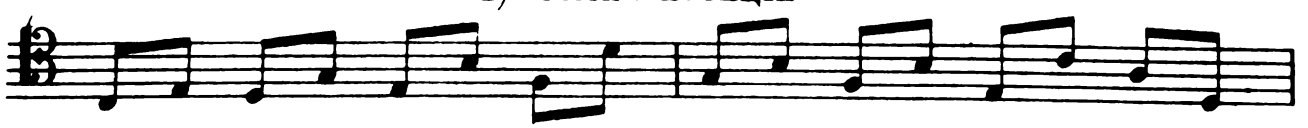

2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-1 ПЗ-2 ПН-2 ЗН-1 ПН 2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-1 ПЗ-2 ЗН-2 ПН-1 ПН

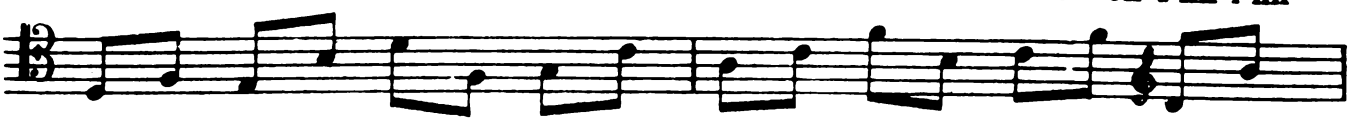

2 З -4 З -4 ЗН-2 ПЗ-1 ПЗ-2 ЗН-1 ПН-2 ПН 2 З -4 З -4 ЗН-1 ПН-2 ПН-2 ЗН-1 ПЗ-2 ПЗ

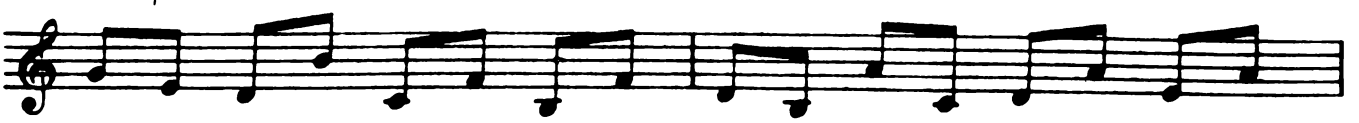

2 З -4 З -4 ЗН-1 ПН-2 ПН-2 ЗН-2 ПЗ-1 ПЗ 2 З -4 З -4 ЗН-1 ПН-2 ПН-1 ПЗ-2 ПЗ-2 ЗН

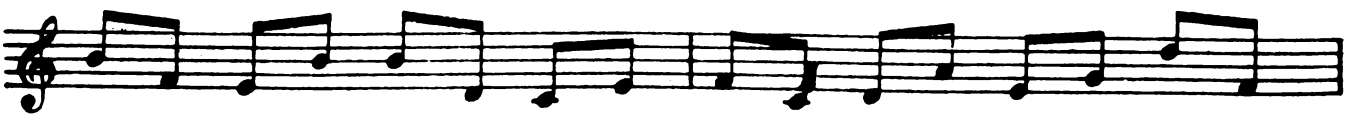

2 З -4 З -4 ЗН-1 ПН-2 ПН-1 ПЗ-2 ЗН-2 ПЗ 2 З -4 З -4 ЗН-1 ПН-2 ПН-2 ПЗ-2 ЗН-1 ПЗ

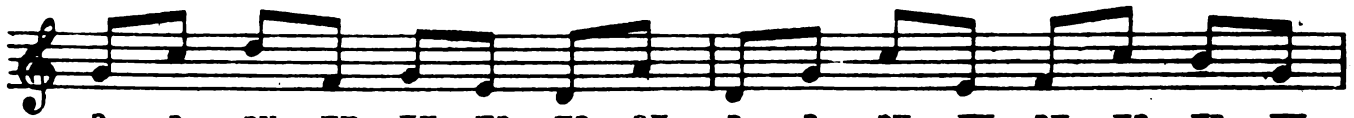

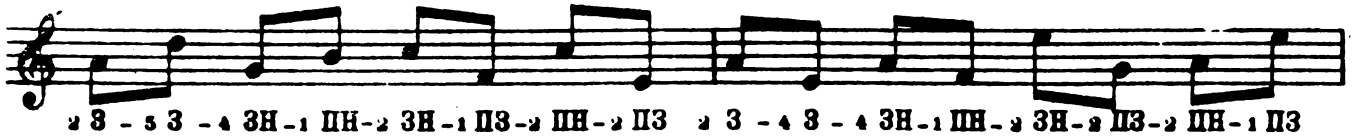

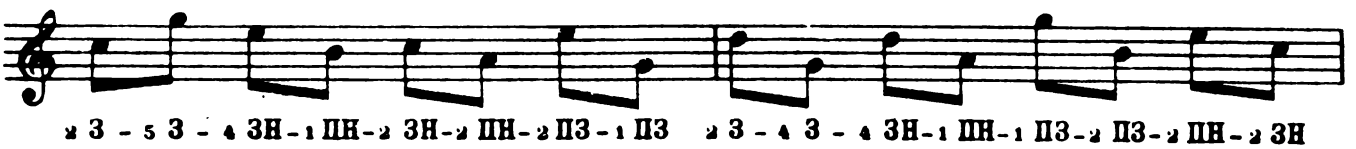

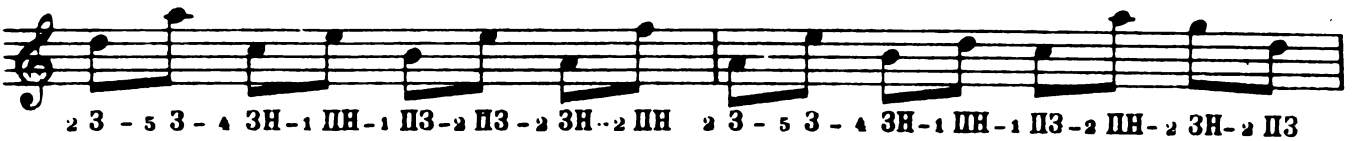

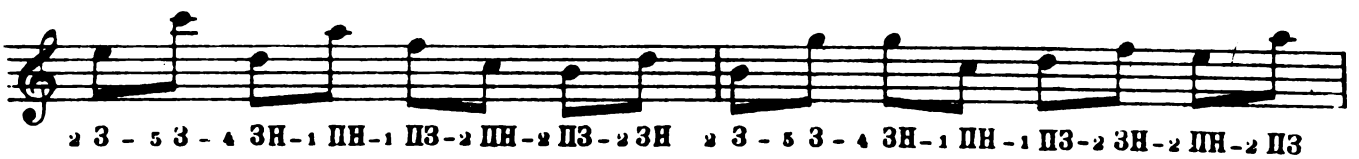

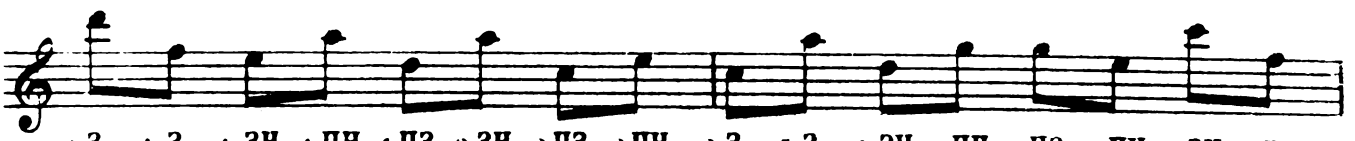

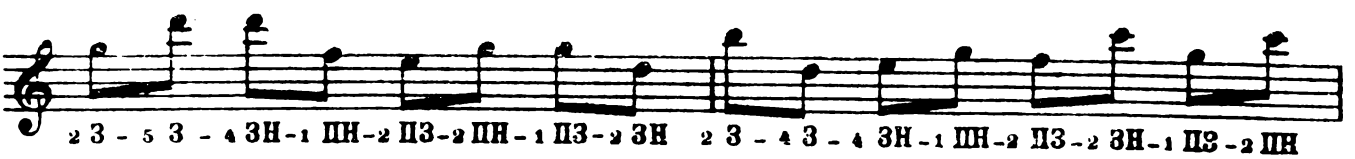

G. ОКТАВИ 1. ПОЗИЦІЯ 3

к) самі октави

В позиції 3 тільки в перебій. Вправи взяти з правої руки

l) З РІЖНИМИ ІНТЕРВАЛАМИ

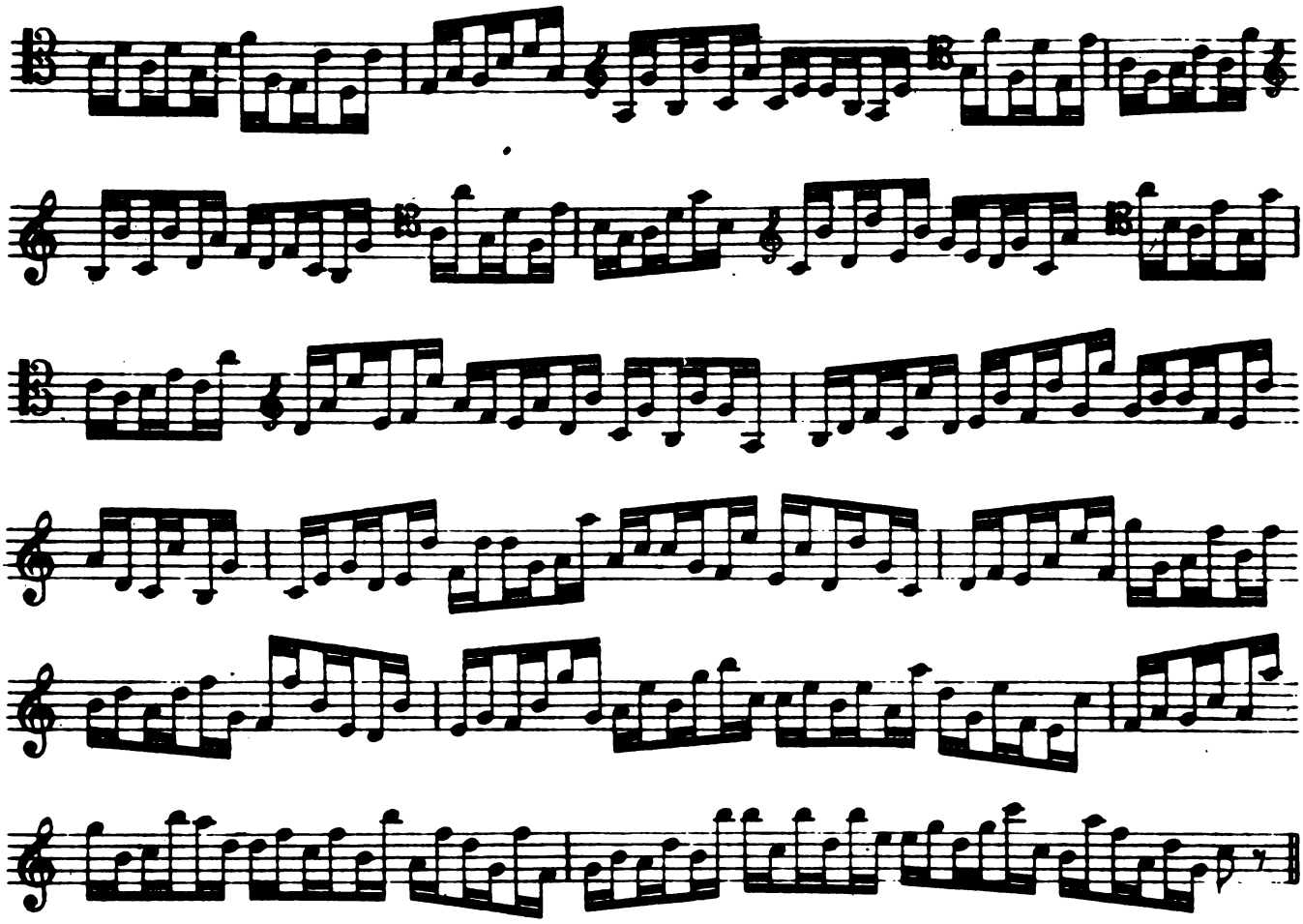

2. Позиція II

Вправи взяти з правої руки і звернути на них увагу

3. Зміна позиції

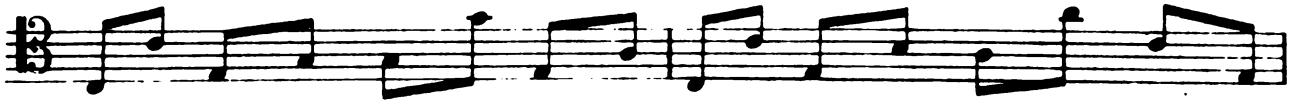

2 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-2 ЗН-1 ПЗ-2 ПЗ-1 ПН 2 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-2 ЗН-1 ПЗ-1 ПН-2 ПЗ

2 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-2 ЗН-1 ПН-1 ПЗ-2 ПЗ 2 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-2 ЗН-1 ПН-2 ПЗ-1 ПЗ

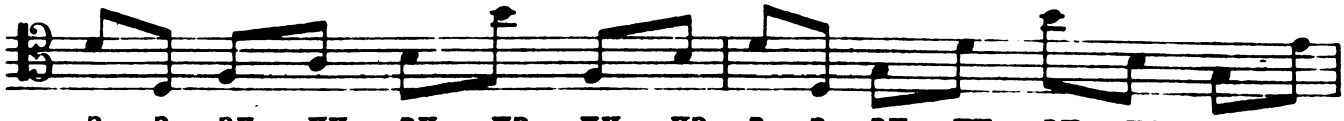

2 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-2 ЗН-2 ПЗ-1 ПН-1 ПЗ 2 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-2 ЗН-2 ПЗ-1 ПЗ-1 ПН

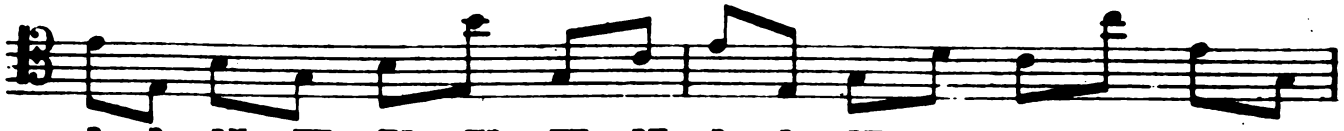

2 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-1 ПЗ-2 ПЗ-1 ПН-2 ЗН 1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-1 ПЗ-2 ПЗ-2 ЗН-1 ПН

1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-1 ПЗ-1 ПН-2 ПЗ-2 ЗН 1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-1 ПЗ-1 ПН-2 ЗН-2 ПЗ

1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-1 ПЗ-2 ЗН-2 ПЗ-1 ПН 1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-1 ПЗ-2 ЗН-1 ПН-2 ПЗ

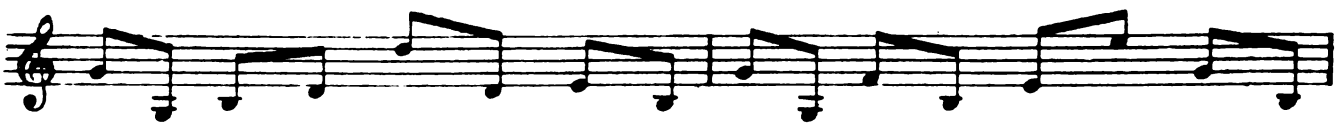

1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-2 ПЗ-1 ПН-2 ЗН-1 ПЗ 1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-2 ПЗ-1 ПН-1 ПЗ-2 ЗН

1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-2 ПЗ-2 ЗН-1 ПЗ-1 ПН 1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-2 ПЗ-2 ЗН-1 ПН-1 НЗ

1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-2 ПЗ-1 ПЗ-1 ПН-2 ЗН 1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-2 ПЗ-1 ПЗ-2 ЗН-1 ПН

1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-1 ПН-2 ЗН-1 ПЗ-2 ПЗ 1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-1 ПН-2 ЗН-2 ПЗ-1 ПЗ

1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-1 ПН-1 ПЗ-2 ПЗ-2 ЗН 1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-1 ПН-1 ПЗ-2 ЗН-2 ПЗ

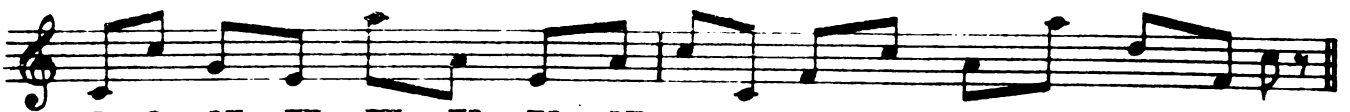

1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-1 ПН-2 ПЗ-1 ПЗ-2 ЗН 1 З-5 З-5 ЗН-2 ПН-1 ПН-2 ПЗ-2 ЗН-1 ПЗ

Н. ВСЯКІ ІНШІ ІНТЕРВАЛИ

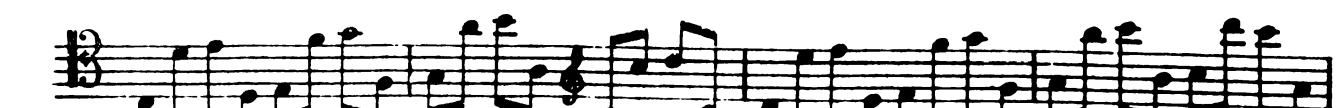

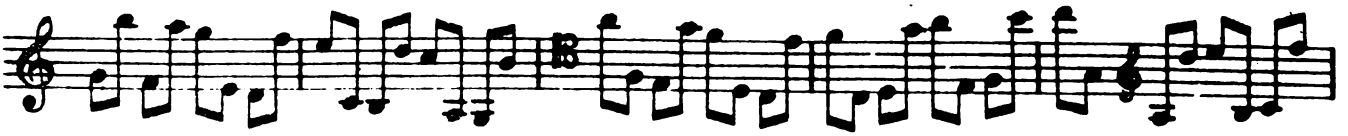

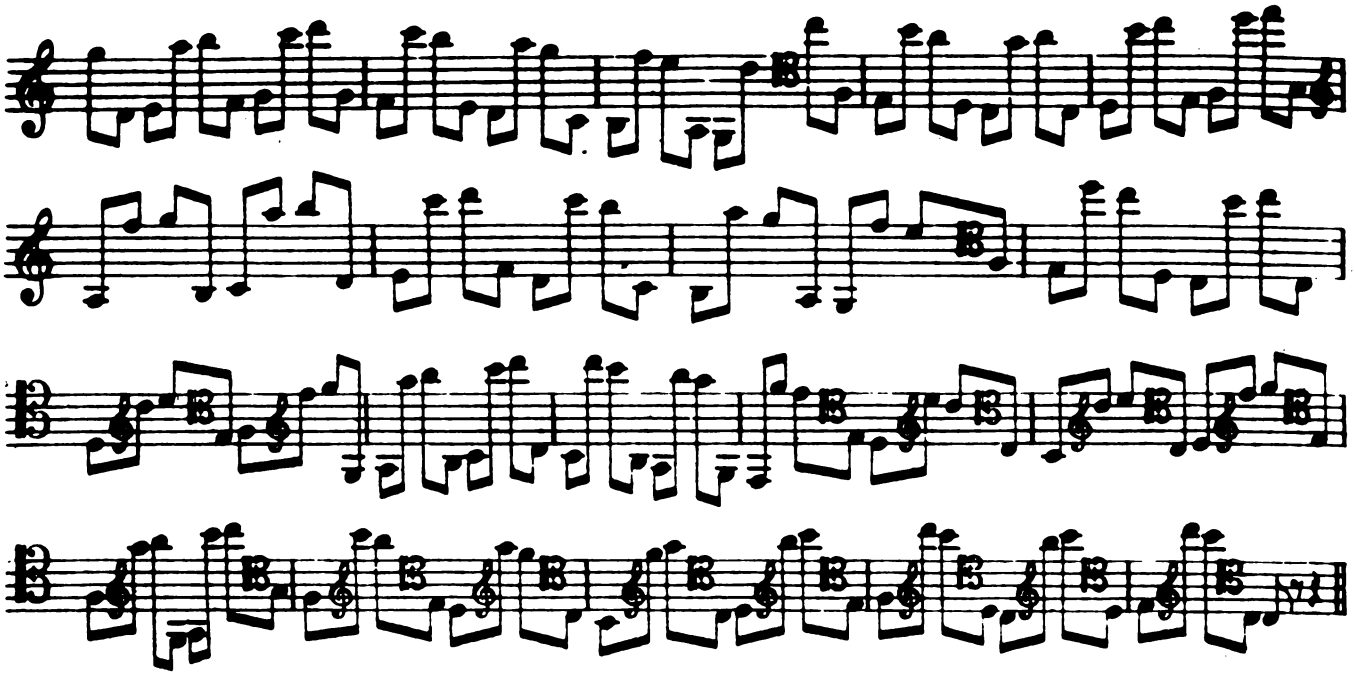

Грати і в позиції 3 і в позиції II, а також міняючи ті позиції

x) НА БАСАХ 1. ПРАВА РУКА а) БЕЗ ХРОМАТИЗМУ

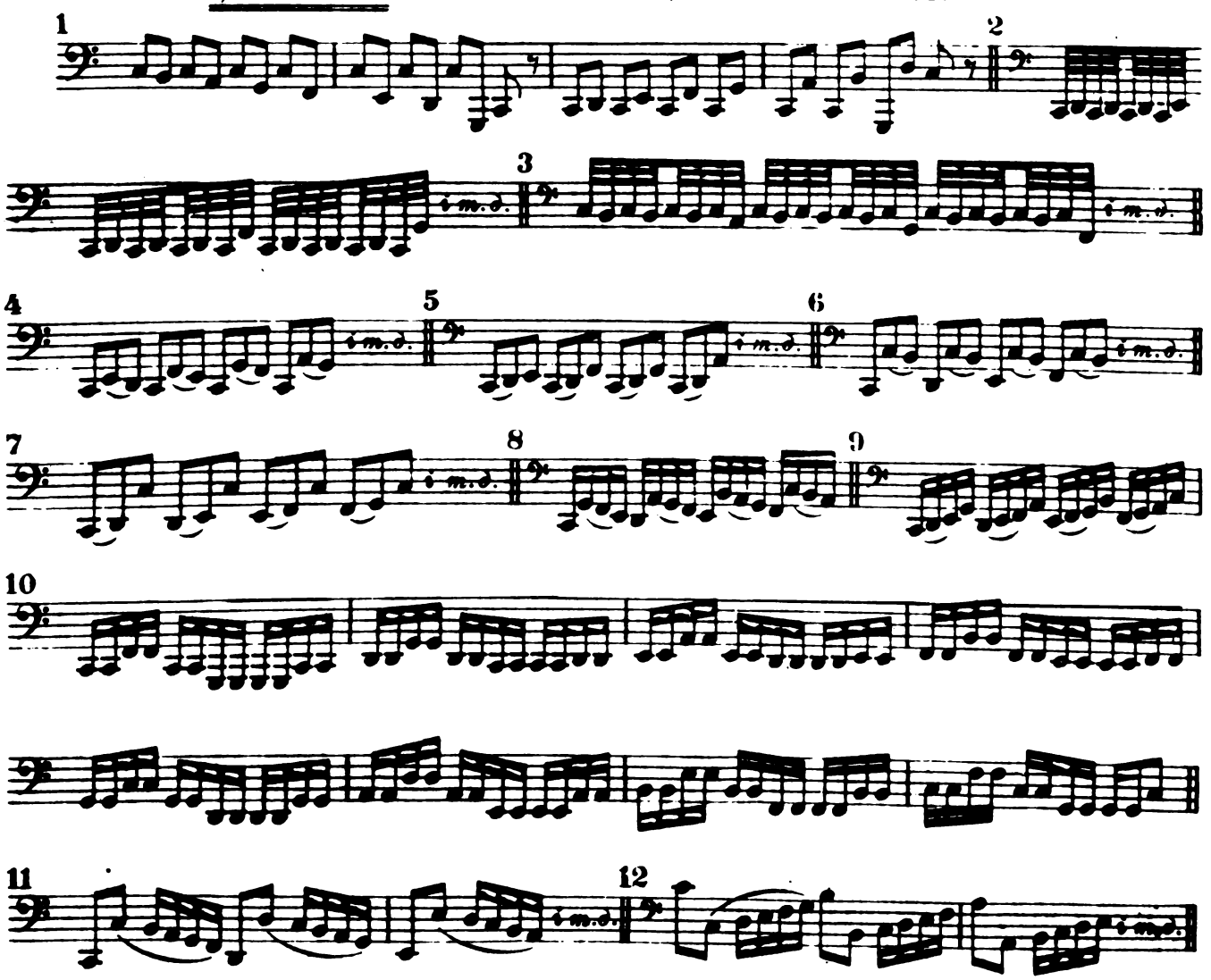

а) З ХРОМАТИЗМОМ

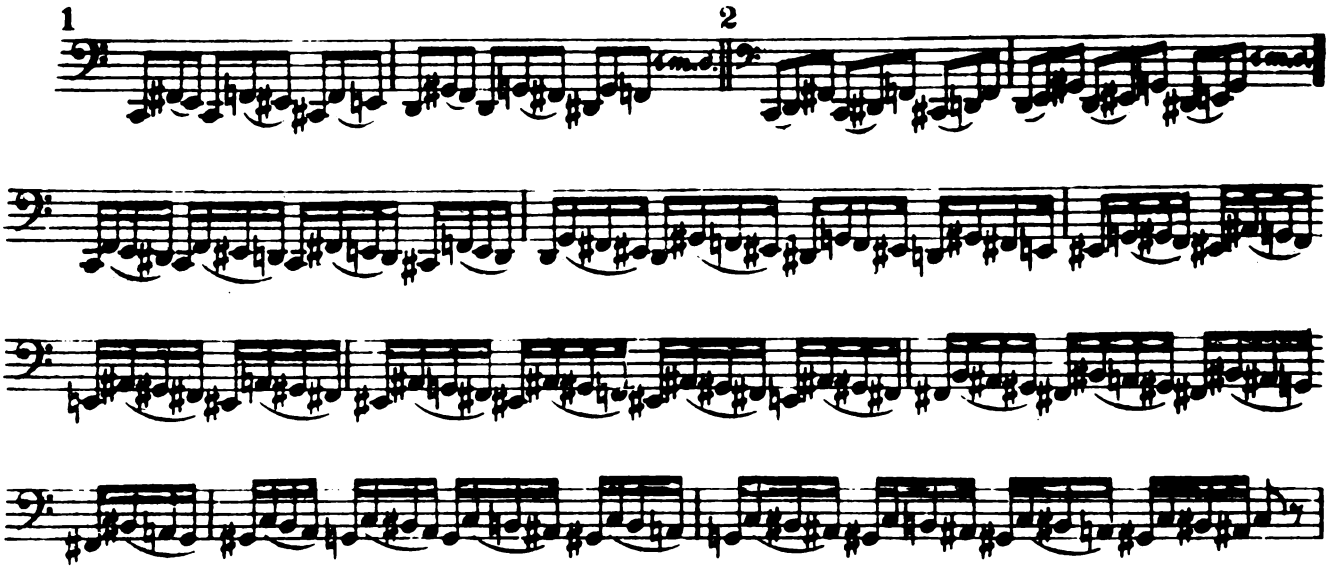

2. ЛІВА РУКА

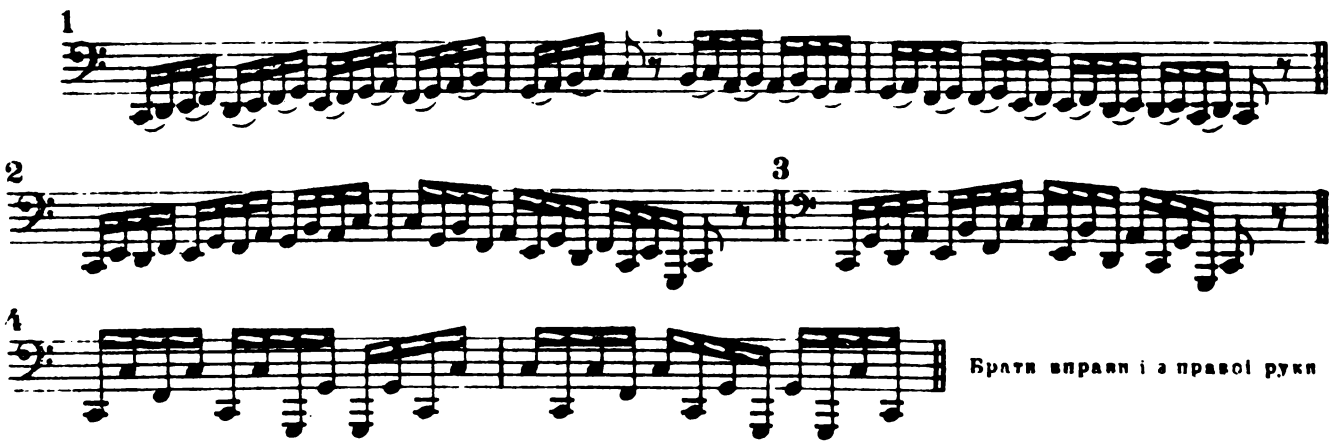

Брати вправи і з правої руки

у) На басах і приструнках

1. І ДЛЯ ПРАВОЇ І ДЛЯ ЛІВОЇ

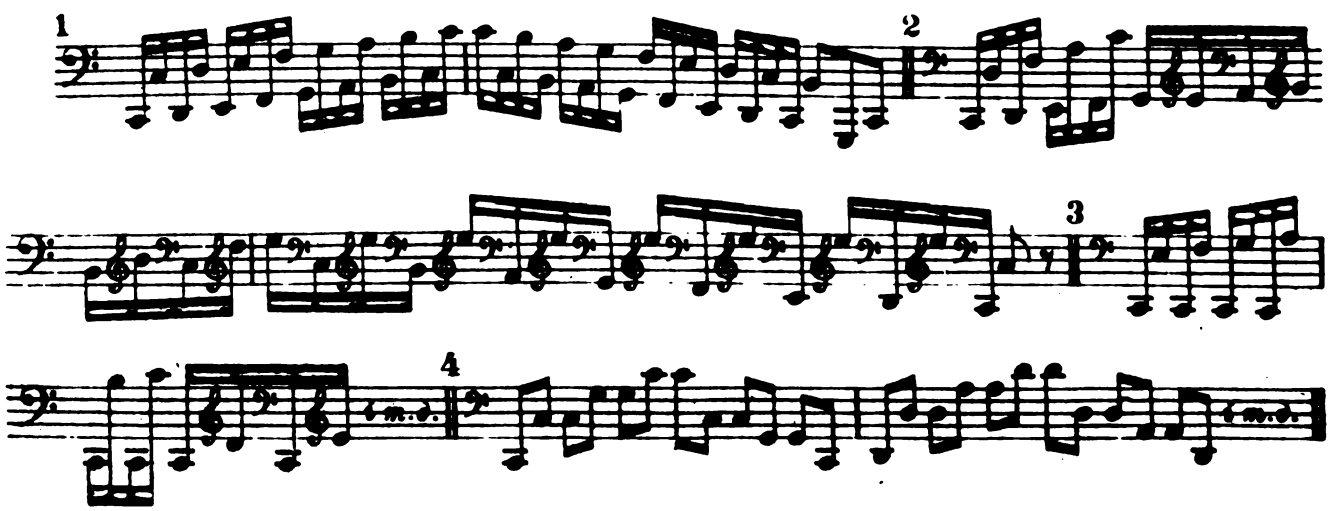

2. ДЛЯ ПРАВОЇ РУКИ З ХРОМАТИЗМОМ

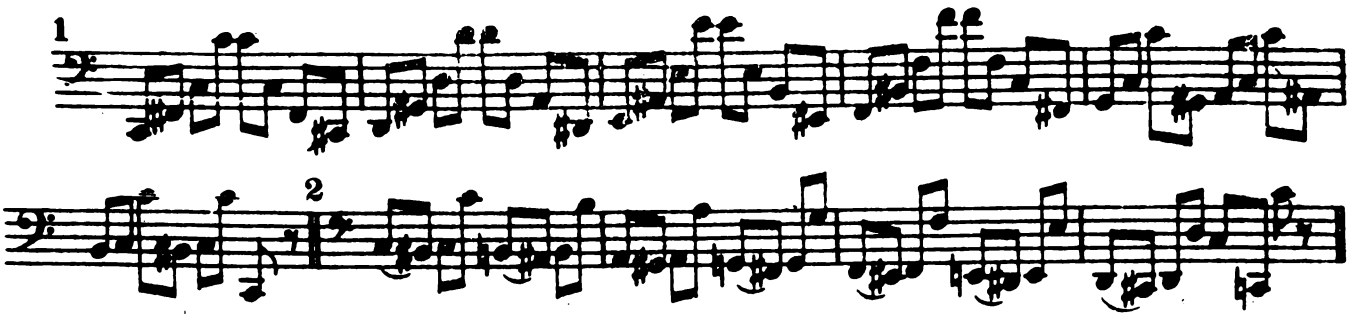

III. ДЛЯ ДВОХ ПАЛЬЦІВ ДВОХ РУК

При вправах для двох рук можливе велике число комбінацій і позицій пальців. Насамперед обидві руки в поз. 3; перший палець правої комбінується з усіма пальцями лівої – 1-2-3-4 і 5; потім 2ї правої і т. д. Це комбінації пальців. Кожду з них можна грати це в різних комбінаціях позицій, а власке: правій З ліву давати З, ЗН, ПЗ, ПН; теж при правій ЗН. І, нарешті, кожду вправу можна починати то правою, то лівою рукою.

Вправи насамперед можна використати відд II. Далі йдуть вправи написані спецьяльно для двох рук. Загалом усе, що пишеться для двох рук, пишеться й на двійній системі лінійок: права внизу, ліва вгорі. Ми тут, для економії місця, будемо де які вправи двох рук писати на одній системі лінійок, але переписувати собі в зошит треба на двох, бо тоді око буде зразу привчатися читати по двох лінійках.

1. staccato

а) РАЗОМ

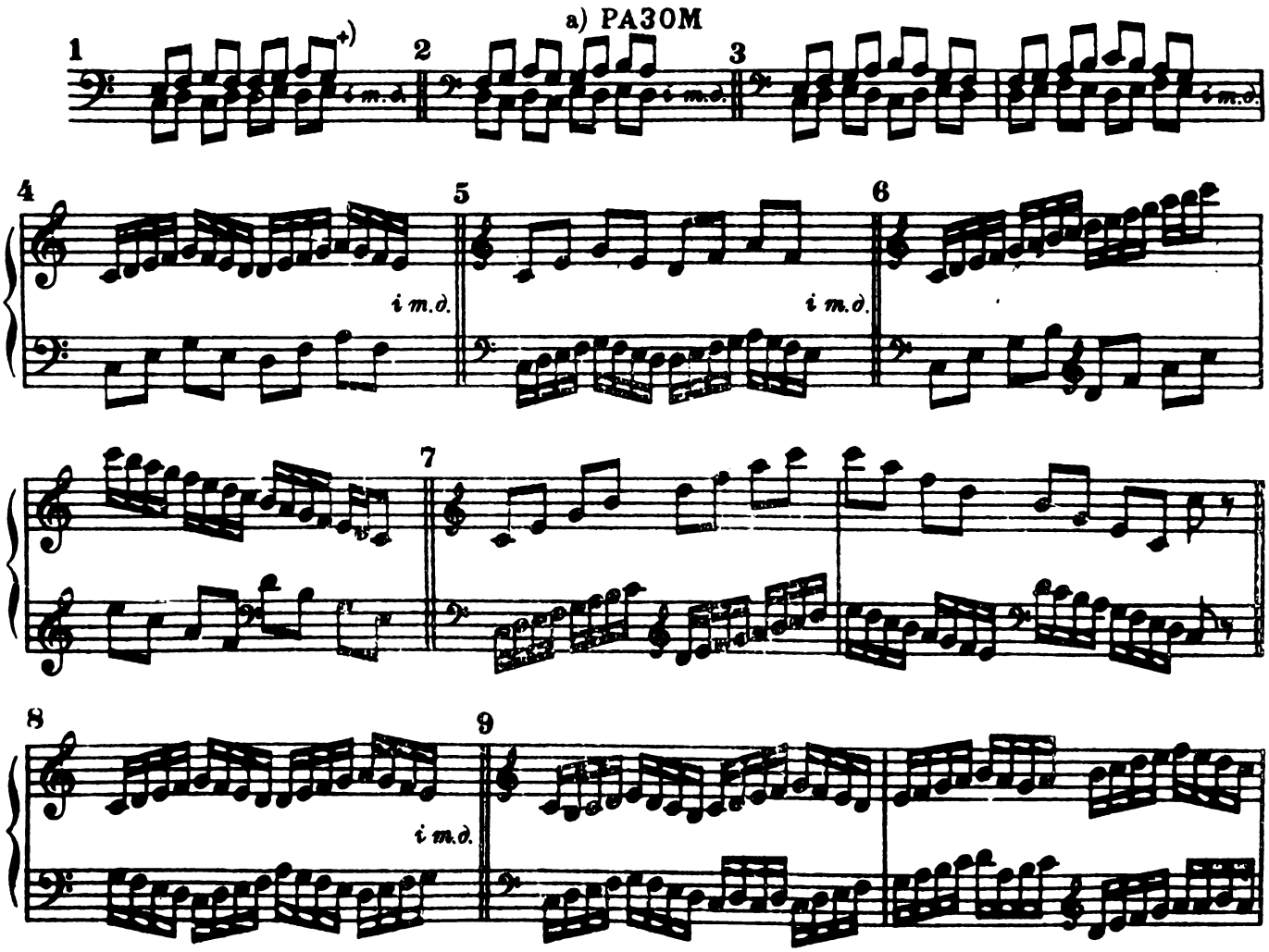

*) Хвости вверх – ліва рука; хвости вниз права рука. Так буде й всюда далі.

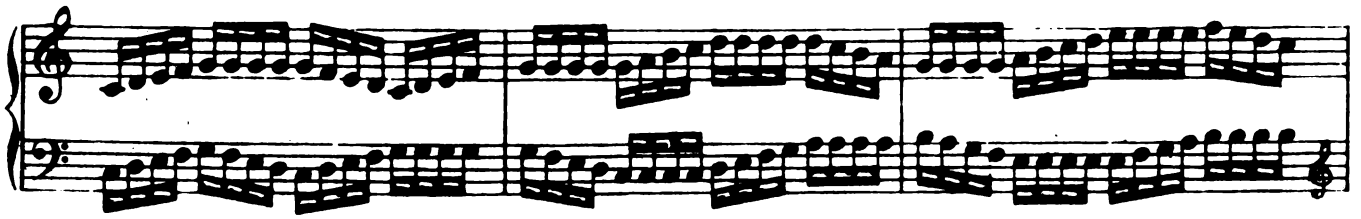

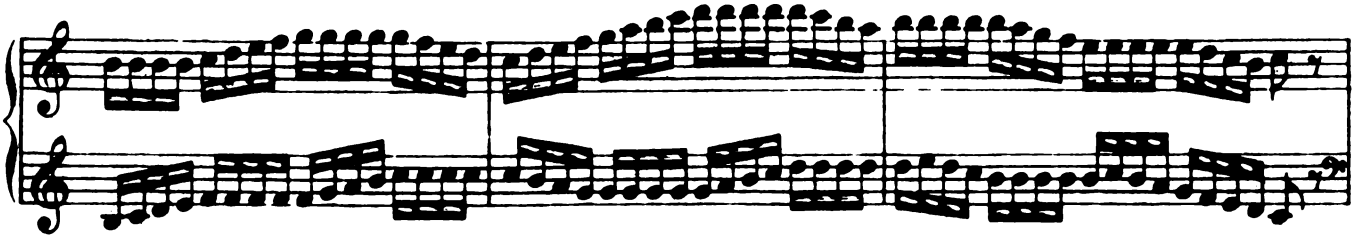

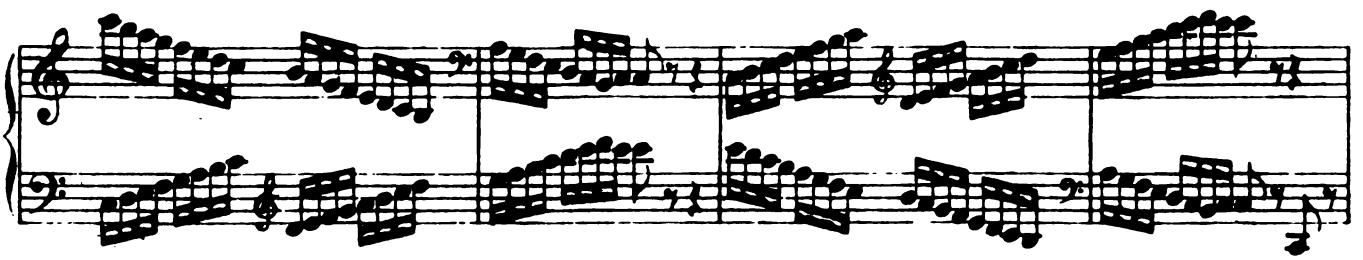

б) В ПЕРЕБІЙ

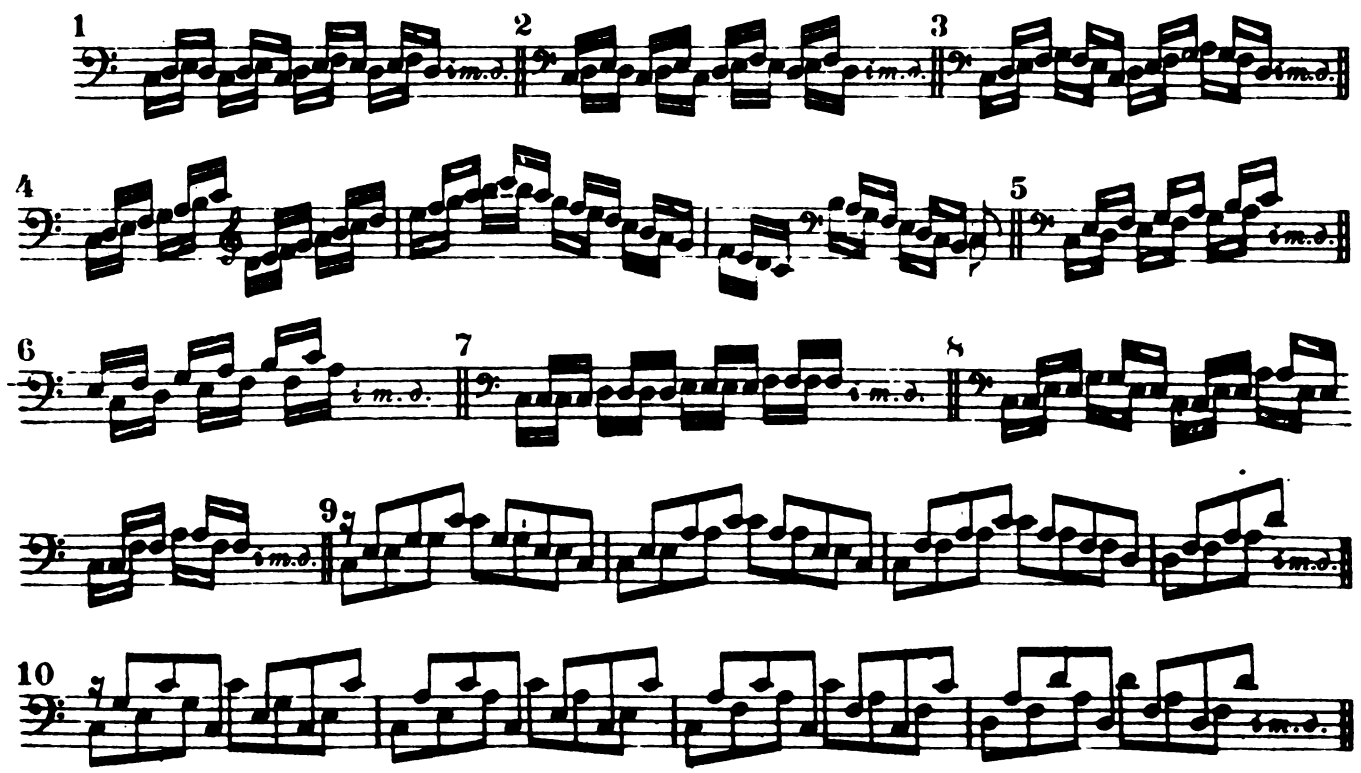

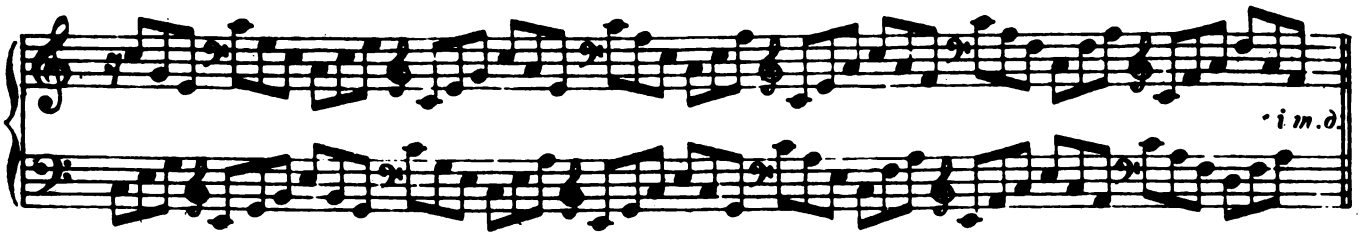

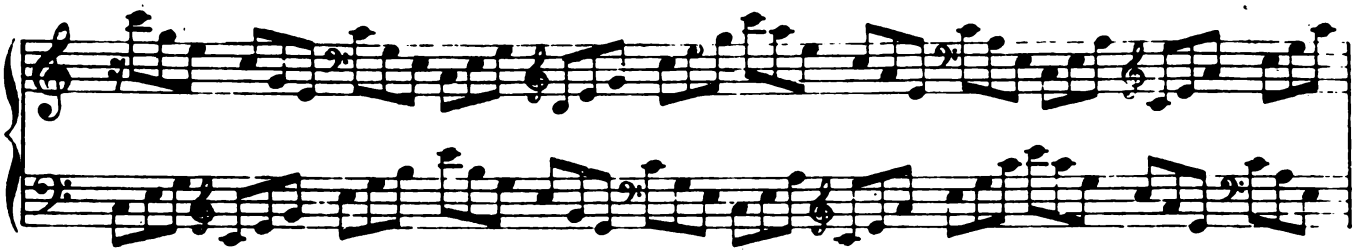

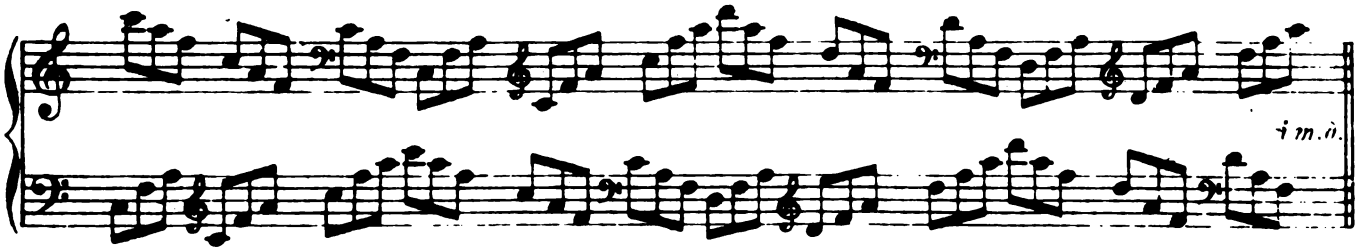

2. legato

Для вправ *legato* ліва рука при ходах вверх уживиться: З-2-3-4-5; ПЗ-1 і ПН-2-3-4-5; при ходах вниз: ЗН-2-3-4-5; ПЗ-2-3-4-5 і ПН-1. Для правої руки при ходах вниз: З-2-3-4-5 і Н-1; а вверх: З-1 і Н-2-3-4-5

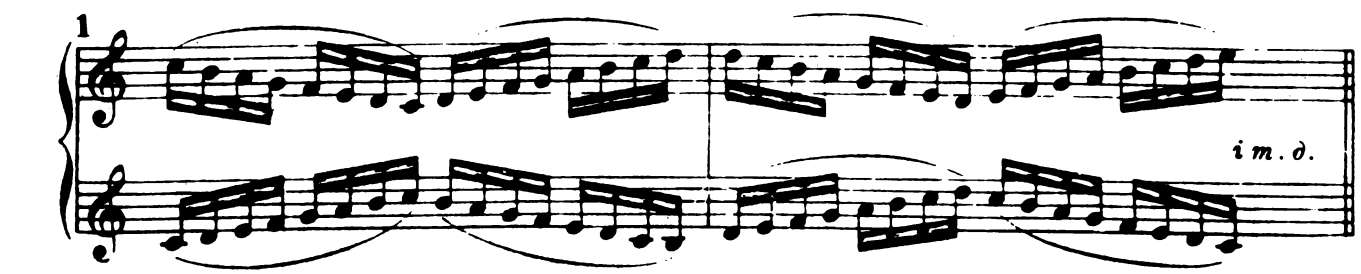

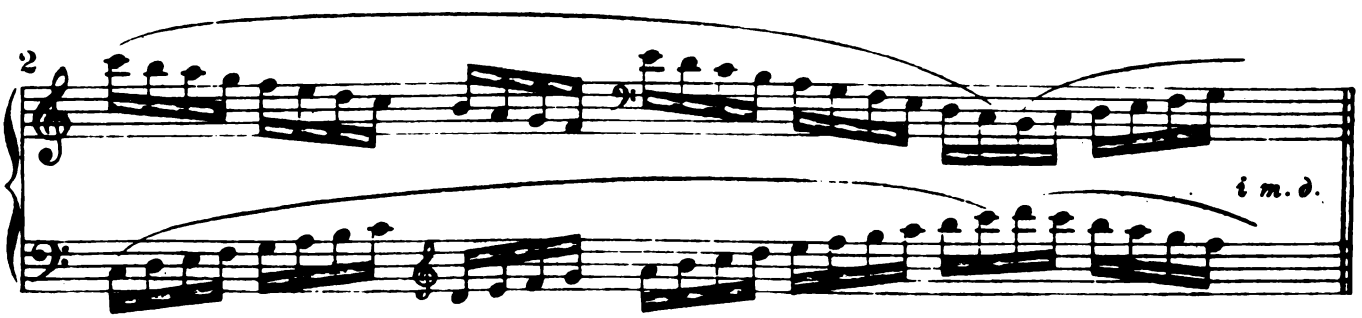

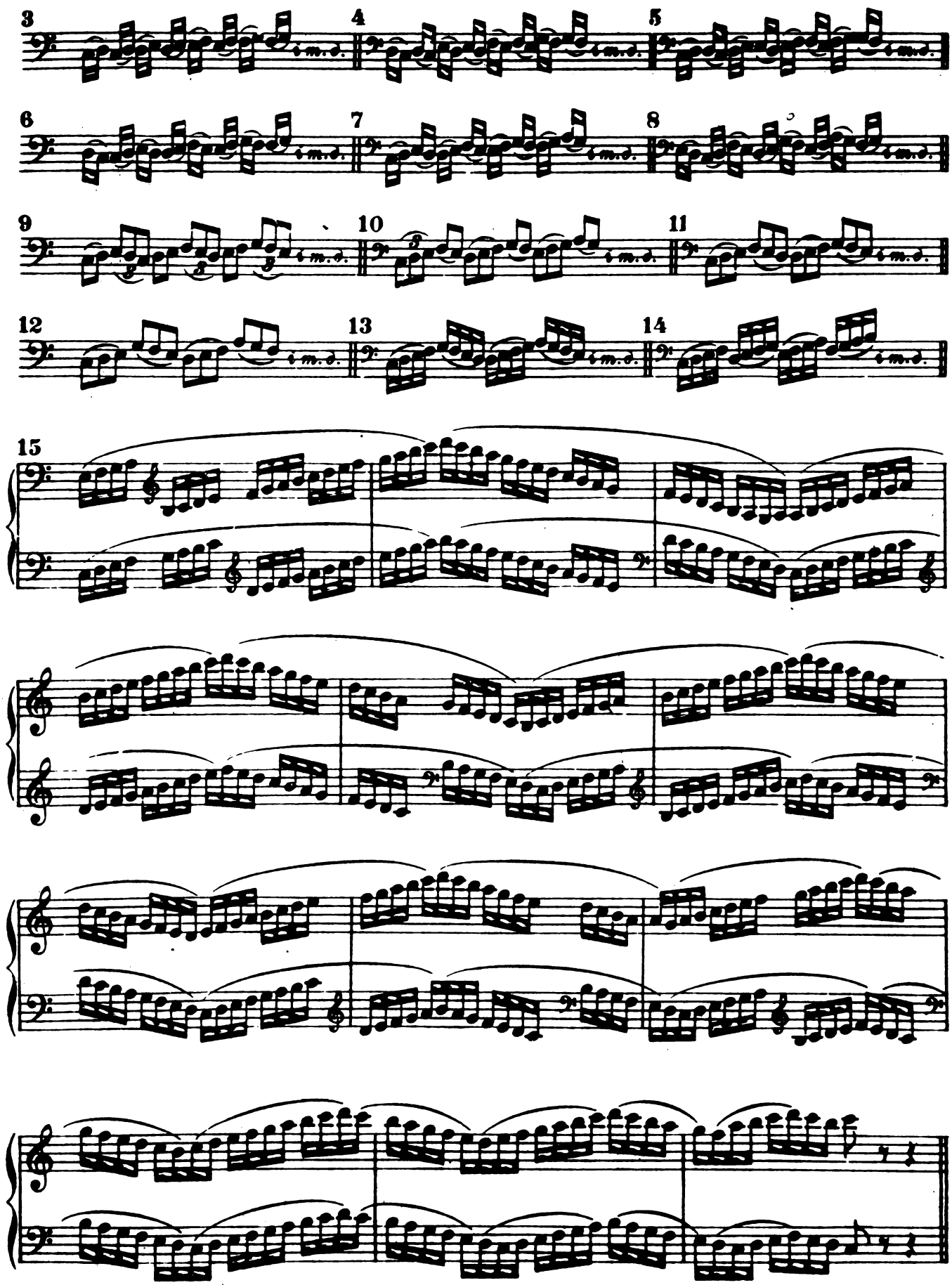
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

б) staccato й legato

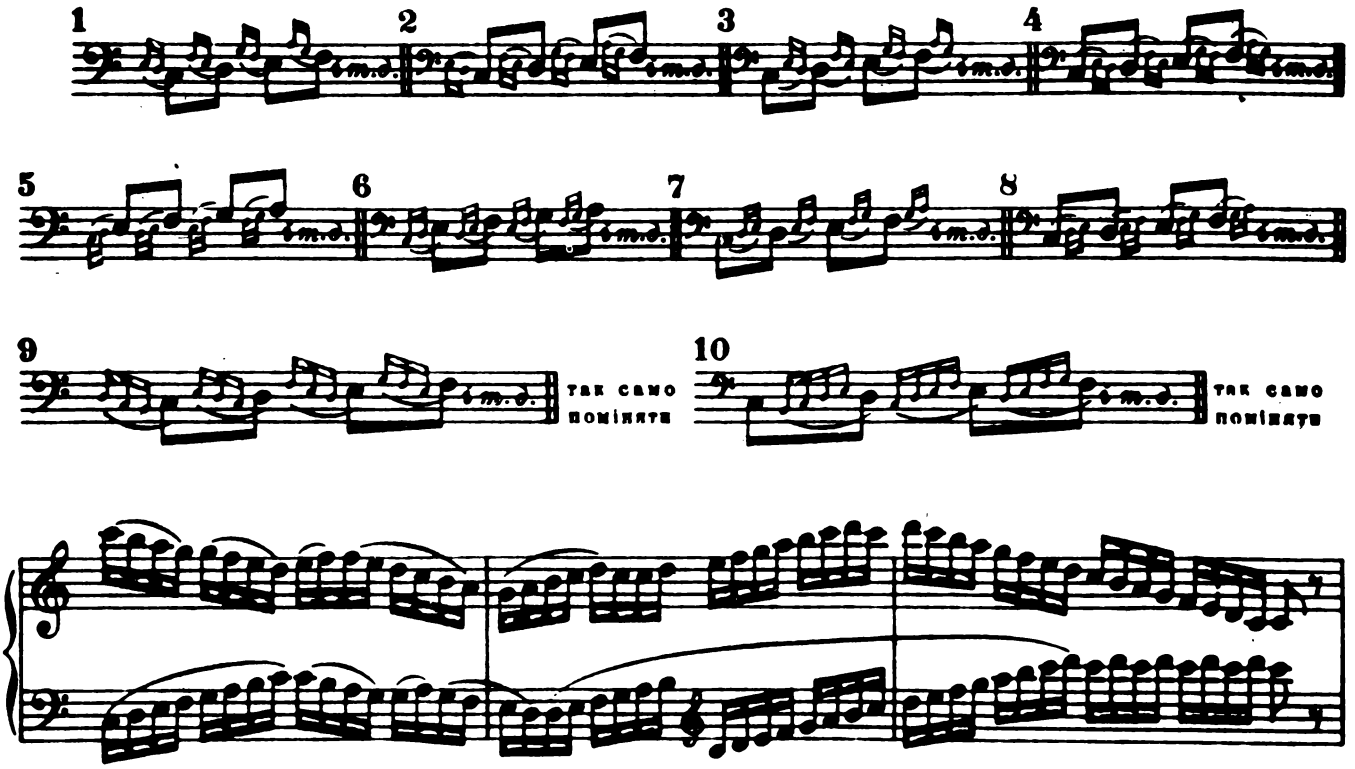

4. З ФОРШЛАГАМИ

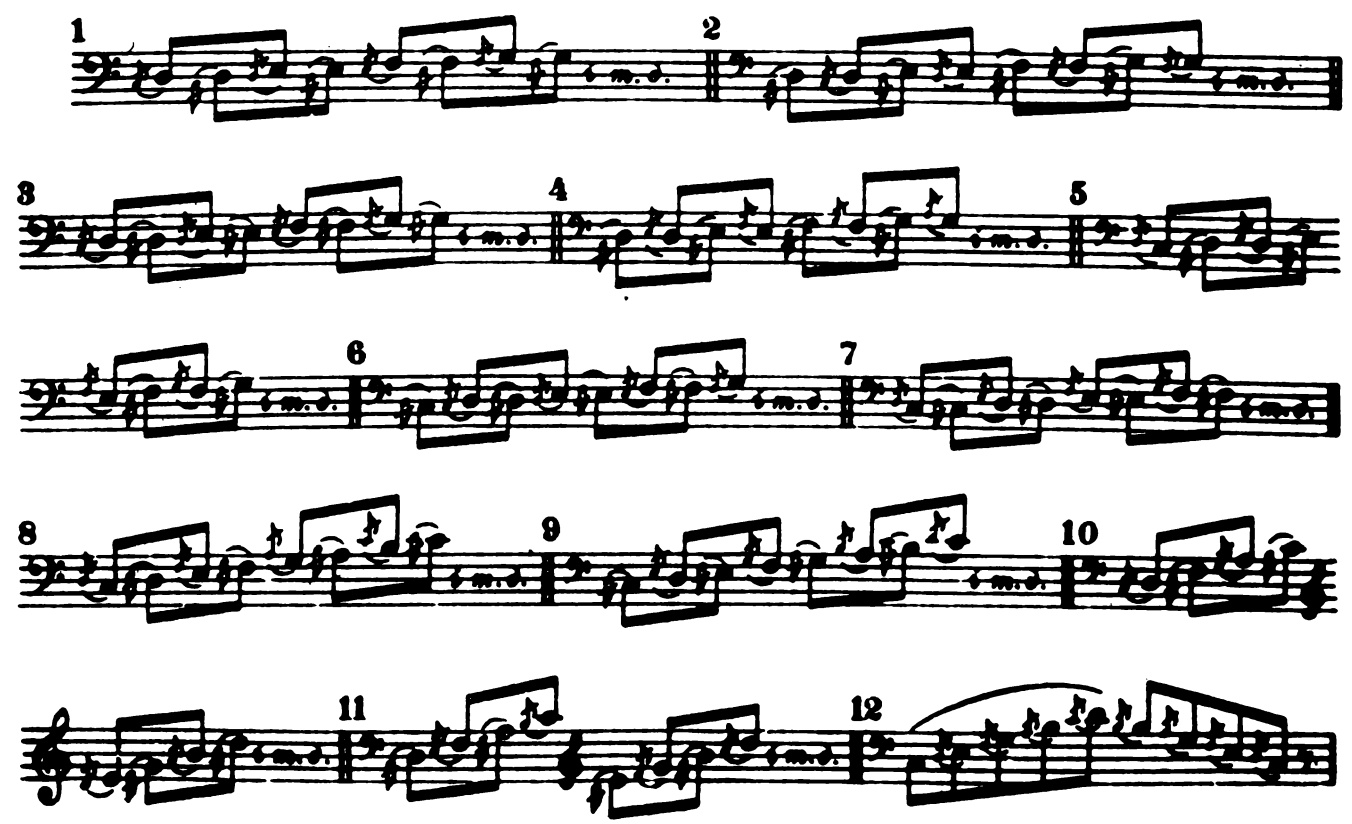

б) З БАСАМИ

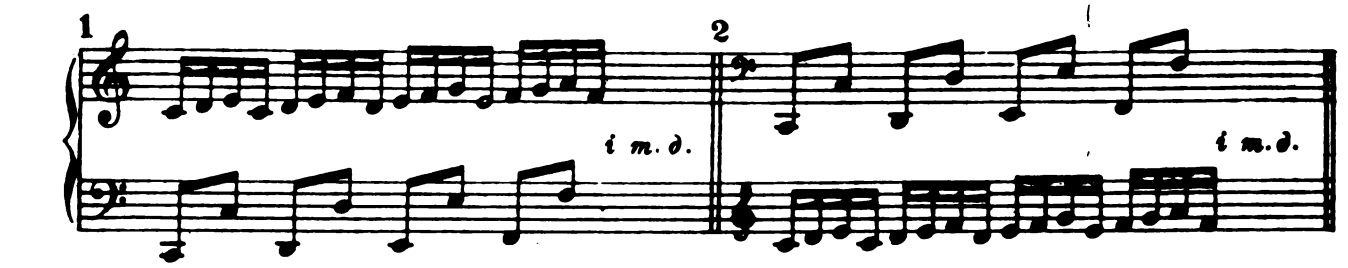

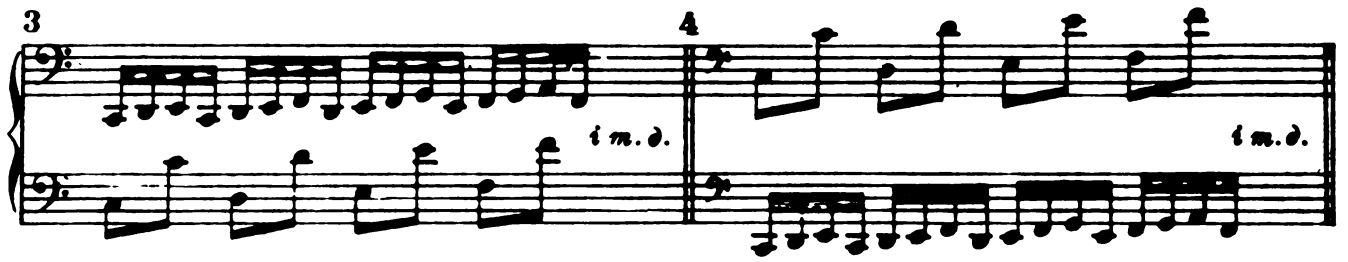

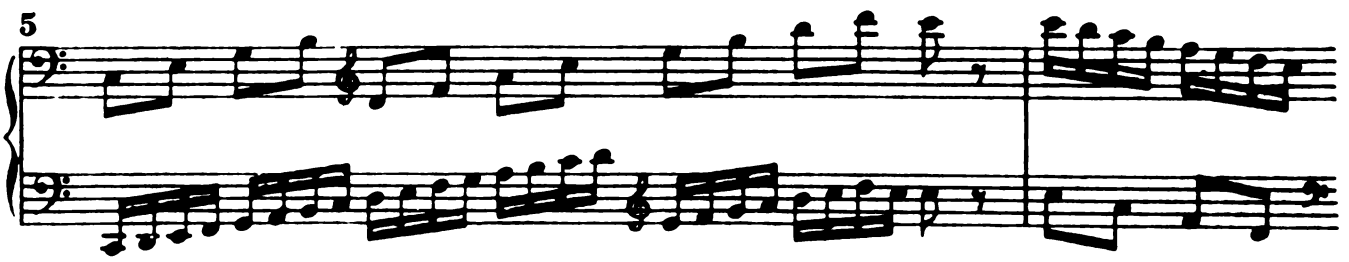

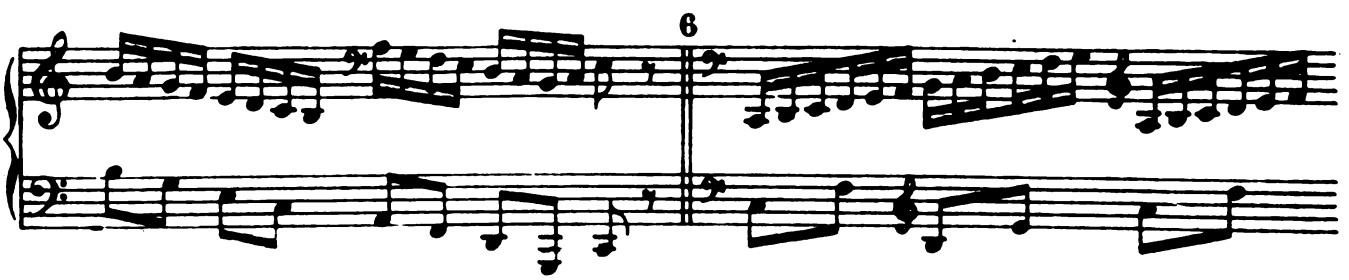

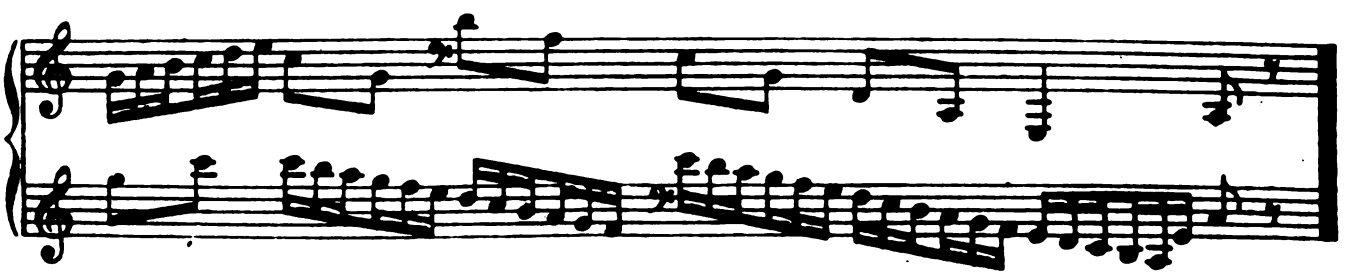

Уповноважений № 803. 30/VII 1928.
Замовлення № 113. Тираж 3.000.
2½ арк.